

**INTERACCIÓ ENTRE INFANTS I
FORMES D'ORGANITZACIÓ DE L'ACTIVITAT CONJUNTA**

**Tesi doctoral presentada per
M. Teresa Segués Morral**

**Dirigida pel Dr. César Coll Salvador
Departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació
Universitat de Barcelona
Desembre, 2006**

CAPITOL 4.

LES FORMES D'ORGANITZACIO DE L'ACTIVITAT CONJUNTA EN LA SEQÜÈNCIA ANALITZADA. RESULTATS DE LA INVESTIGACIÓ (I)

- 4.1. COM S'ESTRUCTURA L'ACTIVITAT CONJUNTA: CAP A LA DEFINICIÓ D'UN CONTEXT SITUACIONAL DE L'ACTIVITAT
 - 4.1.1. L'estructura de l'activitat conjunta: fases i segments d'interactivitat identificats
 - 4.1.2. L'evolució dels segments d'interactivitat: el mapa d'interactivitat general, les fases de Visionat i de Preparació per al joc
 - 1.2.1. Evolució del segment d'interactivitat d'Aportació d'informació
 - 1.2.2. Evolució del segment d'interactivitat de Discussió
 - 1.2.3. Evolució del segment d'interactivitat de Presentació de les consignes
- 4.2. LES FORMES D'ACTUACIONS DELS PARTICIPANTS EN ELS SEGMENTS D'INTERACTIVITAT D'APORTACIÓ D'INFORMACIÓ (FASE DE VISIONAT)
 - 4.2.1. Identificació i evolució de les formes d'actuacions dels participants en els segments d'interactivitat d'Aportació d'informació
 - 2.1.1. Actuacions identificades en els segments d'interactivitat de d'Aportació d'informació
 - 2.1.2. Evolució de les formes d'actuacions en els segments d'interactivitat d'Aportació d'informació
 - 2.1.3. A manera de síntesi de resultats
- 4.3. LES FORMES D'ACTUACIÓ DELS PARTICIPANTS EN ELS SEGMENTS DE DISCUSSIÓ (FASE DE PREPARACIÓ PER AL JOC)
 - 4.3.1. Identificació i evolució de les formes d'actuacions dels participants en els segments d'interactivitat de Discussió
 - 3.1.1. Actuacions identificades en els segments d'interactivitat de Discussió
 - 3.1.2. Evolució de les formes d'actuacions en els segments d'interactivitat de Discussió
 - 3.1.3. A manera de síntesi de resultats
- 4.4. LES FORMES D'ACTUACIÓ DELS PARTICIPANTS EN ELS SEGMENTS D'INTERACTIVITAT DE PRESENTACIÓ DE LES CONSIGNES (FASE DE PREPARACIÓ PER AL JOC)

- 4.4.1. Identificació i evolució de les formes d'actuacions dels participants en els segments d'interactivitat de Presentació de les consignes
 - 4.1.1. Actuacions identificades en els segments d'interactivitat de Presentació de les consignes
 - 4.1.2. Evolució de les formes d'actuacions en els segments d'interactivitat de Presentació de les consignes
 - 4.1.3. A manera de síntesi de resultats

CAPÍTOL 4. LES FORMES D'ORGANITZACIO DE L'ACTIVITAT CONJUNTA EN LA SEQÜÈNCIA ANALITZADA. RESULTATS DE LA INVESTIGACIÓ (I)

La finalitat del capítol 4 és descriure, en una primera aproximació, la manera com es construeix i s'organitza l'activitat conjunta en la seqüència objecte d'anàlisi d'acord al primer dels objectius que guia la nostra investigació. Es presentarà per tant primer, en el marc de les tres fases induïdes per la recerca, els segments d'interactivitat que s'hi han pogut identificar. S'iniciarà seguidament, l'anàlisi en detall de les actuacions en els segments d'interactivitat corresponents a les fases I i II i es deixarà per a un capítol de resultats posterior l'anàlisi de les actuacions dels participants en els segments d'interactivitat que corresponen a les fases de Joc amb el material manipulatiu. El motiu d'aquesta progressió té a veure com s'anticipava en el capítol anterior, amb la complexitat i especificitat de cadascuna de les fases que configuren la seqüència d'activitat conjunta. Tanmateix, aquest procediment facilita la comprensió de les anàlisis i dels resultats obtinguts en relació als objectius i les hipòtesis directrius de la recerca.

4.1. COM S'ESTRUCTURA L'ACTIVITAT CONJUNTA: CAP A LA DEFINICIÓ D'UN CONTEXT SITUACIONAL D'ACTIVITAT

Passem tot seguit a presentar, en el marc de les fases en les que es configura la recerca, els segments d'interactivitat que s'hi han pogut identificar.

4.1.1. L'ESTRUCTURA DE LA SEQÜÈNCIA D'ACTIVITAT CONJUNTA: FASES I SEGMENTS D'INTERACTIVITAT IDENTIFICATS

Ha estat possible identificar vuit tipus diferents de segments d'interactivitat. En el quadre 4.1. se'n fa la presentació en relació a les fases i subfases en les que s'hi ha identificat.

L'etiqueta triada per a la identificació de cada segment d'interactivitat respon a l'activitat dominant exhibida pels participats i tradueix les finalitats que la sustenten. Per a la seva delimitació, s'han emprat els criteris generals i específics presentats al capítol 3.

Abordarem una primera descripció i caracterització de cada segment d'interactivitat en relació a la fase i subfase en la que s'identifiquen amb l'objectiu d'assolir una caracterització general de la interactivitat i de la seva organització.

QUADRE 4.1. Correspondència entre els segments d'interactivitat identificats i la fase o subfase en què es localitzen

Fases i subfases proposades des del disseny de la recerca		Segments d'interactivitat identificats al llarg de la SAC
Visionat		S.I. d'Aportació d'informació
Preparació per al joc	Discussió	S.I. de Discussió
	Consignes	S.I. de Presentació de les consignes
Joc amb el material manipulable		S.I. d'Identificació exploració i disposició espacial dels elements del material
		S.I. de Delimitació de l'escenari físic i simbòlic
		S.I. de Representació d'esdeveniments
		S.I. de Redefinició de l'escenari físic i simbòlic encastat en un segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments
		S.I. de Transició

El segment d'interactivitat d'**Aportació d'informació** s'identifica en la fase de Visionat. És l'únic segment identificat per aquesta fase de l'activitat conjunta.

L'objectiu del segment és proporcionar informació sobre el contingut específic (el microcosmos fictici dels gnoms). Les informacions es presenten a través d'un medi audiovisual. L'observador únicament opera si hi ha demanda explícita de les participants. Es caracteritza per l'escolta i el visionat actius de les participants. Mentre dura l'aportació d'informació en poden comentar els continguts. Aquests comentaris poden configurar breus intercanvis conversacionals sobre un tema particular relacionat al contingut específic o a la mateixa tasca. Les estructures conversacionals poden ser diverses: sèries de preguntes i respostes o comentaris espontanis que poden ser replicats per l'altra i, molt puntualment, per l'observador. És esperable que el contacte amb la nova informació i els creuaments informatius que se'n derivin puguin desencadenar en les participants un procés d'aprenentatge; activant alguns dels mecanismes intrapsicològics i interpsicològics que fan possible la construcció de nous coneixements.

L'inici i el tancament del segment ve marcat per la durada de l'episodi de dibuixos animats corresponent.

El segment d'interactivitat de **Discussió** l'hem identificat en la fase de Preparació per al Joc en la subfase que duu el mateix nom. És l'únic segment identificat.

Es caracteritza perquè les participants entren en un intercanvi de preguntes i respostes amb l'observador respecte al contingut expressat per les filmacions. A través de les seves actuacions, l'observador espera el record de les participants o les interpel·la directament formulant preguntes que apuntin a continguts concrets introduïts o no prèviament en la conversa per les participants. Les nenes responen a les demandes i exhortacions efectuades per l'observador i poden, alhora, formular-li preguntes sobre el contingut vehiculat o

iniciar comentaris espontanis al respecte susceptibles de generar, al seu torn, un intercanvi d'informació entre les dues o entre aquestes i l'observador.

A través de la discussió l'observador efectua un seguiment del que saben les participants sobre el contingut específic i el grau en què el comparteixen.

Els segments d'interactivitat de discussió s'inicien i acaben a proposta de l'observador. Suposen un recorregut pels continguts clau que componen cada episodi de dibuixos animats amb que s'inicia la sessió¹. La seva durada quedarà establerta pel conjunt de significats que l'observador pretengui fer emergir mentre duri la conversa amb les participants.

El segment d'interactivitat de **Presentació de les consignes** apareix en la fase de Preparació per al joc, en correspondència a la subfase del mateix nom. És novament l'únic segment d'interactivitat identificat per aquesta subfase. Té com a finalitat explicar a les participants el què s'ha de fer, quan, com i amb què. Són les instruccions concretes que les emplacen en l'activitat de joc posterior.

L'observador proporciona detalladament la informació corresponent, segueix i valora el grau de comprensió que n'efectuen les participants. Elles, al seu torn, segueixen amb atenció la proposta per a l'activitat conjunta. Intervenien espontàniament en cas de dubte demanant aclariments o expressant el seu grau de comprensió de la mateixa, amb la finalitat d'acordar-ne el sentit i el significat amb l'observador i entre elles mateixes, i responen als requeriments de seguiment que els adreça l'observador.

Podem senyalar a la vista dels resultats fins ara presentats, com cada fase i subfase ha permès identificar una forma única d'activitat conjunta. A diferència de les fases anteriors, el Joc amb el material manipulatiu possibilita identificar un major nombre i una major varietat de segments d'interactivitat, amb la característica essencial és que s'articulen únicament, a través de les actuacions de les participants. La relació de les nenes amb l'observador es redefineix per aquesta fase de tal manera que la seva intervenció passa a ser molt esporàdica i pràcticament, inexistent. Hi ha una transferència de control sobre la tasca i els continguts de l'observador cap a les participants, procés que els permet gestionar la seva autonomia durant el joc amb el material manipulatiu. Fruit d'aquesta gestió han estat identificats cinc segments d'interactivitat entre les participants de naturalesa diferent, tal i com hem pogut comprovar en el quadre 4.1.

El segment d'interactivitat d'**Identificació, exploració i disposició espacial dels elements del material**, es caracteritza perquè les actuacions de les participants s'adrecen a organitzar espacialment els elements del material de que disposen. Durant el procés exploren, caracteritzen i identifiquen aquests elements transformant-los en personatges i objectes que poden formar part d'un escenari en el qual desplegar una representació d'esdeveniments. La seva disposició física no és objecte de l'atzar sinó que les participants actuen sistemàticament i acuradament, sospesant l'emplaçament més adient en funció del que hi ha col.locat i dels atributs de l'element en qüestió. El resultat que se'n deriva de les seves actuacions és un escenari en el que s'hi pot prosseguir amb un procés efectiu de representació d'esdeveniments vinculat a l'entorn fictici dels gnoms.

¹ Veure annex 3.1.

Usen per a la construcció de l'escenari inicial, coneixement específic alhora que coneixement general vinculat als significats que, d'acord a les seves experiències socials i culturals disposen les participants.

Hem identificat un únic segment d'aquesta naturalesa a l'inici de la fase de Joc, a la primera sessió, respecte al conjunt de la seqüència d'activitat conjunta. L'inici i l'acabament del segment el marquen les participants. Desemboca en un segment de transició.

El segment d'interactivitat de **Delimitació de l'escenari físic i simbòlic** suposa actuacions de les participants clarament orientades a la construcció d'un escenari físic i simbòlic en el que pugui ser possible actuar d'acord amb un guió proposat prèviament per l'observador a través de la presentació de les consignes (fase de Preparació per al joc). El guió per a representar orienta i delimita progressivament, a mesura que avancen les sessions, les actuacions de les participants en aquest segment.

Les participants identifiquen elements del material susceptibles d'assumir els rols que requereix la dramatització, seleccionen els objectes adequats i disposen tot plegat en un escenari acord amb la proposta de joc. Usen com a referent essencial per a la seva construcció, el coneixement específic sobre els gnoms i el seu món i, esporàdicament, el coneixement social i cultural general de que disposen associat sempre a temes concrets per als que no disposen de coneixement específic alternatiu.

S'identifica a partir de la segona sessió en la seqüència de l'activitat conjunta i sempre a l'encetar-se la fase de joc amb el material manipulatiu. Són novament les participants les que en senyalen el seu inici i el seu tancament. Donen sempre pas a un segment de representació d'esdeveniments.

Els segments de **Representació d'esdeveniments**, corresponen a un tercer tipus de segment d'interactivitat identificat en la Fase de joc. Les participants entren en la representació fictícia i inicien un procés de representació d'esdeveniments altament organitzat i travat internament a través del que hem considerat adequat definir com a escenes. Les escenes s'encadenen entre sí delimitant una seqüència d'esdeveniments que tradueix un plantejament, un nus i un desenllaç, a l'igual que qualsevol peça dramàtica. Les participants adopten un rol delegant-lo en els personatges per a ser manipulats. Les actuacions associades a l'exploració, identificació o caracterització dels elements del material així com les destinades a la seva disposició i organització espacial, estan al servei de la ficció. Usen preferentment com a referent la informació i els coneixements apresos durant l'aportació d'informació, les discussions i el joc anterior.

Els segments s'inicien i s'acaben per decisió de totes dues participants. Donen pas a un segment d'interactivitat de transició, a un segon segment del mateix tipus o a l'acabament de la sessió destinada a l'activitat conjunta.

El segment d'interactivitat de **Redefinició de l'escenari físic i simbòlic encastat en un segment de representació d'esdeveniments**, no té l'entitat de la resta de segments identificats per aquesta seqüència d'activitat conjunta observada perquè emergeix associat als processos de representació de les distintes escenes que configuren una seqüència d'esdeveniments.

Amb motiu de fer més adequada la ficció a les seves propostes, aturen l'actuació histriònica i dirigeixen les seves actuacions a reorganitzar l'escenari físic i simbòlic elaborat en un segment precedent, ja sigui de delimitació de l'escenari físic i simbòlic, ja sigui d'identificació, exploració i disposició espacial dels elements del material o bé, de redefinició de l'escenari físic i simbòlic encastat en un segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments. S'introdueix un element regulador de l'activitat conjunta d'acord amb les metes proposades per les participants durant la ficció.

Els referents usats durant la reconstrucció de l'escenari remetent novament i de forma prioritària, al coneixement específic disponible sense menystenir l'ús puntual de coneixement social i cultural general.

Són les participants qui en senyalen l'inici i l'acabament. Permeten la represa i per tant la continuïtat del segment de representació d'esdeveniments.

Els segments d'interactivitat de **Transició**, responen a un temps d'espera, de presa de decisions. Es caracteritza perquè les actuacions de les participants tenen com a finalitat, delimitar el que es pot fer a continuació, un cop finalitzada la tasca que les mantenia ocupades. Es formulen propostes que han de ser consensuades i, per tant, acceptables per totes dues participants per a que pugui fer-se efectiu el canvi d'activitat. En els segments de transició identificats, les propostes sorgeixen a l'entorn de la identificació d'una trama per a ser representada i, de delimitació d'un nou escenari per a la representació d'esdeveniments posterior. Ambdues modalitats guarden relació amb l'activitat que han tancat prèviament, de mutu acord, totes dues participants.

Els punts de referència per a les seves actuacions s'ancoren en les consignes comunicades en el segment de presentació de les consignes així com en la informació de que disposen sobre el procés d'activitat conjunta que se'ls proposa i més concretament, sobre quina és la seva finalitat.

Les dues participants en delimiten el seu inici i també el seu tancament. Desemboquen o bé en un segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments o bé en un de delimitació de l'escenari físic i simbòlic.

Fins aquí la descripció i presentació inicial dels segments d'interactivitat que hem pogut identificar en relació a les fases en què es configura la seqüència d'activitat conjunta estudiada i que ajuden a configurar una primera caracterització de la interactivitat. Passem, seguidament, a presentar l'evolució dels segments d'interactivitat identificats en les fases I i II, deixant per al capítol 5 els localitzats a la fase III. Els interessos de la recerca justifiquen una atenció especial al Joc amb el material manipulatiu ja que correspon a les participants prendre decisions sobre la seva materialització: acordar allò que volen fer, com, quan, amb que i amb qui, ho faran.

4.1.2. L'EVOLUCIÓ DELS SEGMENTS D'INTERACTIVITAT: EL MAPA D'INTERACTIVITAT GENERAL, LES FASES DE VISIONAT I DE PREPARACIÓ PER AL JOC

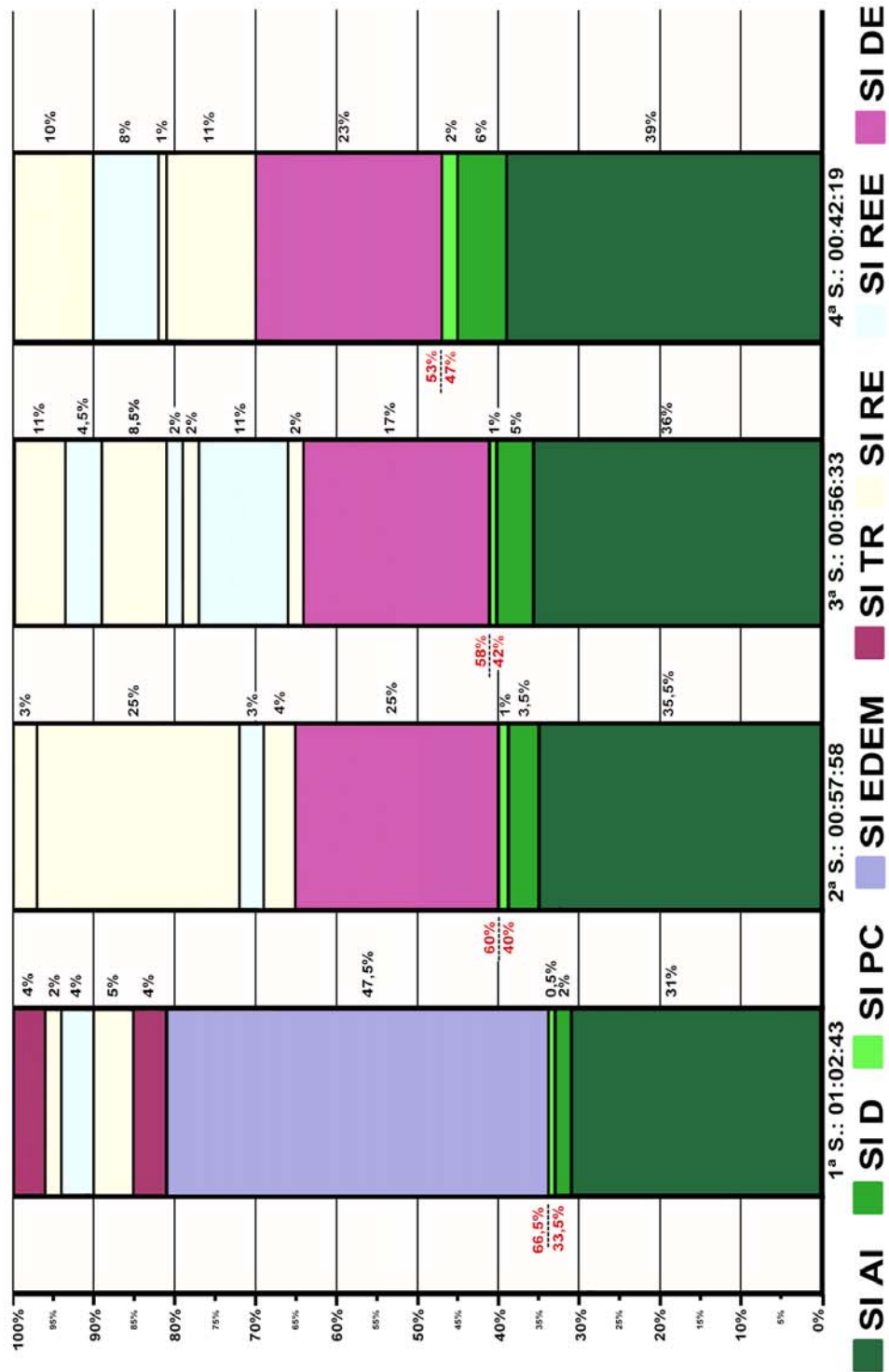
Els segments d'interactivitat poden organitzar-se i evolucionar en el decurs de les sessions i al llarg de la seqüència d'activitat conjunta. Un mapa d'interactivitat general recull i mostra aquesta organització i evolució en la nostra recerca i en permet una primera interpretació (veure figura 4.1.). La taula 4.1. completa el mapa presentant el detall de la durada de cada segment dins de cada sessió i al llarg de la seqüència. La informació del mapa general caldrà complementar-lo amb un mapa d'interactivitat específic més detallat per a la fase de Joc (veure punt 5.1.2. al respecte).

L'interès d'un mapa d'interactivitat general és precisament, accedir a una panoràmica inicial de conjunt sobre l'activitat conjunta, la seva organització i evolució, al llarg de les diferents fases i sessions que la configuren. Tractarem, no obstant, en aquest punt del procés de la presentació de resultats, la fase III com si fos opaca, representada per un únic segment d'interactivitat, per a desplegar-la específicament com s'ha dit, al capítol 5, segon de resultats.

TAULA 4.1. Durada i percentatge de cada segment seqüenciada al llarg de les quatre sessions de joc (en hores, minuts i segons)

	1^a. Sessió	2^a. Sessió	3^a. Sessió	4^a. Sessió	Temps
Aportació informació	00:19:06 31%	00:20:16 35,5%	00:20:10 36%	00:16:26 39%	01:15:58 34,5%
Discussió	00:01:22 2%	00:02:13 3,5%	00:02:56 5%	00:02:39 6%	00:09:10 4%
Presentació consignes	00:00:20 0,5%	00:00:59 1%	00:00:53 1%	00:00:56 2%	00:03:08 1,5%
Joc material manipulatiu	00:41:55 66,5%	00:34:30 60%	00:32:34 57,5%	00:22:18 53%	02:11:17 60%
Temps acumulat/ sessió	01:02:43 28,5%	00:57:58 26,25%	00:56:33 26%	00:42:19 19,25%	03:39:33 100%

FIG.4.1. Mapa d'interactivitat general

Per a organitzar la informació obtinguda a través del mapa d'interactivitat general usarem com a eixos dimensions que s'han delimitat en treballs anteriors (Onrubia, 1992; Colomina, 1996; Rochera, 1997; Mayordomo, 2003) acords a l'enfocament teòric i metodològic adoptat per a la nostra recerca concretament prendrem nota de:

- i) la presència o l'absència dels segments d'interactivitat en el conjunt de les sessions;
- ii) l'ordre i el moment de la sessió i la seqüència en què apareixen els diferents segments d'interactivitat, i
- iii) el temps invertit per les participants en cadascun dels segments d'interactivitat.

Centrant-nos en la tasca que ens ocupa i respecte a la presència/absència de segments d'interactivitat del mateix tipus en el decurs de les sessions constatem:

- els tres segments identificats per al conjunt de les dues primeres fases estan presents en les quatre sessions que configuren la seqüència observada: el segment d'interactivitat d'aportació d'informació, el segment d'interactivitat de discussió i el segment d'interactivitat de presentació de les consignes.

Respecte a l'ordre i el moment de la seqüència en què apareixen els diferents segments d'interactivitat identificats, s'han obtingut les següents regularitats:

- el segment d'aportació d'informació precedeix sempre al segment de discussió i, aquest, al segment de presentació de les consignes. Els segments que corresponen a la fase de Joc apareixen sempre a l'última posició de la seqüència. L'estructura resultant es manté invariable en les quatre sessions que configuren i seqüencien l'activitat conjunta;
- no s'aprecien canvis en el nivell de segmentació de l'activitat conjunta en termes de major o menor grau; se'n detecta estabilitat i consistència.

En relació al tercer eix, temps invertit per les participants en cada segment d'interactivitat, veiem que, a nivell intersessió:

- el temps que es destina a l'aportació d'informació s'incrementa entre la primera i segona sessions, s'estabilitza entre aquesta i la tercera i torna a disminuir a la quarta sessió. És la segona sessió la que dedica més temps a aquesta tasca, per contra, la quarta sessió hi dedica el menor temps registrat;
- el temps emprat en la discussió i la presentació de les consignes en cada sessió segueix una tendència similar, s'incrementa entre la primera i segona sessió i continua pràcticament estable les tres darreres;
- els segments de joc disminueixen la seva durada a mesura que avancen les sessions;
- globalment, les tendències en el temps destinat per les participants a l'aportació d'informació, la discussió i la presentació de les consignes s'inverteixen respecte al destinat al joc amb el material manipulatiu.

A nivell intrasessió, observem com:

- s'incrementa el temps d'aportació d'informació en cada sessió;

- s'incrementa el temps que els participants destinen a la discussió en cada sessió;
- el percentatge de temps esmerçat en la presentació de les consignes denota variabilitat dins la tendència general de mantenir-se estable durant les tres darreres sessions: s'incrementa entre la primera i la segona sessió, disminueix molt lleugerament a la tercera i s'incrementa novament a la quarta;
- en contrast als resultats anteriors, el temps invertit per les participants a jugar juntes disminueix a mesura que progressen les sessions;
- globalment, el temps destinat per les participants a cada sessió disminueix progressivament. La segona i tercera sessions suposen temps més similars als que les separen de les sessions anterior i posterior respectivament.

Considerats conjuntament els resultats anteriors, podem constatar una relació directament proporcional entre el temps invertit pels participants en l'exposició de nova informació i el que ocupen en la discussió. El temps dedicat a la presentació de les consignes es manté constant un cop s'ha incrementat a la segona sessió.

Hem de suposar que l'augment en la durada dels episodis de dibuixos animats a través dels quals es presenta el contingut fictici sobre els gnoms i el seu món, reverteix en una ampliació de la discussió sobre els continguts. Tanmateix, l'ampliació de la consigna després de la primera sessió en el sentit de fer-la més complexa i també més adaptada als episodis vistos, requereix més temps per a ser explicada a les participants. Un temps que pot mantenir-se pràcticament invariable per a la resta de sessions perquè el seu format i la seva complexitat es mantenen també, estables traspassada la segona sessió.

En relació a l'evolució de les sessions en la seqüència observada, la disminució progressiva s'ha d'interpretar considerant els canvis en la pròpia activitat conjunta i, més en concret, dels segments d'interactivitat que són directament gestionats per les participants (fase III).

En el marc de les dades aportades pel mapa d'interactivitat general, passem a comentar l'evolució particular de cada segment d'interactivitat en el conjunt de la seqüència d'activitat conjunta, en el ben entès que dels segments d'interactivitat associats a la fase de Joc ens n'ocuparem específicament com ja s'ha avançat, al capítol 5 de resultats.

1.2.1. Evolució del segment d'interactivitat d'Aportació d'informació

El segment d'interactivitat d'aportació d'informació a compleix com s'ha dit, amb la finalitat de proporcionar nova informació sobre el contingut gnom a les participants. Per interessos particulars de la recerca, no hem efectuat una anàlisi del procés d'ensenyament i aprenentatge d'aquests continguts en aquesta fase, en el sentit de considerar i analitzar en detall el material audiovisual: continguts que s'hi vehiculen i recursos formals que sustenten la influència educativa. L'anàlisi efectuada atén als intercanvis conversacionals entre participants i obté informació sobre els referents que els originen.

Així, durant l'aportació d'informació, les participants es mostren atentes a la informació que senten i veuen a través del mitjà audiovisual sobre el microcosmos fictici dels gnoms. Les mirades entre elles, els somriures que s'adrecen o es desperten espontàniament en les participants; els gestos, els moviments corporals o la direcció de la seva atenció en són mostres de comportament no verbal. Tanmateix, el seguiment atent de la informació permet l'emergència de comentaris sobre algunes de les informacions tractades pel mitjà audiovisual. Així, des de la primera sessió, les participants prenen la iniciativa i formulen espontàniament comentaris sobre els esdeveniments, els personatges o les informacions que es presenten en el vídeo o apareixen en la pantalla. Enunciats susceptibles de generar un intercanvi d'informacions entre totes dues participants o entre elles i l'observador. Els comentaris sobre el que senten i veuen s'incrementen com a tendència general, amb l'avenç de les sessions, alhora que ho fan els seus intercanvis.

L'observador efectua el seguiment de les actuacions de les participants. Pot intervenir molt puntualment a demanda de les participants. Els temes i les modalitats de conversa de les participants amb l'observador evolucionen en el decurs de les sessions. Es tracta bàsicament d'intercanvis en forma de preguntes i respostes que es fan més complexes en les dues darreres sessions, a partir de comentaris de l'observador i de les mateixes participants sobre les respostes. Els temes sobre els que parlen passen de ser qüestions associades a l'organització i la gestió de la tasca al contingut i més concretament, a un element molt particular del contingut: clarificar l'expressió exacta amb la que els gnoms s'acomiaden dels humans.

1.2.2. Evolució del segment d'interactivitat de Discussió

La funció del segment d'interactivitat de discussió consisteix en revisar algunes de les informacions que han aparegut en el mitjà audiovisual durant l'aportació d'informació. Mitjançant aquesta activitat les participants van construir i ampliant progressivament, un marc de referència sobre els continguts específics (el món fictici dels gnoms) de caràcter compartit. El procés dóna a conèixer part dels significats de que disposen sobre aquest àmbit del coneixement.

Nenes i observador desempenyoren una funció diferent en el desenvolupament de l'activitat productiva conjunta. L'observador els pregunta sobre el que han vist i sentit a les filmacions d'acord a un guió inicial que en recull els continguts clau o novedosos. Les nenes responen aportant informació al respecte, una resposta que pot, al seu torn, ser objecte de rèplica suscitant un comentari o una nova demanda per part de l'observador.

L'orientació de les demandes i els comentaris efectuats per l'observador a les participants a l'entorn de les seves respostes, canvia en el decurs dels segments de discussió en correspondència a l'avenç de les sessions. La finalitat continua però invariable: obtenir informació sobre el que saben sobre el món gnom i la manera com ho saben respecte a cada episodi de dibuixos animats particular. Amb les seves actuacions l'observador passa de validar essencialment les seves intervencions, a pautar-les en major grau durant el procés d'elaboració del record, a ampliar o a clarificar-ne el resultat total o parcial del mateix.

Les actuacions identificades per les participants posen de manifest la seva implicació personal i col·lectiva en l'elaboració de les respostes. Malgrat les preguntes s'orientin a una o ambdues participants, el producte resultant tendeix a ser elaborat a partir de les aportacions de totes dues. La construcció de la resposta tendeix a ser conjunta, les aportacions complementàries i ajustades, respecten la coherència i la correcció de les mateixes. L'objectiu és donar una resposta el més clara i adequada possible a la pregunta formulada per l'observador. El grau de cooperació entre les participants sembla incrementar-se amb l'avenç de les sessions.

Són també possibles formes d'actuacions que denotin iniciativa de les participants en relació a l'observador a través de comentaris o requeriments a les seves intervencions. Els referents usats per les nenes en les seves intervencions apareixen en tot moment associats als continguts de les filmacions.

1.2.3. Evolució en el segment d'interactivitat de Presentació de les consignes

El segment de presentació de les consignes té com a motiu principal presentar a les participants el que han de fer a continuació, com ho han de fer i amb quin material.

Tal i com s'ha posat de relleu en el capítol metodològic, es tracta d'una tasca de caràcter obert, fonamentada en una situació problema per a la que, a priori, no hi ha una única modalitat de resposta possible; són les participants les encarregades d'elaborar-la. Sense l'intercanvi d'idees i d'informació no hi ha possibilitat d'identificar les vies possible per a la seva resolució, el que promou que es tracti potencialment d'una situació que ha de permetre la col·laboració entre iguals.

La caracterització de la tasca ofereix, en el seu plantejament, la descripció d'una situació fictícia, els personatges i una trama per a ser desenvolupada. Un context en el que pot ser possible per les participants prendre decisions adequades per a la seva resolució, autònomament, un cop es promou la cessió a les participants d'una part de la responsabilitat i el control sobre l'activitat conjunta.

El gruix de les actuacions que hi hem identificat les exhibeix l'observador. Ell és l'encarregat de presentar la situació problema i ho fa tenint cura de la comprensió i el seguiment que en fan les participants. Així, formen part del seu repertori conductual actuacions "de comprovació" del que van entenent i requeriments que demanden de les participants, anticipació o explicitació del record. Amb la mateixa finalitat, proporciona nova informació que ajudi a fer més intel·ligible el significat del que s'està explicant a les consignes. Aquests comportaments es mantenen estables durant totes les sessions.

Les actuacions identificades per les participants reflecteixen l'atenció amb que segueixen la presentació de les consignes i els comentaris que susciten al respecte en el mateix observador. Consisteixen en respostes als requeriments que els adreça en relació bàsicament al control de la comprensió, així com rèpliques als comentaris que espontàniament els dirigeix sobre un aspecte del contingut que vehiculen les consignes aportant nova informació si és necessari, a més de ratificar el contingut de les intervencions de l'observador. Les

modalitats de participació mostren valors desiguals entre les dues participants respecte a la relació establerta amb l'observador en el decurs del quatre segments de presentació de les consignes.

Els referents que sustenten les seves intervencions se situen en l'àmbit del contingut específic: els gnoms i el seu món.

Fins aquí la descripció de les formes en què s'organitza l'activitat conjunta en la seqüència analitzada. Una descripció que permet en una primera aproximació, copsar la manera com les participants han definit el context d'activitat conjunta.

En els apartats que segueixen presentarem els resultats corresponents a l'anàlisi de les formes d'actuacions i la seva evolució en els segments d'interactivitat identificats per a les fases de Visionat (aportació d'informació) i de Preparació per al joc (discussió i presentació de les consignes) deixant, com ja hem senyalat en diferents ocasions en apartats anteriors d'aquest mateix capítol, els resultats obtinguts en l'anàlisi de la interactivitat en els segments que corresponen a la fase de Joc amb el material manipulatiu (identificació, exploració i disposició espacial dels elements del material, delimitació de l'escenari físic i simbòlic, representació d'esdeveniments, redefinició de l'escenari físic i simbòlic encastat en un segment de representació d'esdeveniments i transició) per a un capítol posterior.

Senyalarem, abans d'iniciar aquest recorregut que, per a cada segment d'interactivitat, procedirem presentant primer, les actuacions incloses en cada segment d'interactivitat i segon, la seva evolució. La descripció en detall de cadascuna de les formes d'actuacions identificades per als diferents segments d'interactivitat es recull en els annexos. S'hi remetrà al lector durant la seva presentació.

La presentació de l'evolució de les formes d'actuacions de les participants al llarg de la seqüència d'activitat conjunta es farà primer, a través de les freqüències en què apareix cada categoria al llarg dels segments del mateix tipus, sessió a sessió; i segon, fent un seguiment de la seva distribució entre les dues participants. Les diferències en la presència/absència de les formes d'actuacions ens serà d'utilitat per copsar, en línies generals, la forma que adopti l'activitat conjunta i la seva evolució i, encara més particularment, el grau de responsabilitat i control de cada participant en aquest procés. L'anàlisi qualitativa de les dades complementarà i ampliarà al seu torn, els resultats quantitativs. Val a dir que per la naturalesa de les dades és possible obtenir freqüències d'aparició d'actuacions molt contrastades. Ens interessarà molt especialment per aquest motiu identificar el paper que juga cada categoria en conjunció a la seva freqüència d'aparició, en l'organització de l'activitat conjunta i en la seva evolució. Per posar un exemple és esperable que una categoria com *Selecciona un element del material i formula espontàniament comentaris sobre la seva disposició espacial*, presenti un elevat nombre d'ocurrències en el segment de delimitació de l'escenari físic i simbòlic i una freqüència menor en el segment de representació d'esdeveniments doncs s'entén que és en el primer cas una actuació necessària per a la seva consecució. D'igual manera, és probable que certes formes d'actuacions apareguin en una, dues o tres ocasions únicament en un mateix segment d'interactivitat. És el cas per exemple, de *Formula una proposta de tancament de la representació d'esdeveniments*, en el segment de representació

d'esdeveniments. Habitualment una o dues propostes -insistent en la primera- són suficients per a donar per acabat el segment entre les participants.

En aquesta mateixa línia de consideracions, incorporar la dimensió temporal a l'anàlisi de les actuacions requereix fer un seguiment del canvi de funció de les actuacions més enllà de constatar-ne la seva freqüència d'aparició. Un canvi de funció és essencial per a copsar tant l'evolució de la participació com de la orientació i el sentit que adopta l'activitat conjunta. I ofereix la possibilitat de trobar indicadors sobre els processos responsables d'aquestes variacions, un dels objectius de la recerca.

Passem a ocupar-nos en el proper apartat de l'anàlisi de les actuacions i la seva evolució en el marc del segment d'interactivitat d'aportació d'informació.

4.2. LES FORMES D'ACTUACIONS DELS PARTICIPANTS EN ELS SEGMENTS D'INTERACTIVITAT D'APORTACIÓ D'INFORMACIÓ (FASE DE VISIONAT)

Per aquesta fase de visionat hem identificat l'existència d'un únic tipus de segment d'interactivitat que hem anomenat d'aportació d'informació. El seu nom es desprèn de la funció que desempenya en el conjunt de la seqüència d'activitat conjunta analitzada. Es tracta de proporcionar a les participants una selecció dels continguts que fan referència als gnoms i al seu món, amb l'objectiu que siguin usats posteriorment, com a referents per a resoldre les situacions problema que donen pas a les fases de Joc amb el material manipulatiu. La presentació d'aquests continguts es fa a l'inici de cada sessió, a través del visionat conjunt de quatre muntatges diferents extrets de la sèrie original de dibuixos animats "David, el Gnomo"². La durada d'aquests muntatges varia en relació als continguts i les històries que es seleccionen per tal d'explicar i/o il·lustrar algun aspecte concret de la vida dels gnoms. La taula següent en recull les durades:

TAULA 4.2. Relació temporal dels segments d'Aportació d'informació (en hores, minuts i segons)³

	1ª Sessió	2ª Sessió	3ª Sessió	4ª Sessió	Temps
Temps	00:19:06	00:20:16	00:20:10	00:16:26	01:15:58

El temps total que es destina a l'aportació de nova informació és d'1 h.15 min. 58 seg.

Pel que fa al tipus d'actuacions esperades de les participants en aquests segments, identifiquem un conjunt d'actuacions adreçades a aconseguir el

² En l'annex 3.1. es descriuen detalladament, els trets de contingut presentats en cada sessió.

³ La relativa curta durada de la quarta sessió respecte a les anteriors, es deu a qüestions d'organització. Es va escurçar la sessió perquè calia passar el mateix dia a ambdues participants, els qüestionaris d'avaluació final. Aquest fet no havia d'entorpir l'habitual seguiment de les activitats acadèmiques de les dues nenes participants de la recerca.

seguiment i/o la comprensió de les informacions que apareixen en el vídeo: escolten i miren amb atenció les pel·lícules, amb la possibilitat d'efectuar-ne comentaris espontanis o de dirigir preguntes espontàniament a l'observador o a l'altra participant. Preguntes i comentaris que poden estar en relació amb les imatges i les informacions que apareixen en el vídeo així com amb d'altres temes que poden ser del seu interès i que no necessàriament fan referència a l'aportació d'informació, encara que sí a les situacions d'observació com assenyalarem més endavant en aquest mateix apartat.

Passem tot seguit a presentar-les.

4.2.1 IDENTIFICACIÓ I EVOLUCIÓ DE LES FORMES D'ACTUACIONS DELS PARTICIPANTS EN ELS SEGMENTS D'INTERACTIVITAT D'APORTACIÓ D'INFORMACIÓ

S'ha senyalat que l'aportació de nova informació s'efectua mecànicament. L'observador, fora del camp de visió de les participants, pot intervenir a petició de les nenes; és per aquest motiu que se n'ha considerat també la categorització de les seves actuacions. Vinculades a les categories d'actuacions de les participants, han ajudat a comprendre més adequadament la definició que efectuen les participants del segments i a identificar més correctament, l'estructura de participació subjacent.

2.1.1. Actuacions identificades en els segments d'interactivitat d'Aportació d'informació

Presentem inicialment la descripció de les actuacions de l'observador per a descriure tot seguit les actuacions rellevants de les participants. Un cop acabada, passarem a considerar-ne la seva evolució en el decurs dels diferents segments d'aportació d'informació que configuren la seqüència d'activitat conjunta.

1.1.1. L'observador: actuacions identificades

Hem identificat tres formes diferents d'actuacions de l'observador articulades sempre amb formes d'actuacions de les participants. Les presentem i descrivim en el quadre 4.2.

QUADRE 4.2. Categories d'actuacions identificades per l'observador en els Segments d'Aportació d'informació

<i>(a') Després de la intervenció d'una o ambdues participants, els formula un requeriment o un comentari al respecte</i>
<i>(b') A requeriment d'una o ambdues participants formula comentaris sobre el mateix tema</i>
<i>(c') Altres formes d'actuacions</i>

Presentem de manera il·lustrativa, la descripció de la primera categoria d'actuació elaborada per a l'observador en aquest tipus de segment

d'interactivitat. En l'annex 4.1. es presenten detalladament cadascuna de les categories identificades.

(a') Després de la intervenció d'una o ambdues participants, els formula un requeriment o un comentari al respecte.

Són actuacions que s'articulen amb una forma d'actuació anterior d'una o ambdues participants. Es tracta per tant, d'una categoria que posa de manifest la interconnexió entre les formes d'actuacions de les participants i de l'observador, el que permet identificar patrons estables d'actuacions articulades del tipus: (j)d'una participant-(a')de l'observador, essent (j): *Després de la intervenció de l'altra participant, formula comentaris dirigits a l'observador sobre algun dels aspectes que apareixen en el vídeo (personatges, informacions, esdeveniments).*

En el cas dels requeriments, una de les dues formes que pot prendre aquesta actuació, són formes que demanen de les participants, que ampliin el coneixement que tenen sobre un tema, el confirmin o el clarifiquin en algun grau. És el cas de l'exemple que presentem a continuació:

E. ara ha dit "slips vai" [mira l'Observador]
O. què diuen, què diuen? quina és la paraula que diuen?
(Segment d'Aportació d'informació, 3era. sessió)

Amb la seva intervenció l'observador orienta l'atenció de les participants sobre la paraula correcta que fan servir els gnoms per acomiadar-se dels humans. Les nenes han mostrat en segments de preparació per al joc anteriors, certa confusió sobre aquest terme i finalment el reproduïen correctament. L'observador aprofita aquesta intervenció correcta per tal de resoldre qualsevol confusió al respecte: emfasitza la resposta correcta de l'Elena. Per això reorienta l'atenció de totes dues sobre el que acaba de dir i les exhorta a repetir-ho de tal manera que al cedir el control a les participants sobre aquest aspecte concret del contingut s'estableixi la correcció de la resposta i pugui passar a formar part de l'espai de significats compartits entre participants i observador.

En el cas de la formulació de comentaris al respecte d'una intervenció inicial d'alguna de les participants, segona forma que pot adoptar aquesta mateixa categoria d'actuacions, el que fa l'observador és prendre com a referent algun aspecte de les informacions introduïdes per una o ambdues participants amb l'objectiu de fer-ne o bé un aclariment o bé de senyalar-ne la seva rellevància, una rellevància que pot haver passat desapercibuda per les participants des del punt de vista de l'observador o que també el mateix observador, avalua com a confosa o mal interpretada per elles. És el cas de l'exemple següent.

[L'observador intervé per a resoldre un malentès detectat des de la primera sessió respecte de la paraula que fan servir els gnoms per acomiadar-se dels humans quan se'n van a dormir]
E. cada dia una paraula diferent
O. sempre diuen "slitzweit"
R. sí
(Segment d'Aportació d'informació, 3era. sessió)

La confusió pot dur les participants a entendre que els gnoms fan servir en cada episodi de dibuixos animats una expressió d'acomiadament diferent; de fet és el

que explicita l'Elena a través de la seva intervenció inicial. L'observador identifica l'error i el corregeix aportant la resposta correcta i devaluant l'anterior.

1.1.2. Les participants: actuacions identificades

S'identifiquen en aquesta ocasió, 14 formes d'actuacions (veure quadre 4.3.). Procedirem a presentar a manera il·lustrativa, la descripció de la primera categoria d'actuació elaborada per a les dues participants en aquest tipus de segment d'interactivitat. En l'annex 4.1. es presenten detalladament cadascuna de les categories identificades.

(a) Formula espontàniament comentaris sobre els esdeveniments que ocorren en la pantalla.

Aquest tipus d'actuacions recullen els comentaris que fan les participants sobre successos concrets, imatges o esdeveniments que ocorren en el vídeo en els que s'hi troben implicats els personatges: gnoms i/o trolls.

R. mira, ésto ya lo hemos visto [senyala unes imatges en la pantalla que acompanyen la sintonia inicial de cada episodi]
(Segment d'Aportació d'informació, 2ona. sessió)

Poden referir-se també a les accions que fan els personatges en la pantalla:

E. ¡qué asco! [mira la R. i somriu] [En la pantalla: un troll absorbeix els seus mocs]
(Segment d'Aportació d'informació, 1era. sessió)

Pel que fa a la seva forma, aquest tipus d'actuacions poden anar precedides d'un vocatiu, expressions deíctiques i/o un senyalament no verbal, amb l'objectiu de reclamar l'atenció de la companya per tal de representar en el pla interpersonal el referent del qual s'està parlant. És el cas de l'exemple anterior.

En l'exemple, el referent és al seu abast i pot ser compartit perquè físicament es fa present a través del material audiovisual (no lingüístic). D'aquí l'emergència d'expressions deíctiques i de senyalaments no verbals que permeten incorporar aquest esdeveniment al context intralingüístic i fer-lo compartit.

Com a categoria, proporciona informació sobre la dimensió iniciativa.

Passem, un cop presentades les actuacions, a l'anàlisi de la seva evolució amb l'objectiu de comprendre també, la funció del segment d'aportació d'informació i la seva evolució.

QUADRE 4.3. Categories d'actuacions identificades per les participants en els Segments d'Aportació d'informació

<i>(a) Formula espontàniament comentaris sobre els esdeveniments que ocorren en la pantalla</i>
<i>(b) Formula espontàniament comentaris sobre els personatges que apareixen en la pantalla</i>
<i>(c) Formula espontàniament comentaris sobre alguna de les informacions que verbalment es donen en el vídeo</i>
<i>(d) Formula espontàniament comentaris sobre la temporalització de les sessions o sobre el que han de fer a continuació</i>
<i>(e) Després de la intervenció de l'altra participant, formula espontàniament comentaris sobre el mateix tema</i>
<i>(f) Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'altra participant sobre les informacions, els esdeveniments o els personatges que es donen en el vídeo o apareixen en la pantalla</i>
<i>(g) Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'altra participant per tal de clarificar en algun grau les informacions introduïdes per ella</i>
<i>(h) A requeriment de l'altra participant, formula comentaris sobre les informacions, els esdeveniments o els personatges que es donen en el vídeo o apareixen en la pantalla</i>
<i>(i) Canta</i>
<i>(j) Després de la intervenció de l'altra participant, formula comentaris dirigits a l'observador sobre algun dels aspectes que apareixen en el vídeo (personatges, informacions, esdeveniments)</i>
<i>(k) Formula un requeriment dirigit a l'observador sobre la temporalització de les sessions o sobre el que han de fer a continuació</i>
<i>(l) Després de la intervenció de l'observador, formula espontàniament comentaris sobre el mateix tema</i>
<i>(m) A requeriment de l'observador formula comentaris sobre el mateix tema</i>
<i>(n) Altres formes d'actuacions</i>

2.1.2. Evolució de les formes d'actuacions en els segments d'interactivitat d'Aportació d'informació

En aquest apartat presentarem la manera com evolucionen les actuacions dels participants en els segments d'aportació d'informació al llarg de les quatre sessions d'activitat conjunta. Les taules presentades a continuació recullen d'una banda, les freqüències de les diferents formes d'actuació comptabilitzades per a l'observador i les freqüències comptabilitzades per a totes dues participants sense diferenciar-ne la participant (taules 4.3. i 4.4.), d'una altra. Per a la interpretació de les dades hem utilitzat com a base, la taula que recull les freqüències d'actuacions de les participants (4.4.) a partir de la qual hem abordat l'anàlisi de les actuacions corresponents a l'observador (4.3.).

En taules posteriors es recullen les freqüències d'actuacions enregistrades per a cadascuna de les participants de manera diferenciada. Ambdues aproximacions permetran entendre com es defineix una estructura de participació per aquest segment específicament, i quina funció li atribueixen les participants en el conjunt de la seqüència d'activitat conjunta.

TAULA 4.3. Freqüències i percentatges de les formes d'actuacions identificades per a l'observador. SI AI

Acs	1ª S.	2ª S.	3ª S.	4ª S.	T	%SAC
(a')	0	1	2	5	8	57,14
(b')	0	3	0	0	3	21,42
(c')	1	0	2	0	3	21,42
T	1	4	4	5	14	
%SAC	7,14	28,57	28,57	35,71		

TAULA 4.4. Freqüències i percentatges de les formes d'actuacions identificades per ambdues participants. SI AI

Acs	1ª S.	2ª S.	3ª S.	4ª S.	T	%SAC
(a)	1	11	7	3	22	18,18
(b)	2	6	2	4	14	11,57
(c)	1	2	2	1	6	5
(d)	1	1	0	0	2	1,65
(e)	1	9	8	5	23	19
(f)	0	4	2	0	6	5
(g)	0	4	1	2	7	5,78
(h)	0	6	1	0	7	5,78
(i)	0	5	1	5	11	9,09
(j)	0	0	1	2	3	2,47
(k)	1	3	0	0	4	3,3
(l)	0	2	0	0	2	1,65
(m)	0	0	1	5	6	5
(n)	3	3	2	0	8	6,61
T	10	56	28	27	121	
%SAC	8,26	46,28	23,14	22,31		

Cal dir que les taules més específiques que s'obtenen de les taules generals (4.3. i 4.4.) es trobaran en l'annex 4.4. Aquest procediment s'ha mantingut per a l'anàlisi de l'evolució de les formes d'actuacions en tots i cadascun dels segments identificats al llarg de la seqüència d'activitat conjunta.

Passem doncs a l'anàlisi de les actuacions enregistrades per als participants.

1.2.1. Anàlisi de les freqüències d'actuacions registrades per al conjunt de les participants: nenes i observador

Una primera lectura de les taules 4.3 i 4.4., presentades a la pàgina següent, ens permet formular les següents observacions:

- Ambdues taules posen de manifest el diferent nombre d'actuacions entre l'observador i les participants. Pràcticament el 90% de les actuacions identificades corresponen a les dues nenes (121/135). El 10% restant a l'observador.

- Respecte a la distribució de freqüències d'actuacions entre sessions, les dades indiquen una discrepància entre el nombre d'actuacions corresponents a la primera sessió i la resta, si prenem com a referent la taula 4.4. No passa el mateix en relació a la taula 4.3. on el que s'hi constata és un increment de les actuacions de l'observador durant la segona sessió fet que es manté pràcticament invariable en les dues sessions restants.
- Un 46,28% del total d'actuacions de les participants es produeixen en el decurs de la segona sessió (56/121), una xifra important respecte de les sessions anterior i posteriors, quina freqüència d'actuacions sobre el total de la sessió suposa un 8,26%, un 23,14% i un 22,31% per a la primera, tercera i quarta sessions respectivament. Essent el 46,28% d'actuacions esdevingudes a la segona sessió, un 1% menys que la tercera i quarta sessions considerades de manera conjunta (45,45%).

D'igual manera, el ventall més ample quant a la varietat en el tipus de formes d'actuacions de les participants, apareix a la segona sessió i minva a partir de la tercera. La primera sessió és la que presenta menor nombre i menor variació d'actuacions. L'anàlisi en detall de les diferents sessions ens permetrà identificar la naturalesa d'aquestes actuacions.

- *(a)Formula espontàniament comentaris sobre els esdeveniments que ocorren en la pantalla, (b)Formula espontàniament comentaris sobre els personatges que apareixen en la pantalla i (e)Després de la intervenció de l'altra participant formulen comentaris espontanis sobre el mateix tema, són les categories que, globalment considerades, acumulen el major nombre de freqüències de les participants. Cal destacar-ne la seva distribució per sessions: (a) i (b) tenen una freqüència d'aparició més elevada a la primera i segona sessions, respectivament; mentre que (e) destaca com a actuació rellevant en les dues darreres (veure taula 4.4.).*

Els resultats que tot seguit presentarem s'obtenen de les taules 4.4.a. i 4.4.b (veure annex 4.4.). Ambdues han estat confegides a partir de la taula 4.4. amb l'objectiu de donar continuïtat a l'anàlisi de les actuacions i la seva evolució. Les categories que s'hi presenten han estat agrupades prenent com a criteri el participant implicat. Així, la taula 4.4.a, aglutina les formes d'actuacions que impliquen les dues nenes, la Rocío i l'Elena; mentre que la taula 4.4.b. recull les actuacions de totes dues participants i l'observador.

Una lectura comparada d'ambdues taules, permet obtenir els següents resultats:

- En el conjunt dels segments d'aportació d'informació analitzats, les freqüències d'aparició corresponents a les categories d'actuacions que impliquen únicament les dues participants (taula 4.4.a) són més elevades que no pas les freqüències d'aparició de les categories d'actuacions que impliquen una o ambdues participants i l'observador (taula 4.4.b). A nivell inter i intrasessions es constata la mateixa tendència.
- Les formes d'actuacions que predominen quan a freqüències absolutes: (e), (a) i (b), són categories que impliquen únicament ambdues participants (taula 4.4.a). Tenen a més la característica que es tracta de categories que mantenen la seva presència en tots els segments d'aportació d'informació.

- Completant, el resultat anterior, constatem que les actuacions que tendeixen a no tenir presència en tots els segments d'aportació d'informació són les que suposen un creuament amb l'observador. En termes absoluts, se n'incrementa el nombre a mesura que avancen les sessions: 1, 5, 2 i 7, per a cadascun dels quatre segments identificats (taula 4.4.b.).

Aquestes noves tendències generals han de ser interpretades en funció de com les participants aniran definint una estructura de participació en la que incorporen puntualment, l'observador. La relació de les nenes amb l'observador i el paper que li atribuiran en la construcció de l'activitat conjunta variarà en el decurs de les sessions.

Entrant a considerar únicament la taula 4.4.a. en comentarem els resultats més rellevants per a les nostres finalitats.

Com s'ha dit, en la presentació de les primeres tendències, *(e)Després de la intervenció de l'altra participant, formula espontàniament comentaris respecte al mateix tema*, acull en termes absoluts el major nombre d'actuacions de totes dues participants: 23/121, un 19,6% sobre el total (veure taula 4.4.). Són, segons la seva definició, formes que s'articulen amb una categoria corresponent a l'altra participant, permetent la identificació de patrons d'actuacions entre participants de naturalesa diferent. Les categories amb les que (e) pot combinar-se són: *(a)Formula espontàniament comentaris sobre els esdeveniments que ocorren a la pantalla*, *(b)Formula espontàniament comentaris sobre els personatges que apareixen en la pantalla*, *(c)Formula espontàniament comentaris sobre alguna de les informacions que es donen en el vídeo* i *(d)Formula espontàniament comentaris sobre la temporalització de les sessions o sobre el que han de fer a continuació*, fonamentalment; únicament a la segona sessió emergeix una combinació de naturalesa diferent que implica a la categoria (h). Retornarem sobre aquesta combinació a l'efectuar l'anàlisi més detallada de la segona sessió.

Les combinacions anteriors permeten caracteritzar com és defineix preferentment, la participació de les nenes en el segment d'activitat d'aportació d'informació -sota la dimensió d'interconnexió- i la temàtica sobre la qual s'articula. Convé però, esmentar, com expressen també les dades recollides a la taula 4.4.a., que el nombre d'iniciatives [(a), (b), (c) i (d)] és superior al nombre d'ocurrències de (e) el que significa que no totes les contribucions espontànies iniciades per una de les participants sobre diferents aspectes del contingut o de la pròpia activitat, són represos per l'altra (veure taula 4.4.c., annex 4.4.).

Globalment, i d'acord amb les freqüències registrades a la taula 4.4.c., poc més del 50% de les intervencions espontànies són comentades per l'altra (23/44, un 52%).

El nombre de comentaris creuats entre participants a partir de la primera sessió s'incrementa encara que de manera desigual (45%, 72% i 62,5%). El que incrementa la visibilitat de la interconnexió entre les actuacions de totes dues.

Les formes d'actuacions més comentades són les que es corresponen a les categories *(a)Formula espontàniament comentaris sobre els esdeveniments que ocorren en la pantalla* i *(b)Formula espontàniament comentaris sobre els personatges que apareixen en la pantalla*. I són també les que acumulen un

major nombre d'ocurrències després de (e), amb 22 i 14 actuacions, respectivament. Conjuntament, aquestes iniciatives suposen un 37% de les actuacions que les impliquen a totes dues (36/98) (veure taula 4.4.a.).

Les categories (c) *Formula espontàniament comentaris sobre alguna de les informacions que verbalment es donen en el vídeo*, i (d) *Formula espontàniament comentaris sobre la temporalització de les sessions o sobre el que han de fer a continuació*, mostren a la contra freqüències absolutes més baixes: 6 i 2 sobre el total (98) (veure taula 4.4.a.). És possible atribuir la baixa freqüència d'aparició d'ambdues actuacions a la seva naturalesa. Respecte a (c), la seva freqüència d'aparició, pràcticament invariable al llarg de les sessions, dependrà de la rellevància que atribueixin les participants a les informacions que "s'escolten" però que no "es veuen" en el vídeo i que poden per tant, passar més desapercebudes per a totes dues. Mentre que la desaparició de (d) traspassada la segona sessió, s'ha d'interpretar com un tema resolt entre participants i observador.

En síntesi i des d'una vessant interpretativa, les iniciatives de les participants s'articulen prioritàriament, sobre aspectes concrets del contingut gnom: esdeveniments i personatges aspectes que "es veuen" i poden per tant "seguir" a la pantalla. Són també aquestes iniciatives les que "provoquen" un ventall més ampli d'intercanvis amb la seva companya. Aquesta tendència es manté com hem comprovat en les distintes sessions al llarg de la seqüència.

Respecte a les categories: (f) *Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'altra participant sobre les informacions, els esdeveniments o els personatges que es donen en el vídeo o apareixen a la pantalla*; (g) *Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'altra participant per tal de clarificar en algun grau les informacions introduïdes per ella*; (h) *A requeriment de l'altra participant, formula comentaris sobre les informacions, els esdeveniments o els personatges que es donen en el vídeo o apareixen a la pantalla* i (i) *Canta*, representades d'igual manera en la taula 4.4.d. (annex 4.4.) amb una freqüència absoluta d'aparició més escassa que les anteriors, cal esmentar que totes elles són formes d'actuacions que apareixen en el repertori conductual de les participants a partir de la segona sessió i que tan sols les categories (g) i (i) tenen continuïtat en la tercera i quarta. (f) i (h) es mantenen únicament fins a la tercera sessió.

L'anàlisi més en detall d'aquestes formes d'actuacions i, en especial, de les categories (f), (g) i (h), permet obtenir informacions rellevants per a continuar caracteritzant la forma com s'articulen les actuacions de les participants en el segment d'aportació d'informació i els patrons d'actuacions dominants que s'hi originen. Per aquesta situació, (f) i (g) són categories que recullen la formulació d'un requeriment d'una de les participants adreçat a l'altra; mentre que (h) suposa donar resposta a aquests requeriments. Es tracta per tant, de formes d'actuacions sota la forma de participació potenciada, ja sigui en la seva vessant de requeriment ja sigui en la seva vessant de resposta.

Combinant aquestes categories és possible identificar dos nous patrons d'actuacions entre participants: (f)d'una participant-(h)de l'altra i (g)d'una participant-(h)de l'altra.

La taula 4.4.d. permet llegir la presència d'aquestes formes d'actuacions i extreure informacions sobre la seva articulació.

No és com dèiem, fins a la segona sessió que és possible identificar formes d'actuació que impliquen un intercanvi de preguntes i respostes entre les participants, i per tant, participació potenciada. És d'altra banda, en aquesta mateixa sessió, quan n'identifiquem el major nombre d'ocurrències (14/20, el 70%), mentre que a la tercera i quarta n'observem la seva disminució progressiva. Considerades globalment i respecte al conjunt de les dades obtingudes, suposen un 16,52% de les actuacions de totes dues nenes (20/121).

Correspon també a la segona sessió, el percentatge més alt respecte al que aporta al conjunt d'actuacions identificades: un 25%. Es manté la davallada en les aportacions dels segments identificats per a la tercera i quarta sessions: 14,28% i 7,4%, respectivament.

En termes de les categories implicades és (g)*Després de la intervenció de l'altra participant, li formula espontàniament un requeriment per tal de clarificar en algun grau, les informacions introduïdes per ella*, la categoria que recull el major nombre de requeriments espontanis de les participants: 7/13; la distància amb (f)*Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'altra participant sobre les informacions, els esdeveniments o els personatges que es donen en el vídeo o apareixen a la pantalla* és curta: 6 sobre 13 requeriments.

L'actuació (g) a diferència de (f), té la particularitat que es tracta de requeriments que s'organitzen en una actuació anterior de l'altra participant de caràcter espontani, ja sigui sobre les informacions, els esdeveniments o els personatges que intervenen en el vídeo. L'objectiu d'aquests requeriments és clarificar en algun grau les informacions novedoses introduïdes per l'altra i suposa en aquest sentit, una forma d'actuació que permet identificar al seu torn, patrons d'actuacions que impliquen actuacions espontànies d'una de les participants: (a), (b), (c) o (d); la mateixa a la qual se li efectua el requeriment i que pot donar-li també, resposta [(h)], la qual cosa complexifica un patró simple inicial de pregunta i resposta com exemplifica: (g)d'una participant-(h)de l'altra.

Es produeixen doncs, major nombre de requeriments com a efecte de rèplica a un comentari espontani de l'altra més que no pas directament associat a les informacions que es senten o veuen a través del mitjà audiovisual.

Respecte a (h)*A requeriment de l'altra participant, formula comentaris sobre les informacions, els esdeveniments o els personatges que es donen en el vídeo o apareixen a la pantalla*, com també senyalen les dades, esmentar que no tots els requeriments són contestats per l'altra. El major percentatge de requeriments espontanis apareixen a la segona sessió a l'igual que el major nombre de respostes (6/7). Cap dels requeriments fets a la quarta sessió (2) reben resposta de l'altra.

Reprendrem aquestes formes d'actuacions a l'analitzar, més endavant, la distribució de les distintes formes d'actuacions entre les participants (veure punt 2.2. Anàlisi de les aportacions de cada participant a l'activitat conjunta).

Ens queda pendent de comentar en últim terme la categoria d'actuacions (i)*Canta*, abans de passar a presentar amb un cert detall les formes d'actuacions ressenyades a la taula 4.4.b. (annex 4.4.).

(i) *Canta* és una forma d'actuació d'alta freqüència en termes absoluts en els segments d'aportació d'informació: 11/121, un 9,09% de les actuacions identificades. A través d'ella es repeteix la tornada de la sintonia que encapçala cadascun dels episodis. Si fem esment del seu contingut, repetint la tornada de la cançó s'estan reproduint informacions que es donen oralment sobre algunes de les característiques físiques i psicològiques dels gnoms: força, velocitat i bon humor preferentment. D'aquesta manera s'ajuda a caracteritzar els personatges principals sobre els quals s'organitzen els esdeveniments que succeeixen a la pel·lícula: els gnoms. A través de la cançó és possible establir amb l'altra un espai de coneixement compartit, a banda del seu caràcter eminentment lúdic:

R. "soy siete veces más fuerte que tú y veloz" [to de veu elevat]

E. "soy siete veces más fuerte que tú y veloz"

R. i E. [riuen]

(Segment d'Aportació d'informació, 4arta. sessió)

Per tal de completar el traçat de l'estructura de participació que caracteritza els segments d'interactivitat d'aportació d'informació en una primera aproximació, tractarem a continuació, les categories d'actuacions que hem agrupat sota la taula 4.4.b. i que representen com ja hem dit, les formes d'actuacions interrelacionades de les participants i l'observador. Simultàniament, farem ús de les dades registrades a la taula 4.3. que recull la freqüència d'actuacions d'aquest participant.

Com es pot llegir a la taula 4.4.b., les freqüències d'aparició d'aquestes formes d'actuacions són sensiblement inferiors a les categories registrades a la taula 4.4.a. (15 i 98 ocurrencies, respectivament). (k) *Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'observador sobre la temporalització de les sessions o sobre el que han de fer a continuació*, i (m) *A requeriment de l'observador, formula comentaris sobre el mateix tema*, recullen una freqüència de 4 i 6 ocurrencies. (j) *Després de la intervenció de l'altra participant, formula comentaris dirigits a l'observador sobre algun dels aspectes que apareixen en el vídeo (personatges, informacions, esdeveniments)* i (l) *Després de la intervenció de l'observador, formula espontàniament comentaris sobre el mateix tema*, tenen 2 i 3 ocurrencies. A diferència dels resultats expressats a les taules 4.4. i 4.4.a, el major nombre d'actuacions s'ha de localitzar a la quarta sessió (7/15, el 46,66%), el que significa un increment en el nombre d'intercanvis entre participants i observador.

La informació més destacada que recull la taula 4.4.b., fa referència a la desigual distribució d'aquestes actuacions en el conjunt de les sessions. Així (k) apareix únicament a la primera i segona sessions; (l) ho fa a les tres darreres; (j) i (m) es localitzen a la tercera i quarta sessions.

Tanmateix la dimensió de participació subjacent a les actuacions més presents en el comportament de les participants fa referència a la participació potenciada en les seves vessants de pregunta i resposta.

A través de (k) *Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'observador sobre la temporalització de les sessions o sobre el que han de fer a continuació*, les participants demanen informacions molt concretes a l'observador per tal de construir una representació mental compartida inicial sobre el context global de l'activitat en el que inserir-hi les seves actuacions. La presència d'aquestes

formes d'actuacions únicament als dos primers segments d'aportació d'informació, pot interpretar-se més acuradament si es pren en consideració que es tracta dels primers encontres entre l'observador i les participants. Les participants i l'observador no es coneixien amb anterioritat. La informació del que anirien a fer durant les sessions d'observació, havien estat trameses per la mestra tutora de curs. Previ a l'inici de la sessió, l'observador s'ocupa novament d'explicar a les participants quin serà l'objectiu de l'activitat i el que s'espera d'elles en relació a aquest objectiu i quan de temps les ocuparà la seva col.laboració. Les nenes no tenen tampoc cap experiència prèvia en una proposta d'activitat similar que les ajudi a interpretar més adequadament la nova informació. Es tracta doncs, dels seus primers contactes amb la situació d'observació i, des d'aquesta perspectiva, sembla plausible interpretar que les participants encara necessitin confirmar l'adequació de les seves representacions inicials respecte a les demandes de l'observador.

Cal senyalar, en relació a les freqüències identificades per aquesta categoria, que s'incrementen a la segona sessió: d'1 a 3 actuacions, i en varia el seu contingut temàtic. En la primera, la demanda se situa al voltant del que s'ha de fer a continuació mentre que en la segona, els requeriments de les participants són bàsicament sobre la temporalització de l'activitat conjunta. Aquestes variacions quantitatives i qualitatives indicarien que un cop les participants han assolit un coneixement inicial sobre la tasca i la seva organització interna, necessiten ampliar-la en relació a la dimensió temporal: no només què s'ha de fer sinó durant quant de temps.

Són formes d'actuacions que ajuden a configurar patrons d'actuacions: (k)d'una participant-(b')de l'observador. Tots els requeriments efectuats per les participants amb una sola excepció, són contestats per l'observador (veure taules 4.3. i 4.4.b.).

(m) recull les respostes de les participants als requeriments que els efectua l'observador. L'observador interpel.la les participants amb l'objectiu d'ampliar, clarificar o confirmar algun aspecte del contingut que prèviament han introduït les participants en l'activitat conjunta (a'). 6 de les 8 actuacions identificades per l'observador compleixen amb alguna d'aquestes funcions (veure taula 4.3.). Combinant ambdues formes d'actuacions és possible identificar un patró d'actuacions: (a')de l'observador-(m)d'una participant.

La quarta sessió és la que recull un major nombre d'actuacions de tots dos participants (veure taules 4.3. i 4.4.b.). En aquesta sessió tots i cadascun dels requeriments que els adreça l'observador reben resposta. Temàticament, aquests requeriments i les respostes que els donen les participants, s'articulen a l'entorn d'esdeveniments que ocorren al vídeo.

Únicament a la segona sessió les nenes no donen resposta a l'únic requeriment que els adreça l'observador (veure taules 4.3. i 4.4.b.).

Respecte a (j)*Després de la intervenció de l'altra participant, formula comentaris dirigits a l'observador sobre algun dels aspectes que apareixen en el vídeo (personatges, informacions, esdeveniments)*, única categoria que denota iniciativa de les participants respecte a l'observador, les participants s'hi adrecen per a fer-lo partícip d'algun aspecte temàtic que els sembla rellevant. La presència de (j) a les dues darreres sessions, posaria de manifest un canvi

d'interessos de les participants respecte a l'observador; no és tracta de construir una referència compartida i per tant adequada del context en què s'ha de dur a terme l'activitat conjunta, com de compartir amb l'observador la comprensió sobre algun coneixement que es dona des del vídeo. Hi ha un desplaçament doncs en el centre d'interès de les participants respecte a l'observador.

Hem de senyalar com a dada complementària a les consideracions anteriors que les actuacions (j) van sempre precedits per comentaris anteriors de l'altra participant de tipus: (c)*Formula espontàniament comentaris sobre alguna de les informacions que verbalment es donen en el vídeo* o (e)*Després de la intervenció de l'altra participant formula espontàniament comentaris sobre el mateix tema*, amb la qual cosa pot identificar-se un patró d'actuacions que implica les participants i l'observador i que posa de relleu la interconnexió entre les actuacions dels participants implicats en un mateix intercanvi comunicatiu.

El patró que hem identificat a la tercera sessió s'organitza entorn d'una forma (c): (c)d'una participant-(j)d'una altra participant-(a')de l'observador.

Els dos patrons identificats a la quarta sessió es generen a partir d'una forma (e) de l'altra participant, que al seu torn emergeix com a rèplica a (a)*Formula espontàniament comentaris sobre els esdeveniments que ocorren a la pantalla* o a (c), efectuades per la mateixa participant que s'adreça a l'observador.

La complexitat d'aquesta articulació entre actuacions les reprendrem més endavant en relació a la caracterització de la modalitat d'intervenció de cada nena individualment. Indicarem però en aquest moment l'efectivitat dels intercanvis conversacionals entre les nenes i l'observador.

Respecte a (l)*Després de la intervenció de l'observador formula comentaris sobre el mateix tema*, hem posat de manifest la seva ocurrència a la segona sessió. Sobre aquests resultats únicament senyalar que es tracta de formes d'actuacions articulades amb una actuació prèvia de l'observador de tipus (b') i que, a través d'elles, s'articula al seu torn amb d'altres formes d'actuacions de les participants: (k).

A través de (l) les participants s'apropien i reformulen les informacions donades per l'observador amb l'objectiu de confirmar-les i/o completar-les per tal de fer-les més acceptables. És el cas de l'exemple següent:

E. quants dies?
O. fins dilluns
E. fins dilluns i prou
(Segment d'Aportació d'informació, 2ona. sessió)

Passem a continuació a ampliar l'anàlisi focalitzant l'atenció en la manera com es distribueixen els diferents tipus d'actuacions identificades i la seva freqüència per a cada segment sessió a sessió, entre les participants. Un instrument per a copsar-ne la contribució que fan a l'activitat conjunta, la seva responsabilitat i control.

1.2.2. Anàlisi de les actuacions de cadascuna de les participants

La finalitat d'aquest apartat és identificar quines han estat les aportacions registrades per cadascuna de les participants i amb quina freqüència, respecte al conjunt d'actuacions que caracteritzen el segment d'interactivitat d'aportació d'informació al llarg de la seqüència. Aquesta doble aproximació qualitativa i quantitativa a les actuacions de les participants, permetrà obtenir indicadors sobre la forma de participació, el grau de control i de responsabilitat de cadascuna respecte als diferents components de l'activitat conjunta i els objectius que dirigeixen les seves actuacions.

Per a fer possible aquesta cerca d'indicadors, recollirem l'anàlisi de resultats en els registres corresponents a la taula 4.5. I en aproximacions focalitzades i successives a la mateixa taula, mitjançant dues subtaules específiques (4.5.a. i 4.5.b.) en funció de la coherència temàtica entre actuacions. Les subtaules específiques es presenten en l'annex 4.4.

En una primera lectura de les dades ressenyades a la taula 4.5, el que observem és la diferent distribució de freqüències d'actuacions per a cadascuna d'ambdues participants. El nombre més elevat correspon a l'Elena, 71 sobre el total, 121 (59%); mentre que la freqüència d'actuacions de la Rocío és de 50/121, (41%). Les diferències entre totes dues es mantenen en les distintes sessions encara que amb amplituds diferents. Són més destacades a la primera sessió: 60%, i més estretes a la quarta: 12%. D'un 14% a la segona i quarta.

Els primers resultats permeten atribuir a l'Elena un major pes específic en el desenvolupament de l'activitat conjunta en el segment d'aportació d'informació (18% més).

Recordem però, que les formes d'actuacions analitzades s'han categoritzat en funció del tipus d'actuacions que són predominats per aquest segment consistents en mirar i escoltar la TV i que, en relació a aquest tipus d'actuacions predominants, les mateixes participants poden executar-ne d'altres de més específiques consistents en comentaris sobre algun esdeveniment, personatge o informació que apareix o es dona en la pel·lícula, sense que aquesta activitat posi en qüestió l'activitat preferent d'escoltar i mirar de forma activa la TV. I és en relació a aquest segon gran tipus de formes d'actuacions que els resultats estableixen major grau de participació a l'Elena.

La distribució de valors de la taula 4.5. ens permeten extreure uns primers resultats:

- Primer: (a), (b) i (e) destaquen pel nombre de freqüències acumulades. No obstant, no són totes elles igualment rellevants per a les dues participants. En el cas de la Rocío (i) amb 9 actuacions apareix com a categoria més destacada per sobre de (b) i (a).
- Segon: no totes dues contribueixen per igual a les diferents categories identificades. En aquest sentit, (d), (j) i (k) són categories que podríem qualificar d'exclusives o pròpies del perfil d'actuacions que caracteritza el comportament de l'Elena en aquests segments d'interactivitat. Totes tres són formes que ajuden a definir el paper d'aquesta participant en la construcció de l'activitat conjunta.

TAULA 4.5. Freqüències i percentatges de les formes d'actuacions per a cadascuna de les dues participants. SI AI

Acs	1ª S.		2ª S.		3ª S.		4ª S.		T			% SAC	
	E	R	E	R	E	R	E	R	E	R	T	E	R
(a)	1	0	5	6	6	1	2	1	14	8	22	63,6	36,3
(b)	2	0	5	1	1	1	3	1	11	3	14	78,5	21,4
(c)	1	0	2	0	0	2	0	1	3	3	6	50	50
(d)	1	0	1	0	0	0	0	0	2	0	2	100	0
(e)	0	1	5	4	3	3	2	3	11	12	23	47,8	52,1
(f)	0	0	2	2	1	1	0	0	3	3	6	50	50
(g)	0	0	2	2	1	0	1	1	4	3	7	57,1	42,8
(h)	0	0	3	3	0	1	0	0	3	4	7	42,8	57,1
(i)	0	0	1	4	0	1	1	4	2	9	11	18,1	81,8
(j)	0	0	0	0	1	0	2	0	3	0	3	100	0
(k)	1	0	3	0	0	0	0	0	4	0	4	100	0
(l)	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	2	50	50
(m)	0	0	0	0	0	1	4	1	4	2	6	66,6	33,3
(n)	2	1	2	1	2	0	0	0	6	2	8	75	25
T	8	2	32	24	16	12	15	12	71	50	121	58,7	41,3
%SAC	11,2	2,8	45	48	22,5	24	21,1	24					

- Tercer: únicament en relació a les categories (h) i (i) la distribució de freqüències és favorable a la Rocío (c), (f) i (l) tenen freqüències equivalents entre totes dues.
- Quart: en correspondència als resultats anteriors, la diversitat d'actuacions exhibides per la Rocío i l'Elena al llarg de la seqüència, tendeix a equilibrar-se en les dues darreres sessions; no ho fa, en canvi, el nombre d'ocurrències per a cada tipologia d'actuacions que com hem senyalat amb anterioritat és en cadascuna de les sessions favorable a l'Elena.

Feta aquesta primera lectura dels resultats de la taula 4.5., ens ocupem immediatament de l'anàlisi de les actuacions que són favorables distintament a cadascuna de les dues participants, ja sigui en relació a l'altra ja sigui en relació a l'observador, i que ajuden a perfilar la seva contribució a la construcció de l'activitat conjunta.

Pel que fa al tipus d'actuacions que són favorables a la Rocío, identificàvem (e) *Després de la intervenció de l'altra participant, formula comentaris sobre el mateix tema (esdeveniments, personatges, informacions);* (h) *A requeriment de l'altra participant, formula comentaris sobre les informacions, els esdeveniments o els personatges que es donen o apareixen en la pantalla* i (i) *Canta*.

(e) suposa un 24% de les actuacions identificades per aquesta participant en el conjunt dels segments (12/50), (h) un 8% (4/50) mentre que (i) un 18% (9/50). Constatem com la dimensió d'interconnexió caracteritzaria la participació de la Rocío en els segments d'aportació d'informació, des de la perspectiva dels intercanvis conversacionals que s'hi generen.

Exceptuant (i), el marge d'actuacions que dona avantatge a la Rocío en les categories (e) i (h) varia en una actuació: 12 sobre 11 ocurrències i 4 sobre 3, respectivament.

(e) és present en tots els segments des de la primera sessió. El predomini d'actuacions associades a la Rocío es detecta als segments d'aportació d'informació de la primera i quarta sessió, sempre en termes d'una actuació. A la tercera els resultats són equivalents mentre que a la segona sessió el nombre de registres s'incrementa en una actuació per l'Elena.

Les freqüències d'ocurrència de (h) entre participants són equivalents a la segona sessió, no hi és present per cap de les dues a la primera i quarta, mentre que a la tercera, la única ocurrència detectada és exhibida per la Rocío.

(h) s'articula al seu torn amb una forma d'actuació efectuada prèviament per l'altra participant, ja sigui de tipus: (f)*Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'altra participant sobre les informacions, els esdeveniments o els personatges que es donen en el vídeo* ja sigui de tipus (g)*Després de la intervenció de l'altra participant, li formula espontàniament un requeriment per tal de clarificar en algun punt les informacions introduïdes per ella* el que permet identificar patrons de naturalesa diferent entre participants: (f)d'una participant-(h)d'una altra participant o (g)d'una participant-(h)de l'altra participant.

Dels 7 requeriments que l'Elena adreça a la Rocío, aquesta li'n respon 4 (57,14%); mentre que dels 6 requeriments produïts per la Rocío, l'Elena tan sols en contesta 3 (50%).

Destaca la tendència de les participants a no donar resposta a tots els requeriments que entre elles es formulen així com una major proporció de respostes efectuades per la Rocío als requeriments de la seva companya. S'hi detecta en canvi en totes dues l'interès per respondre als requeriments de tipus (g) que demanen clarificar en algun grau una informació prèviament introduïda per la participant encarregada ara, d'elaborar-ne una resposta.

Respecte a (i)*Canta*, la distribució d'actuacions és de 9 ocurrències per a la Rocío i 2 per l'Elena. Es pot afirmar a la vista dels resultats que (i) és una forma d'actuació "típica" en la Rocío i "atípica", per poc present, en l'Elena, la seva companya.

Respecte a l'Elena i les actuacions que preferentment caracteritzen les seves aportacions a l'activitat conjunta, cal citar en primer lloc les formes d'actuacions en mans únicament d'aquesta participant és el cas de: (d)*Formula espontàniament comentaris sobre la temporalització de les sessions o sobre el que han de fer a continuació*; (j)*Després de la intervenció de l'altra participant, formula espontàniament, comentaris dirigits a l'observador sobre algun dels aspectes que apareixen en el vídeo*; i (k)*Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'observador sobre la temporalització de les sessions o sobre el que han de fer a continuació*. En segon lloc, les formes d'actuacions que, compartides amb la seva companya la Rocío, li són en nombre favorables. Ens referim a: (a)*Formula espontàniament comentaris sobre els esdeveniments que ocorren en la pantalla*; (b)*Formula espontàniament comentaris sobre els personatges que apareixen en la pantalla*; (g)*Després de la intervenció de l'altra participant, li formula espontàniament un requeriment per tal de clarificar en algun grau les*

informacions introduïdes per ella i (m)A requeriment de l'observador formula comentaris sobre el mateix tema.

(a), (b), (d) i (j) denoten iniciativa i suposen un 42,25% de les actuacions que hem identificat per aquesta participant en el conjunt del segment (30/71); (g), (k) i (m) participació potenciada -pregunta o resposta- i corresponen a un 16,9% de les actuacions (12/71).

Pel que fa a les formes d'actuacions que hem identificat exclusivament en el comportament de l'Elena [(d), (j) i (k)] posar de manifest la seva baixa freqüència d'aparició respecte a les categories que són compartides amb la seva companya (veure taula 4.5.). En aquest sentit, la categoria (d) apareix en 2 ocasions durant la primera i segona sessions; (j) en 3 ocasions, a la tercera i quarta sessions i (k) en 4 ocasions a la primera i segona sessions.

Els resultats i la seva distribució per les diferents sessions, apunten com la temporalització i el que s'ha de fer a continuació són aspectes sobre l'activitat conjunta que semblen preocupar l'Elena bàsicament, durant les dues primeres sessions. El fet de no identificar continuïtat en aquestes actuacions durant la resta de segments del mateix tipus ens porta a pensar en la seva resolució. D'altra banda, el nombre d'intercanvis espontanis amb l'observador sobre algun aspecte del contingut apareixen en els darrers segments de la seqüència d'activitat conjunta. Sembla que un cop resolt aspectes més vinculats a organització de l'activitat conjunta cap la possibilitat de centrar-se en aspectes del contingut per aquesta participant.

De la resta d'actuacions amb una freqüència favorable a l'Elena respecte a la Rocío, ens n'ocuparem detalladament en relació a l'anàlisi de resultats intrasegment.

Comentar abans d'encetar l'esmentat anàlisi intrasegments, els resultats que posen de manifest formes d'actuacions amb una freqüència equivalent entre totes dues: *(c)Formula espontàniament comentaris sobre alguna de les informacions que verbalment es donen en el vídeo, (f)Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'altra participant sobre les informacions, els esdeveniments o els personatges que es donen en el vídeo o apareixen en la pantalla i (l)Després de la intervenció de l'observador formula comentaris sobre el mateix tema* (veure taula 4.5.). Es caracteritzen totes elles, per la seva escassa presència en l'activitat conjunta.

En el cas de *(c)Formula espontàniament comentaris sobre alguna de les informacions que verbalment es donen en el vídeo*, la distribució de freqüències d'aparició d'aquesta forma d'actuació entre les participants s'inverteix en el decurs de les sessions: l'exhibeix l'Elena en la primera i segona sessions mentre que la Rocío fa el mateix a la tercera i quarta (veure taula 4.5.). L'interval de freqüències és d'1 a 2 actuacions per segment i per a cadascuna de les sessions, per a totes dues participants.

(f)Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'altra participant sobre les informacions, els esdeveniments o els personatges que es donen en el vídeo o apareixen en la pantalla, apareix únicament als segments d'aportació d'informació identificats a les sessions segona i tercera, amb el mateix nombre de freqüències acumulades per a totes dues: 1 i 2 formes per sessió.

(I) Després de la intervenció de l'observador formula comentaris sobre el mateix tema, apareix en 2 ocasions, una per a cada participant a la mateixa sessió: la segona. No té continuïtat.

Ens aproximem, fetes aquestes consideracions més generals, a l'anàlisi de les actuacions de les participants per segments identificats en la seqüència de les sessions successives.

Noves lectures globals de la taula 4.5. posen de manifest que durant la primera sessió el 80% de les actuacions són efectuades per l'Elena (8/10) tractant-se majoritàriament de comentaris espontanis que poden recaure sobre algun esdeveniment [(a)], un personatge [(b)], alguna de les informacions que dona el narrador [(c)] -en forma d'una veu en off o a través d'un dels personatges principals-, la temporalització de les sessions o el que han de fer a continuació [(d)].

Comentaris que com la mateixa taula 4.5.a. (annex 4.4.) indica, no són habitualment comentats per l'altra [(e)]. La Rocío en aquesta primera sessió, únicament replica un dels comentaris de l'Elena respecte a l'etapa productiva dels gnoms [(c)]. És un personatge principal qui introdueix aquesta referència, l'Elena se'n fa ressò i adreça aquesta mateixa informació a la Rocío. En reflexem l'intercanvi:

[En la pantalla en David explica que fa 300 anys que es dedica a la medicina]

E. ¡300 años! [mira la Rocío]

R. sí, eso ha dicho [mira l'Elena]

(Segment d'Aportació d'informació, 1era. sessió)

La Rocío confirma el que la mateixa Elena ha entès sobre el tema. Les informacions s'acumulen, no se n'efectua cap revisió al respecte.

La interconnexió entre les seves actuacions permet en conseqüència per aquesta primera sessió, un patró d'actuacions de tipus: (c)de l'Elena-(e)de la Rocío. L'únic tornem a insistir, que pren cos entre les participants en aquesta primera sessió.

Considerades en conjunt aquestes categories d'actuacions i en relació a l'Elena, observem com la presència de comentaris espontanis sobre els esdeveniments, els personatges o les informacions que apareixen en el vídeo, suposen el 50% de les actuacions que hi hem identificat (4/8), resultat que apunta sobre l'orientació dels interessos de la nena sobre el contingut específic i la necessitat de compartir alguna d'aquestes informacions amb la seva companya, la Rocío.

Respecte de les actuacions que s'adrecen a la temporalització de les sessions o al que han de fer a continuació: (d)Formula espontàniament comentaris sobre la temporalització de les sessions o sobre el que han de fer a continuació, i (k)Formula un requeriment dirigit a l'observador sobre la temporalització de les sessions o sobre el que han de fer a continuació, tan sols l'Elena les fa efectives. En nombre d'ocurrències suposen un 25% de les actuacions identificades (2/8) per aquest primer segment.

Són actuacions d'ocurrència única que tenen rellevància des del punt de vista que ofereixen informació sobre l'interès d'una de les participants per establir

algunes de les coordenades en les que emmarcar l'activitat pròpia i essencialment, conjunta.

(d) i (k) apareixen a l'acabament del segment i en torns consecutius. A través de (d) l'Elena comenta a la seva companya que el muntatge audiovisual ja s'ha acabat; alhora, pretén informar-ne l'observador. Immediatament després, totes dues participants el miren. L'Elena pren la iniciativa a l'hora de formular-li un requeriment sobre el que han de fer a continuació. En potencien la seva participació per a que les ajudi a construir un referent compartit sobre el curs de l'activitat conjunta.

L'encadenament d'aquestes formes d'actuació i el moment en què apareixen, al final de la primera sessió, permet pensar que tractant-se d'una sessió inicial i per tant, de la seva primera presa de contacte amb la situació d'observació, per l'Elena i també per la Rocío, que segueix amb atenció el que diu la seva companya i el que pugui dir l'observador al respecte, és important disposar d'informació sobre qüestions que tinguin a veure amb l'organització i seqüenciació de l'activitat sobre tot, de disposar d'una representació compartida del què s'ha de fer i quan s'ha de fer per a poder-hi encabir la pròpia participació i la de l'altra.

Aquest interès de l'Elena per saber què s'ha de fer i de demanar-ne detalls a l'observador, el retrobarem en les actuacions d'aquesta mateixa participant en el segment de preparació per al joc i en alguns dels segments d'interactivitat identificats en la fase de Joc amb el material manipulatiu de la primera i segona sessions.

Durant la segona sessió observem un increment important en el nombre i en el tipus d'actuacions que afecta per igual ambdues participants. S'incrementen les freqüències d'aparició de les categories d'actuacions identificades ja en la primera sessió a l'igual que el tipus de formes d'actuacions produïdes per totes dues en relació a la sessió anterior (veure taula 4.5.).

Respecte a la distribució d'aquestes freqüències d'actuacions, l'Elena continua portant el pes de l'activitat conjunta amb 32 actuacions sobre 56 (57,14%). La resta, 24, corresponen a la Rocío (42,85%). Hi ha una diferència del 14% d'actuacions entre les participants, un 4% menys respecte al segment del mateix tipus identificat a la primera sessió.

L'increment en la participació prenent com a referent la primera sessió és d'un 23% en totes dues.

Pel que fa a l'increment en la varietat de formes d'actuacions val a dir que reapareixen en aquest segon segment les mateixes actuacions identificades en la primera sessió, és a dir, comentaris espontanis respecte a algun esdeveniment [(a)], personatge [(b)], informació que es dona oralment a través d'un narrador [(c)], la temporalització de les sessions o el que s'ha de fer a continuació [(d)]; comentaris sobre aquests comentaris espontanis [(e)] i requeriments efectuats a l'observador [(k)], a més d'altres de novedoses: (f) *Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'altra participant sobre les informacions, esdeveniments o els personatges que es donen en el vídeo o apareixen en la pantalla,* (g) *Després de la intervenció de l'altra participant, li formula espontàniament un requeriment per tal de clarificar en algun grau les*

informacions introduïdes per ella; i (h) A requeriment de l'altra participant, formula comentaris sobre les informacions, els esdeveniments o els personatges que es donen en el vídeo o apareixen en la pantalla, (i) Canta i (l) Després de la intervenció de l'observador formula espontàniament comentaris sobre el mateix tema.

(a), (b), (c), (d) i (e) són formes d'actuacions de caràcter espontani procedents de la primera sessió (veure taula 4.5.) la freqüència se n'incrementa si no es manté estable, com en el cas de (d).

Excepte (a) són formes d'actuacions exhibides novament en major grau per l'Elena. (c) i (d) continuen sense recollir cap aportació per part de la Rocío (veure taules 4.5. i 4.5.a.)

A l'igual que succeeix en la primera sessió (veure taula 4.5.a.), no tots els comentaris espontanis sobre els esdeveniments, els personatges i les informacions verbals que es donen en el vídeo són replicats per l'altra participant [(e)].

Una lectura de les dades ressenyades a la taula 4.5.a. per a la segona sessió, posa de manifest que dels 20 comentaris efectuats per les dues participants [(a), (b), (c) i (d)], tan sols se'n generen 9 al respecte [(e)].,

Val a dir que, en aquesta segona sessió, a banda dels comentaris que se'n poden desprendre de les formes d'actuacions (a), (b), (c) i (d), també (e) pot ser generadora de nous comentaris sobre el mateix tema, complexificant patrons d'actuacions simples de les participants.

Aquestes configuracions més complexes apareixen per aquesta segona sessió, articulades en comentaris espontanis inicials de tipus: (d) o (b). Els torns de rèplica i contrarèplica permeten identificar continguts que són motiu d'aprofundiment per les dues participants en el sentit en què hi inverteixen més d'un torn de parla en el seu tractament. Els temes d'aprofundiment aglutinen les formes d'actuació de tipus (e).

Hem identificat en aquesta segona sessió 3 patrons d'actuacions complexes que es generen com ja hem dit en els paràgrafs precedents, en actuacions espontànies de caràcter (d) o (b).

Pel que fa a (d) *Formula espontàniament comentaris sobre la temporalització de les sessions o sobre el que han de fer a continuació*, n'identifiquem 1 ocurrència atribuïble a l'Elena com en el cas del mateix segment a la sessió anterior. El comentari comporta una rèplica de la Rocío i immediatament la contrarèplica de la mateixa Elena. Aquesta articulació de formes d'actuacions sobre un mateix tema, permet identificar la presència d'un patró complex que s'expandeix amb dues noves intervencions de rèplica, una per a cada participant: (d) de l'Elena-(e) de la Rocío-(e) de l'Elena-(e) de la Rocío-(e) de l'Elena.

A través d'aquests torns de rèplica i contrarèplica a un comentari inicial, la Rocío i l'Elena arriben a un acord respecte els dies de la setmana en què es duran a terme les sessions d'enregistrament. Reproduïxen un patró que pot exemplificar un desacord entre les participants i el possible procés de resolució.

En el cas de (b) *Formula espontàniament comentaris sobre els personatges que apareixen en el vídeo*, s'ha pogut identificar en dues ocasions aquest patró d'actuacions més complex: (b) de l'Elena-(e) de la Rocío-(e) de l'Elena.

En totes dues ocasions els comentaris espontanis sobre els personatges emergeixen a iniciativa de l'Elena. Se'n segueix un comentari de la Rocío que l'Elena al seu torn, contesta. En la primera ocasió comenten l'interès d'una de les característiques de David, el gnom; en la segona, es posen d'acord en la bondat o maldat d'un troll.

Senyalàvem l'efecte acumulador de les formes d'actuacions (e) al voltant d'aquests patrons d'actuacions. En efecte, observem com 8 de les 9 actuacions que hem identificat a per a la categoria s'esgoten lligades a comentaris inicials de naturalesa (d) i (b). De fet, les 4 ocurrences de la Rocío (veure taula 4.5.a.) s'articulen al voltant d'aquests patrons. En el cas de l'Elena, passa el mateix amb una excepció: 1 de les 5 ocurrences d'aquesta participant emergeix com a comentari a una forma (a) *Formula espontàniament comentaris sobre els esdeveniments que ocorren a la pantalla*, de l'altra participant.

L'aproximació als patrons d'actuacions articulats de les participants fa manifest com bona part dels comentaris espontanis de les dues nenes tendeixen a no ser comentats per l'altra. El mateix resultat que obteníem en el segment corresponent a la primera sessió pel que fa a la mateixa tipologia d'actuacions. Aquesta tendència podria concretar la idea d'un aprofundiment temàtic selectiu, ocasionalment amb motiu d'un desacord molt específic.

Cap dels comentaris espontanis produïts per l'Elena sobre els esdeveniments que ocorren en la pantalla [(a)], o sobre les informacions que verbalment es donen en el vídeo [(c)] són recollits i comentats per la Rocío amb excepció d'un únic comentari de l'Elena fet sobre 1 ocurrencia de naturalesa (a) de la Rocío.

L'increment d'altra banda evident, d'aquestes formes d'actuacions espontànies [(a) i (c)] identificat a la segona sessió, permet publicitar informacions sobre diferents aspectes dels esdeveniments, personatges i informacions que apareixen o es donen en el vídeo. Podríem relacionar aquest increment en les formes d'actuació amb la coincidència en aquesta sessió de fets diferents:

- les participants disposen d'una experiència inicial sobre els continguts i la tasca que han de resoldre i aquesta els permet gaudir més dels continguts que apareixen en la pantalla. A l'inici de la primera sessió són freqüents els intercanvis de somriures i mirades entre les participants que denoten un cert grau de "nerviosisme" davant d'una situació que no els és coneguda, expressions que desapareixen en els restants segments d'aportació d'informació;
- els personatges els són en algun grau coneguts i els poden reconèixer en la pantalla. Poden parlar sobre ells perquè en tenen un coneixement inicial, saben i poden explicar el perquè d'alguns dels seus comportaments;
- hi ha una variació en el ritme de l'episodi: major presència d'acció i menys de narració en l'explicació dels esdeveniments que il·lustren algun aspecte de la vida dels gnoms, la qual cosa pot possibilitar un increment de comentaris adreçats a la companya.

Per tot això és factible esperar, en aquesta segona sessió, un cert augment en el nombre d'actuacions de les participants que facin referència als esdeveniments, els personatges i les informacions que es donen verbalment o apareixen en el vídeo.

Respecte a (k) l'increment en relació a la primera sessió és de 2 ocurrències i torna a ser una forma d'actuació més pròpia del conjunt d'actuacions de l'Elena. Ambdues s'organitzen al voltant de la temporalització de les sessions, abans de l'emergència de punts de vista diferents de les participants sobre aquest tema. La informació proporcionada per l'observador a l'Elena és utilitzada adequadament per aquesta participant per a desfer el supòsit erroni de la seva companya.

La distribució d'actuacions entre participants ha fet esment fins ara a les formes d'actuacions localitzades ja en la primera sessió. Les noves formes d'actuacions definides com a (f), (g), (h), (i) i (l) passaran a ser tot seguit objecte de la nostra atenció.

Hem senyalat sobre les categories (f), (g) i (h), que ajuden a configurar un nou patró d'actuacions coordinat entre les participants del tipus: pregunta d'una participant-resposta de l'altra. La distribució entre les dues de les freqüències d'aquestes tres formes d'actuacions és equivalent: 2 ocurrències per a cadascuna d'elles pel que a (f) i (g) es refereix; i 3 en relació a (h).

La distribució en les freqüències d'aparició per a cadascuna de les dues participants lligades al nombre de requeriments efectuats per elles mateixes i respecte de les respostes donades també per elles mateixes als requeriments efectuats per la seva companya, posen de manifest com ja apuntàvem també anteriorment en aquest mateix apartat, que no tots els requeriments són contestats per l'altra participant (veure taula 4.5.b.).

Una anàlisi més en detall de les dades que recull la taula 4.5.b. específicament, permet entreveure que per aquesta segona sessió, es deixen sense respondre 2 actuacions de tipus: (f) *Formula un requeriment dirigit a l'altra participant sobre les informacions, els esdeveniments o els personatges que es donen en el vídeo o apareixen en la pantalla*, efectuats en les dues ocasions per una participant diferent. En presentem un exemple:

[Les dues participants estan atentes la pantalla. Hi ha la intervenció d'una d'elles, es miren, somriuen i continuen mirant la TV]
R. ¿que hacen ahí los trolls? [mira l'Elena. Somriu.]
(Segment d'Aportació d'informació, 2ona. sessió)

És un requeriment que s'efectua en funció dels esdeveniments que van succeir-se a la pantalla, reclama l'atenció de la seva interlocutora cap a un mateix referent amb la intenció de compartir-lo. No hi ha una resposta explícita de l'altra.

La resta d'actuacions del mateix tipus són contestades per l'altra aportant les informacions necessàries sobre el contingut entorn al qual s'efectua la pregunta. Pel que fa als 4 requeriments de tipus (g) identificats en la mateixa sessió, apareixen després d'una actuació espontània de l'altra participant sol·licitant-li o bé, un aclariment o bé, una explicació ampliada sobre algun aspecte no entès o omís en la seva intervenció inicial, per exemple:

[A través del material audiovisual s'està mostrant i caracteritzant l'habitatge dels gnoms]

R. ¡hala!

E. ¿qué? [Mira la Rocío]

R. ¡vaya casa se han hecho, para ser tan pequeños!

(Segment d'Aportació d'Informació, 2ona. sessió)

Podríem pensar que per les participants aquests requeriments són per ells mateixos menys "eludibles". Les respostes, quan aporten nova informació respecte a la qüestió formulada, suposen noves maneres d'ajudar l'altra a identificar el referent, allò sobre el que es diu alguna cosa i recuperar la referència compartida sobre una part del contingut. L'adopció d'una nova perspectiva referencial seria un recurs per assolir aquest reajustament. En presentem un nou exemple:

E. ¡ése es el bueno! [senyala un troll que apareix a la pantalla ballant amb el David, el gnom]

R. ¿cual? [mira l'Elena]

E. ¡ése! [senyala en direcció a la pantalla amb el cap. Mira la Rocío]

R. ¿ése? [senyala el mateix troll amb la seva mà. Mira l'Elena]

E. ¡ése es bueno! [senyala el troll]

R. ¡ése es malo! [senyala el troll]

E. ése es bueno por que...

R. [Mira la TV. Mira l'Elena]

(Segment d'Aportació d'informació, 2ona. sessió)

Cap de les dues participants pren doncs, en aquesta sessió, major iniciativa que l'altra respecte d'aquestes actuacions.

(i) *Canta*, apareix per primer cop en el decurs d'aquesta segona sessió. Esdevé rellevant respecte del total d'actuacions identificades per una de les participants en aquesta segona sessió i també en les tres posteriors, la Rocío. Són formes d'actuacions majoritàriament produïdes per ella (4/5). Pel seu contingut, suposa el seguiment i la repetició espontània de la tornada de la sintonia inicial amb la que s'obra cada episodi de la sèrie "David, el gnom". És esperable que aparegui després de la primera sessió, un cop les participants s'hi han familiaritzat escoltant-la. Al repetir la tornada de la sintonia inicial, fan referència de manera reiterada a algunes de les característiques físiques i psicològiques del gnoms (força, velocitat i bon humor) que, en certa manera, pretenen destacar. És com si en el fet de repetir la lletra de la cançó la Rocío adoptés el rol i per tant, les característiques del personatge al que fa referència la cançó, en David el gnom, i les contraposes a les característiques de la seva companya amb caràcter lúdic, ho exemplifiquem:

R. "soy siete veces más fuerte que tú" [senyala l'Elena. Riu.]

(Segment d'Aportació d'informació, 2ona. sessió)

S'inicien també en aquesta segona sessió i sense que tinguin cap mena de continuïtat en la resta de segments del mateix tipus, les formes d'actuacions: (I) *Després de la intervenció de l'observador, formulen comentaris sobre el mateix tema*, quines freqüències d'aparició estan igualment repartides entre les participants: una ocurrència per a cadascuna d'elles. Són, per la seva definició, formes vinculades a una intervenció inicial de l'observador que en aquesta segona sessió es concreta en patrons d'actuacions articulats de tipus: (b') de l'observador-(I) d'una participant.

(b') recull les respostes de l'observador a un requeriment inicial formulat per una o ambdues participants, el que permet identificar la seva participació en la configuració d'un patró més complex en el que cal incloure-hi una nova actuació d'una o ambdues participants adreçada a l'observador: (k)d'una participant-(b')de l'observador-(l)d'una participant. No hi ha d'haver necessàriament, una correspondència entre la participant que formula el requeriment a l'observador i la participant que formula un comentari posterior a la seva resposta. En els dos patrons d'actuacions identificats en aquesta segona sessió n'obtenim dues concrecions diferents. En totes dues ocasions és l'Elena qui formula un requeriment dirigit a l'observador en canvi, en una d'aquestes ocasions és la Rocío, la seva companya, qui en comenta la resposta.

Varia la temàtica de les preguntes, en una ocasió s'efectua sobre el contingut de l'episodi que han de visionar a continuació; mentre que en l'altra, es fa sobre la temporalització de les sessions. Tots dos comentaris sobre les respostes de l'observador es limiten a repetir i per tant, a confirmar, les seves aportacions. És com si amb la repetició literal pretenguessin recordar-les.

Així i en relació a (b') i (k), els resultats que recullen les taules 4.3. i 4.4., ens mostren com són contestats els 3 requeriments que l'Elena adreça a l'observador. En 2 ocasions a més, se'n generen comentaris d'una de les participants [(l)]. El fet de remarcar la indiferència en la participant que en comenti la resposta es justifica per la complementarietat de les seves actuacions, el grau d'interconnexió i l'interès per l'activitat conjunta. S'estableix una relació a tres bandes entre l'observador i les dues participants en la que tots poden ser interlocutors igualment vàlids pels altres.

Els requeriments que l'Elena dirigeix a l'observador permeten establir una continuïtat amb les intencions d'aquesta mateixa participant identificades en la primera sessió. Aquests tipus d'actuacions desapareixen, com més amunt hem senyalat, en el perfil de comportaments de totes dues participants després de la segona sessió. Esdevenen, a partir d'ella, innecessàries per a la continuïtat de l'activitat conjunta.

Hem de destacar com a resultat general el major nombre d'iniciatives de l'Elena en la producció de requeriments adreçats a l'observador. Temàticament, aquests requeriments, es vinculen a la temporalització de les sessions

Pel que fa a la tercera sessió (veure taula 4.5.), observem una disminució del 50% en el nombre total d'actuacions d'ambdues participants respecte del segment anterior: 28/56. No obstant, el percentatge de participació de totes dues en el global de la sessió es manté constant: el 57% i el 43% per l'Elena i la Rocío, respectivament. Es manté la diferència del 14% d'actuacions entre les participants identificat a la segona sessió.

Quant a la varietat en les formes d'actuacions de les participants durant el segment d'aportació d'informació de la tercera sessió, esmentar que la seva amplitud es redueix en relació a la segona sessió: 10 formes d'actuacions diferents en la tercera sessió respecte a les 12 identificades en la segona sessió.

Així mateix, pot observar-se com durant la tercera sessió desapareixen formes d'actuacions de les participants presents des de la primera sessió: (d), (k) i (l); n'apareixen d'altres de noves: (m)A requeriment de l'observador, formulen

comentaris sobre el mateix tema; i (j) Després de la intervenció de l'altra participant, formula comentaris dirigits a l'observador sobre algun dels aspectes que apareixen en el vídeo. Les variacions en quan a les formes d'actuació que desapareixen i les que apareixen de nou, afecten bàsicament, a les relacions entre les participants i l'observador, unes relacions que de fet es redefeixen en aquesta tercera sessió i retroben a la quarta.

El ventall d'actuacions de totes dues es redueix, la diversificació d'actuacions és favorable en aquesta sessió en 1 forma d'actuació a la Rocío. S'incrementen al respecte el nombre de categories en les que la Rocío obté alguna ocurrència mentre que per l'Elena esdevé tot el contrari, s'incrementen el nombre de categories amb valor 0.

El major volum d'actuacions de l'Elena senyala la tendència d'aquesta participant a acumular ocurrències en alguna o algunes formes d'actuacions i a deixar-ne lliures d'altres (veure taula 4.5. al respecte).

Continuen sent (a) i (c) les formes que acumulen major nombre d'actuacions de les participants.

Presentats els resultats més generals ens ocupem immediatament del perfil d'actuacions que caracteritza cada participant i en permet definir la seva funció en l'activitat conjunta des del segment d'aportació d'informació corresponent a la tercera sessió.

Tractarem en primer lloc, les actuacions que mostren iniciativa i interconnexió per passar després, a ocupar-nos dels intercanvis de preguntes i respostes entre participants (participació potenciada). Tractarem en tercer i últim lloc, les formes d'actuacions que impliquen les participants i l'observador.

Respecte a les formes d'actuacions que hem categoritzat com a espontànies, és a dir, no induïdes per l'altra, referides als esdeveniments, personatges o informacions que es donen verbalment, a la temporalització de les sessions i a les possibles rèpliques que se'n generen: (a), (b), (c), (d), i (e), comentaven la seva davallada general excepte en el cas de (c) i (e) que mantenen freqüències d'ocurrència similars a les de la segona sessió (veure taula 4.5.a.).

(a) continua sent respecte al perfil d'actuacions de l'Elena l'actuació més destacada amb 6 ocurrències, una més que en el segment precedent. No obtenim cap freqüència en aquesta sessió per a (c) ni tampoc per a (d), dues categories que han ajudat a definir la modalitat de participació d'aquesta participant en els dos segments del mateix tipus ubicats en sessions anteriors. (b) pateix una davallada substancial respecte al segment anterior.

Bàsicament doncs, els comentaris iniciats de manera espontània per l'Elena en aquest segment es concentren en els esdeveniments que es succeeixen a la pantalla.

Pel que fa a la Rocío, el que observem és una major distribució en les formes d'actuacions referides a aquestes categories de tal manera que (c) acumula 2 ocurrències mentre que (b) i (a) apareixen en 1 sola ocasió en el comportament d'aquesta mateixa participant. (c) es transforma en aquesta sessió i per aquesta participant en un comportament significatiu a diferència de les dues sessions

anteriors en les que el valor acumulat havia estat 0 i el domini de la seva companya l'Elena. Els resultats per aquesta categoria senyalen un procés d'inversió en relació als valors obtinguts en les sessions anteriors per aquesta mateixa participant i també en relació a la seva companya. Una inversió que es mantindrà per a la quarta sessió (veure taula 4.5.a.).

Les freqüències vinculades a la categoria (e) es presenten distribuïdes de manera equitativa entre totes dues: 3 formes d'actuacions per a cadascuna d'elles; mentre que a la segona sessió identificaven una freqüència favorable a l'Elena en 1 ocurrència. Els resultats permetrien esperar un increment en el nombre de patrons d'actuacions articulats entre participants per aquestes categories en aquesta tercera sessió.

Considerant de nou la possible articulació de les formes d'actuacions (a), (b) i (c) amb (e) o de (e) amb sí mateixa, cal esmentar que en el cas de l'Elena, dels 7 comentaris espontanis que hem comptabilitzat, 2 d'ells són comentats per l'altra, la qual cosa permet identificar patrons d'actuacions entre participants de tipus: (a)de l'Elena-(e)de la Rocío i (b)de l'Elena-(e)de la Rocío.

En totes dues ocasions els patrons simples es tornen complexos perquè s'hi afegeix una nova actuació de rèplica de l'Elena afegint o confirmant la informació que prèviament ella mateixa ha donat.

Presentem un exemple d'aquest patró d'actuacions complex:

E. ¡ay! [en la pantalla els trolls són dalt dels arbres] [Mira la Rocío. Somriu]
R. ¡míralos! [miral l'Elena. Somriu]
E. ¡están durmiendo! [mira la Rocío]
(Segment d'Aportació d'informació, 3era. sessió)

En el fragment anterior la contrarèplica de l'Elena serveix per aportar nova informació sobre els personatges que apareixen en el vídeo. Es comparteix el referent i s'amplia la informació al respecte.

En relació als 4 comentaris espontanis comptabilitzats per la Rocío un d'ells és comentat per l'altra participant el que ens permet identificar un patró d'actuacions de naturalesa: (c)de la Rocío-(e)de l'Elena. La resta de comentaris espontanis no susciten una intervenció verbal per part de l'altra participant, en aquesta ocasió, l'Elena.

Cal senyalar que aquest patró d'actuacions es torna també complex: permet endegar un intercanvi conversacional entre participants d'una certa extensió, pel nombre de torns implicats entre les participants a l'entorn d'un tema concret: l'edat dels gnoms. El transcrivim a continuació:

R. ¡65 años! [mira l'Elena] [En la pantalla la Susanna explica al David que ja no és una nena doncs té 65 anys]
E. ¡Jolín cuantos tiene! [mira la Rocío]
E. por lo menos los otros tendrán... [senyala el David]
R. ¡ése!, 100 años [senyala el David]
E. 100 años
R. [mira l'Elena]
E. [mira la Rocío]
R. tiene 100 años [en relació al David]

E. ¿Cómo lo sabes? [mira la Rocío]
R. porque lo ha dicho antes
(Segment d'Aportació d'informació, 3era sessió)

Aquest patró d'actuacions senyalat sobre l'articulació de les formes d'actuacions de les participants incorpora, seguint l'anàlisi del propi intercanvi comunicatiu, formes d'actuacions que hem categoritzat com a (g) i (h), sent (g) *Després de la intervenció de l'altra participant, formula un requeriment per tal de clarificar en algun grau les informacions introduïdes per ella* i (h) *A requeriment de l'altra participant, formula comentaris sobre les informacions, els esdeveniments o els personatges que es donen en el vídeo o apareixen a la pantalla*; dues formes d'actuacions que poden vincular-se i confegir per elles mateixes un patró d'actuacions articulat entre les actuacions de les participants.

L'exemple anterior respondria a l'esquema articulat d'actuacions: (c)de la Rocío-(e)de l'Elena-(e)de la Rocío-(e)de l'Elena-(e)de la Rocío-(g)de l'Elena-(h)de la Rocío.

Els resultats assenyalen de nou que tan sols es comenten i per tant, s'aprofundeix en algun grau sobre aquells temes que per alguna raó interessin o criden l'atenció de les participants. En aquesta ocasió és, com hem dit, l'edat dels gnoms una característica essencialment diferent si prenem com a referent el món humà, que elles mateixes coneixen. L'edat ha estat també el tema triat en l'únic comentari de la Rocío recollit al segment d'aportació d'informació a la primera sessió i objecte d'atenció per l'Elena. Amb comptades excepcions doncs, la tendència en el comportament de totes dues participants és a no respondre amb nous comentaris als comentaris espontanis de la seva companya (veure taula 4.5.a.).

Seguint el nostre guió inicial passem tot seguit a ocupar-nos de les formes d'actuacions que permeten identificar un intercanvi de preguntes i respostes entre les participants; ens referim més concretament a les formes d'actuacions (g) i (h) que denoten participació potenciada.

Segons el que explica la taula 4.5.b. (annex 4.4.), s'identifica una sola ocurrència de cada i per tant, un sol patró d'actuacions articulat entre les dues participants. Aquest patró, al seu torn, s'articula amb un intercanvi conversacional de naturalesa (c)d'una participant-(e)d'una altra. Ens estem referint a l'exemple il·lustrat més amunt i que recordem-ho un cop més permetia identificar un patró articulat d'actuacions: (g)de l'Elena-(h)de la Rocío.

Pel que fa a (f) *Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'altra participant, sobre les informacions, els esdeveniments, o els personatges que es donen en el vídeo o apareixen en la pantalla*, la seva freqüència d'aparició es distribueix de manera equitativa entre les dues participants amb 1 ocurrència per a cadascuna d'elles. Cal esmentar que en cap cas hi ha una resposta de l'altra al respecte.

Es tracta de requeriments que sol·liciten de la seva companya que mostri el seu acord o la seva confirmació sobre una informació que prèviament elles mateixes han introduït. Es tracta doncs, de falses preguntes en el sentit en què són preguntes indirectes. La no resposta s'entén com a confirmació del que es diu, queda implícita en el comportament de l'altra que continua mirant la TV sense

aportar cap nova informació respecte del que se li ha preguntat. Vegem-ho en l'exemple següent:

E. ésos son nues..., los dos hijos [mira la Rocío] [En la pantalla: infantament dels nadons gnom]

E. ¿no ves? [senyala cap a la pantalla amb el cap]

R. [mira la TV]

(Segment d'Aportació d'informació, 3era. sessió)

L'existència d'un referent físic compartit construït en les fases de Joc amb el material manipulatiu, permet a les participants a partir de la primera sessió, establir relacions mentalment amb el que veuen i senten a les filmacions, el que possibilita ampliar aquest ventall de significats compartits.

Com en el cas del segment d'aportació d'informació de la segona sessió, les participants opten per respondre els requeriments de tipus (g) que impliquen una veritable demanda d'informació i la necessitat d'una resposta ajustada.

Passem a ocupar-nos en tercer lloc, de les formes d'actuacions que impliquen intercanvis conversacionals entre les participants i l'observador.

Senyalàvem com a dada destacable d'aquesta tercera sessió (veure taula 4.5.), l'emergència de formes d'actuacions que permeten identificar noves maneres de relacionar-se amb l'observador per part de les dues participants. Senyalàvem la desaparició de (k) i (l) i l'emergència de (j) i (m).

Les formes d'actuació (k) *Formula un requeriment dirigit a l'observador, sobre la temporalització de les sessions o el que han de fer a continuació*, suposaven, com ja quedava clarament demostrat en els resultats comentats per a la primera i segona sessions, formes d'actuacions vinculades a la tasca. Posaven de manifest l'interès de les participants per compartir en major grau una representació sobre la situació d'observació, fonamentalment des del punt de vista de la seva organització temporal. Un cop assolit aquest objectiu deixa de tenir sentit la seva presència en el decurs de les sessions que resten per concloure l'activitat conjunta.

Pel que fa a (l) *Després de la intervenció de l'observador formula espontàniament comentaris sobre el mateix tema*, podria tenir vigència en aquesta tercera sessió però no és així, l'aparició de noves formes d'actuacions de l'observador respecte a les participants possibiliten l'emergència d'altres actuacions que permeten substituir-les. És el cas de (m) *A requeriment de l'observador, formula comentaris sobre el mateix tema*, que recuperarem immediatament.

L'actuació (m) i (j) *Després de la intervenció de l'altra participant, formula comentaris dirigits a l'observador sobre algun dels aspectes que apareixen en el vídeo*, com a noves formes d'actuació posen de manifest l'interès per traslladar a l'observador certes informacions que donen els personatges mentre actuen, com per exemple, identificar de quina manera els gnoms s'acomoden dels humans.

Aquest interès per un aspecte concret de les informacions que es donen en el vídeo i que respondrien a una forma d'actuació de tipus (j), generen la intervenció de l'observador que no es limita a comentar aquestes informacions sinó que els retorna els seus comentaris en forma de pregunta per a incitar les

nenes a elaborar-ne una resposta potenciant d'aquesta manera la seva participació en la resolució de possibles incomprendions.

La pregunta que una de les participants, l'Elena, trasllada a l'observador sorgeix d'un intercanvi inicial entre elles per tractar de clarificar quina és la paraula en qüestió [una actuació de tipus (c) produïda per la Rocío]. La resposta a aquest requeriment l'efectua una participant diferent a la que emet el requeriment, la Rocío. Tot plegat posa de manifest la interconnexió entre actuacions de les participants i la seva actuació conjunta i coordinada respecte a l'activitat que se'ls demana.

Són formes d'actuacions que interrelacionades ajuden a configurar un nou patró d'actuacions articulat entre les participants i l'observador de tipus: (j)de l'Elena-(a')de l'Observador-(m)de la Rocío, que al seu torn s'articula amb una forma (c)de la Rocío inicial: (c)de la Rocío-(j)de l'Elena-(a')de l'Observador-(m)de la Rocío.

Aquest patró d'actuacions s'organitza d'acord a un intercanvi conversacional entre participants i observador quin objectiu és com ja s'ha esmentat anteriorment, aprofundir sobre un tema concret: aconseguir esbrinar com s'acomoden concretament els gnoms dels humans. Les participants no en tenen suficient amb les informacions que es donen des del vídeo o que aporta l'altra participant, requereixen de la intervenció de l'observador per assegurar l'adequació del significat compartit sobre un ítem concret.

Des del punt de vista de la seva interpretació, un intercanvi conversacional com el que hem identificat permet en aquest cas desfer un malentès detectat des de la primera sessió per l'observador. Un malentès que no es resolria a no ser pel propi interès que mostren les participants per entendre aquesta paraula i mostrar-ne la seva incomprensió a l'observador. A través de fer pública la seva interpretació del que diuen els gnoms li és possible a l'observador reprendre les representacions que sobre aquest referent generen les participants i ajudar-les a definir-ne un significat manifestament més compartit i correcte per a tots ells.

En la quarta sessió el nombre total de freqüències d'actuacions per ambdues participants és similar al de la tercera sessió: 15 i 12 per l'Elena i la Rocío respectivament, versus 16 i 12 de la tercera sessió. Els percentatges tornen a ser favorables a l'Elena en quant a la seva presència en el gruix de l'activitat conjunta: el 55,55% del total d'actuacions identificades per aquesta quarta sessió. El 44,44% restant per a la Rocío. Les aportacions de les participants redueixen les seves diferències en aquest segment en un 11,11%. El percentatge en què una de les participants incrementa les seves actuacions i l'altra les minva és similar, pròxima a l'1,45%. Qui redueix aportacions és clarament l'Elena; qui les incrementa és la seva companya, la Rocío (veure taula 4.5.).

La varietat en la forma d'actuacions d'ambdues participants disminueix d'11 a 8 tipus d'actuacions respecte al segment d'aportació d'informació de la sessió anterior.

Continuen sense presència formes d'actuació que han deixat d'aparèixer en la tercera sessió, concretament: (l), (k) i (d). Les dues primeres vinculades a les

relacions entre les participants i l'observador; la tercera lligada a les dues participants.

(f), (h) i (n) són noves formes d'actuació que desapareixen, totes elles relacionades amb les dues participants.

Pel que fa a la freqüència de les distintes formes d'actuacions identificades per les participants, les categories que recullen els comentaris iniciats espontàniament per les participants ja sigui sobre els esdeveniments, els personatges o les informacions que oralment es donen en el vídeo així com els comentaris al respecte, són les més elevades malgrat la seva disminució en relació al segment de l'anterior sessió. La represa d'una part de la taula 4.5. ens ho demostra (veure taula 4.5.a.).

Disminueix en el nombre d'actuacions tipus (a), augmenta en 2 la freqüència d'aparició d'actuacions tipus (b); disminueix en 1 la freqüència d'aparició d'actuacions tipus (c) i disminueix en 3 la freqüència de formes d'actuació tipus (e).

Pel que fa a la distribució d'aquestes formes d'actuacions entre les participants, observem que continua sent l'Elena qui n'executa en total el major nombre excepte en el cas de (c) que des de la tercera sessió són actuacions que únicament exhibeix la Rocío, seguint una tendència inversa als resultats identificats per aquesta mateixa categoria en els segments del mateix tipus de la primera i segona sessions. Canvia doncs, la responsabilitat d'execució d'aquestes formes d'actuacions en el decurs de la seqüència d'activitat conjunta.

De les 5 actuacions comptabilitzades a la taula 4.5. entorn a les categories (a) i (b), se'n desprenen 3 comentaris espontanis de l'altra participant, la Rocío, [(e)], possibilitant la identificació de 2 patrons d'actuacions de tipus (b) de l'Elena-(e) de la Rocío i 1 patró de classe: (a) de l'Elena-(e) de la Rocío. Els resultats permeten concloure la tendència de la Rocío en aquesta sessió, a comentar les informacions que dóna l'altra participant en un 60% de les ocasions.

En relació a la Rocío i les 3 formes d'actuacions vinculades a (a), (b) i (c) (veure taula 4.5.a.), identifiquem 2 patrons d'actuacions entre participants de caire: (b) de la Rocío-(e) de l'Elena i (c) de la Rocío-(e) de l'Elena. El 66% dels comentaris de la Rocío tornen a ser recollits per la seva companya.

Els resultats obtinguts per aquesta sessió (veure taula 4.5.b.) ens indiquen que malgrat l'existència de requeriments adreçats a l'altra participant amb l'objectiu de clarificar en algun grau les seves aportacions [(g)], no és possible identificar un format articulat de preguntes i respostes entre les nenes. Cap dels 2 requeriments amb independència de la persona que els hagi formulat, rep una resposta de l'altra. Resultat contrari als obtinguts pels segments del mateix tipus corresponents a sessions anteriors. És possible que aquests requeriments no generin una resposta de l'altra perquè per una banda, demanen la confirmació d'una idea prèvia que l'encapçala i per una altra, la repetició d'una informació quin referent no s'ha identificat de manera clara. En tots dos casos, les possibles respostes poden venir vehiculades pels propis esdeveniments que de manera immediata al requeriment succeeixen a la pantalla, estalviant doncs, la necessitat d'una resposta efectiva per part de la participant que suposadament és dipositària dels requeriments. Val a dir que tots dos requeriments es sustenten

sobre una forma (b) *Formula espontàniament comentaris sobre els personatges que apareixen en la pantalla*, de l'altra participant.

Encara en relació a les actuacions espontànies de les participants no vinculades a l'observador, hem de destacar l'increment de les freqüències acumulades a (i) *Canta*, amb 4 actuacions de la Rocío i 1 de l'Elena. La contribució de la Rocío a augmentar el nombre d'aparicions d'aquesta categoria esdevé rellevant en aquesta darrera sessió a l'igual que succeïa en la segona i tercera. La Rocío segueix des de l'inici del segment la tornada de la sintonia inicial de l'episodi. L'aprenentatge de bona part de la lletra de la cançó es demostra a la seva companya com una mesura de competència. Aquesta demostració del que ja sap es repeteix en fases posteriors de l'activitat conjunta com per exemple, en el segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments dins la fase de Joc amb el material manipulatiu.

L'increment de (i) és en part responsable del creixent equilibri en les freqüències acumulades que posseeixen totes dues participants en el global dels segments d'aportació d'informació. Suposa 4 de les 12 actuacions registrades per a la Rocío en el quart segment d'aportació d'informació (33,33%).

Acabem els comentaris sobre els resultats vinculats a aquest darrer segment reprenent les actuacions de les participants i l'observador.

Un cop d'ull a les taules 4.3. i 4.5., permet constatar l'increment d'aquestes formes d'actuacions i la redefinició de la relació ja identificada en el segment d'aportació de la tercera sessió. Efectivament, les participants comenten entre elles alguna de les imatges o informacions que apareixen o es donen en el vídeo; en el moment en què generen un dubte, es vol clarificar o confirmar alguna de les opinions que donen les participants al respecte, s'adrecen a l'observador [(j)]. Hi ha 2 ocurrències d'aquesta categoria en aquest quart segment d'aportació d'informació, totes 2 efectuades per la mateixa participant: l'Elena. La iniciativa de l'Elena es recolza tàcitament en les mirades que adreça la Rocío a l'observador en espera de la seva resposta.

L'observador al seu torn, intervé a través d'un requeriment [(a')] demanant la confirmació de les seves informacions o bé, una ampliació de les mateixes. La intervenció de l'observador genera un nou comentari de les participants de tipus (m). Tots els requeriments de l'observador són contestats per elles.

L'articulació de els formes anteriors permet identificar patrons complexos entre les nenes i l'observador: (a)de l'Elena-(e)de la Rocío-(j)de l'Elena-(a')de l'Observador-(m)de l'Elena-(a')de l'Observador-(m)de l'Elena-(a') de l'Observador i (c)de la Rocío-(e)de l'Elena-(e)de la Rocío-(j)de l'Elena-(a')de l'Observador-(m)de la Rocío-(m)de l'Elena.

Els temes entorn al quals s'articulen aquests patrons d'actuacions suposen en el primer cas, identificar si els continguts que apareixen en el nou episodi els són o no coneguts a través de les informacions presentades en les sessions anteriors; i, en el segon cas, el més rellevant al nostre entendre, es torna a reprendre l'acomiadament dels gnoms per a mostrar-ne la seva correcta comprensió respecte del segment anterior. Ambdós patrons emergeixen a l'acabament del segment.

En suma, com a tendències resultants de les anàlisis corresponents al segment d'aportació d'informació ubicat en aquesta quarta sessió es desprèn a l'igual que succeïa en els segments anteriors, el major nombre d'iniciatives espontànies de l'Elena en les relacions amb l'observador i la seva companya; la major presència de comentaris espontanis entre les participants que no pas entre les participants i l'observador que com acabem de comentar més amunt prenen una nova forma en aquesta quarta sessió; i la inexistència d'intercanvis sota la forma de preguntes i resposta entre les participants que incorporen la dimensió de participació potenciada en la seca doble vessant -pregunta i resposta-.

2.1.3. A manera de síntesi de resultats

Les primeres anàlisis en detall sobre les formes d'actuacions de les nenes i l'observador, que caracteritzen els segments d'aportació d'informació, permeten extreure un seguit de resultats rellevants en relació als nostres objectius i hipòtesis directrius. En comentarem primerament, els que impliquen tots dos participants -nenes i observador- més general, per a presentar segonament, aquells que fan referència a la contribució de cadascuna de les participants a la construcció de l'activitat conjunta.

- Hem posat de manifest que malgrat des del disseny de la recerca es proposa un fragment d'activitat amb la finalitat de fer una aportació mecànica d'informació -material audiovisual-, els participants en construeixen una definició amb una funcionalitat determinada: comentar aspectes del contingut específic i demanar informació sobre l'organització i temporalització de l'activitat conjunta.
- L'anàlisi de les actuacions dels participants, la seva articulació i evolució en el marc del segment així ho demostren.
- Les participants, a través de l'articulació de les seves actuacions, han propiciat la construcció d'una estructura de participació particular del segment: poden parlar quan vulguin sobre els continguts específics o qualsevol altre aspecte associat a la proposta d'activitat i poden dirigir-se tant a la seva companya com a l'observador respecte a aquestes qüestions. Tanmateix, atribueixen a l'observador la mateixa oportunitat d'encetar qualsevol mena d'intercanvi comunicatiu sobre qualsevol aspecte de la tasca o el contingut, amb elles. L'observador no els ha donat indicacions específiques més enllà de permetre, si ho volen, parlar sobre el contingut específic.
- Identifiquem en correspondència a les iniciatives anteriors, una asimetria en la participació de les nenes i l'observador en el desplegament de l'activitat conjunta. Les taules 4.3. i 4.4. així ho indiquen. D'acord amb aquests resultats, són les nenes les que tenen major pes en la gestió de l'activitat conjunta.
- Les participants tendeixen a prendre la iniciativa en les relacions amb l'observador; la naturalesa de les actuacions identificades per a cadascun dels participants recollides a les taules 4.3., 4.4.b. i 4.5.b. així ho indiquen (annex 4.4.).

Aquesta major iniciativa es concreta en un nombre pràcticament equivalent de requeriments i comentaris espontanis adreçats a l'observador. En tot cas, les interaccions entre aquests tres participants acaba adoptant un format de preguntes i respostes ja que l'observador usa el seu torn per a respondre als requeriments de les participants amb una nova pregunta, el que potencia novament la seva participació i l'establiment d'un nou intercanvi conversacional entre els tres participants implicats en aquest segment.

- Tots els participants tendeixen a donar resposta als requeriments que es formulen arribant a establir acords i coneixements compartits sobre les informacions que són objecte d'un intercanvi de preguntes i respostes entre participants i observador.

La diferència essencial entre els requeriments que les participants adrecen a l'observador i les que l'observador adreça a les participants és la seva funcionalitat. En el cas de les participants, els requeriments són usats per conèixer informacions que els són desconegudes mentre que en el cas de l'observador, els requeriments són usats com a mitjà per accedir a les representacions individuals de les participants respecte a la tasca i/o el contingut específic, un pas per a fixar i/o ampliar el grau de coneixement compartit.

- L'estructura conversacional que caracteritza els intercanvis comunicatius entre l'observador -adult- i les participants -infants- no té la seva rèplica en les intercanvis espontanis entre les participants que adopten una forma de conversa informal que pot donar lloc a un creuament d'informacions entre elles que s'incrementa a mesura que avancen les sessions d'activitat conjunta.
- Els intercanvis entre les participants i l'observador tenen a veure bàsicament amb informacions sobre la temporalització de les sessions, el que han de fer a continuació i la novetat de les imatges que veuran a les filmacions. Tan sols a les dues darreres sessions i a l'acabament del segment d'aportació d'informació, s'estableix entre ells un intercanvi d'informacions sobre un contingut concret referit als gnoms i al seu món: la paraula que fan servir els gnoms per acomiadar-se dels humans quan es fa de nit. Hi ha una insistència de tots ells per identificar la paraula correcta. S'incrementa també a la quarta sessió, el nombre d'interaccions amb l'observador.
- Els continguts objecte de comentari entre participants són variables i vinculats bàsicament als esdeveniments, personatges i informacions que es mostren en el vídeo, si tenim en compte alhora en aquest darrer cas les informacions que vehiculen les categories (c) i (i) amb un component oral rellevant.
- Destacar com a darrer resultat rellevant el paper clau de la segona sessió en el conjunt de l'activitat conjunta ja que recull el volum més destacat de freqüències d'actuacions, més concretament: el 49% sobre el total d'actuacions que impliquen les dues participants i el 33,33% en relació a les actuacions creuades amb l'observador.

L'anàlisi de la contribució de cada participant a la construcció i organització de l'activitat conjunta ha permès obtenir en síntesi, els següents resultats:

- L'estructura de participació social s'organitza al voltant d'una conversa informal entre participants bàsicament de caire acumulatiu (Mercer 1997, 2001) caracteritzada, d'acord amb aquest autor perquè: "cada interlocutor va complementando las aportaciones del otro añadiendo información propia y, mediante su mutuo apoyo y aceptación, los dos construyen una comprensión y un conocimiento compartidos" (Mercer, 2001, p. 53).

Es tracta, seguint amb les paraules d'aquest mateix autor, d'intercanvis conversacionals caracteritzats per les repeticions, les confirmacions i les elaboracions (Mercer, 1997, p. 116). Ara bé, no totes les aportacions es complementen. Les participants tendeixen a mostrar un comportament selectiu al respecte.

- Els requeriments són poc habituals i la seva finalitat és bàsicament la d'orientar l'atenció de la seva interlocutora cap a un mateix referent amb l'objectiu de compartir-lo, la demanda de clarificació d'alguna informació o la ratificació de les seves aportacions. Les respostes a aquests requeriments poden no existir i quan hi són presents suposen donar la informació sol·licitada o repetir la informació inicial sense aportar-ne de nova que l'ampliï. Habitualment, no ofereixen les raons de les seves afirmacions, les mantenen implícites o esperen que l'altra les infereixi a partir de les característiques físiques dels personatges o del seguiment dels esdeveniments que ocorren a la pantalla. Quan apareix un desacord els intercanvis conversacionals entre les participants s'amplien, sorgeixen noves demandes que qüestionen les seves afirmacions i en demanen la justificació. Una justificació que no sempre és ben resolta per les participants. Aquests requeriments pretenen posar d'acord els seus punts de vista diferents sobre un mateix aspecte de la conversa. Sense una correcta justificació, els punts dubtosos persisteixen. En posem un exemple tot seguit corresponent al segment d'aportació d'informació de la tercera sessió:

E. ¡ése es el bueno! [senyala un troll] [A la pantalla: en David repta a un troll a ballar amb ell. El seu objectiu és que surti el sol i pugui convertir-se en pedra. D'aquesta manera eludirà el perill de ser atacat pel troll.]

R. ¿Cúal? [mira la TV]

E. ¡ése! [senyala en direcció a la pantalla amb el cap. Mira la Rocío]

R. ¿ése? [senyala el troll. Mira l'Elena]

E. ¡ése es bueno! [senyala el troll]

R. ¡ése es malo! [senyala el troll]

E. ése es bueno porque ...

R. [mira l'Elena]

E. ¡ntx!, ¡bah!

E. lo que es bueno

R. ¡no sé!

(Segment d'Aportació d'informació, 3era. Sessió)

El fragment anterior mostra el desacord entre els punts de vista de les participants sobre una de les característiques psicològiques dels trolls: la seva bondat o maldat respecte al seu comportament amb els gnoms. Per definició, els trolls són enemics dels gnoms. És difícil pensar per la Rocío en una excepció a aquesta regla general, no té cap argumentació en les filmacions que així ho justifiqui i tampoc la seva companya que sosté una perspectiva contrària pot aportar-la, amb la qual cosa resulta costós per la Rocío entendre el punt de vista de la seva companya contrari al que és

esperable en el comportament dels trolls. Tampoc les imatges que se succeeixen en el vídeo afavoreixen la versió de l'Elena a l'hora d'interpretar el comportament d'aquest personatge del món gnom.

- Els requeriments, escassos, s'emmarquen en l'estructura conversacional acumulativa.
- Respecte a la dimensió de participació subjacent a les actuacions es constata la tendència següent: el major nombre d'actuacions que denoten iniciativa són efectuades per l'Elena, mentre que en el cas de les actuacions que impliquen interconnexió les aportacions de totes dues participants tendeixen a equilibrar-se. No obstant, pot identificar-se un lleuger avantatge per la Rocío.

Pel que fa a les actuacions representatives de la participació potenciada ja sigui en forma de requeriment ja sigui en forma de resposta, les freqüències tornen a equilibrar-se. Ara bé, pel que fa únicament als requeriments hi ha un lleuger avantatge en la seva exhibició que correspon a l'Elena mentre que en el cas de les respostes la relació s'inverteix a favor de la Rocío.

- A banda de la dimensió de participació que mostren les actuacions de les participants, el contingut sobre el qual s'articulen es relaciona majoritàriament amb informacions sobre personatges, esdeveniments i informacions que es donen oralment a través del mitjà audiovisual, és a dir, amb el contingut específic. Les referències sobre aquests tòpics tendeixen a monopolitzar els intercanvis conversacionals de les participants en les dues darreres sessions.

Acompanyant aquests tòpics hem pogut identificar referències de les nenes sobre la temporalització de les sessions i sobre el que han de fer a continuació. El seu tractament en l'activitat conjunta, permet construir una representació compartida sobre quina és l'estructura global de l'activitat en la que pot ser inserida una actuació puntual de les participants.

Els resultats anteriors recullen els relacionats amb els intercanvis conversacionals de les participants sense prendre en consideració la seva relació amb l'observador. D'aquesta relació i de la forma que pren en la delimitació de l'activitat conjunta ens n'ocupem a continuació.

- Ambdues participants mostren nivells diferents de participació en la relació amb l'observador, essent l'Elena qui apareix habitualment involucrada en aquests episodis conversacionals.
- L'Elena tendeix a exhibir actuacions que impliquen participació potenciada ja sigui en forma de resposta, ja sigui en forma de requeriment. Ambdues modalitats apareixen successivament en l'activitat conjunta de tal manera que la participació potenciada en forma de requeriment caracteritza les dues primeres sessions mentre que la forma de resposta és pròpia de les dues darreres sessions.
- La Rocío tendeix a exhibir actuacions que impliquen participació potenciada en forma de resposta.

- L'observador per la seva part, tendeix a exhibir actuacions que impliquen participació potenciada en forma de requeriment.

L'evolució senyalada en el patró d'actuacions dels participants a l'interior del segment posa de manifest un canvi en la forma com es potencia la participació de l'observador en l'activitat conjunta: a partir de la tercera sessió es passa d'adreçar-li un requeriment a fer-lo participi d'una informació rebuda a través d'un dels personatges de ficció que suscita un intercanvi previ d'informacions entre les participants; la intervenció de l'observador canvia i passa a potenciar de nou la participació de les participants a través de requeriments sobre el mateix tema. Com a resultat és possible de nou la intervenció de les participants responnent a aquestes demandes el que pot potenciar noves intervencions de l'observador en termes de requeriments.

Aquesta modalitat participativa entre les nenes i entre elles i l'observador permet la construcció d'un ampli ventall de significats compartits no tan sols sobre el contingut específic: el món dels gnoms, sinó també sobre la definició de la pròpia estructura que emmarca la seva activitat conjunta.

Passem en els propers apartats a ocupar-nos dels segments d'interactivitat identificats per a la fase de Preparació per al joc, en concret, els segments discussió i el de presentació de les consignes.

4.3. LES FORMES D'ACTUACIONS DELS PARTICIPANTS EN ELS SEGMENTS DE DISCUSSIÓ (PREPARACIÓ PER AL JOC)

D'acord amb el disseny de la recerca⁴, els segments d'interactivitat de discussió només s'identifiquen per a la subfase de discussió, dins la fase de Preparació per al joc. No hi ha cap altre tipus de segment d'interactivitat reconeixible per aquesta subfase. Se n'identifiquen un total de quatre: un per a cadascuna de les quatre sessions que configuren la seqüència d'activitat conjunta. S'inicien un cop acaba l'episodi de dibuixos animats corresponent a la sessió. La durada de cada segment és variable, en funció del temps que necessitin les participants i l'observador per a revisar els continguts més destacats de cada episodi. La taula 4.6. en recull les durades.

TAULA 4.6. Relació temporal dels segments de Discussió (en hores, minuts i segons)

	1ª Sessió	2ª Sessió	3ª Sessió	4ª Sessió	Temps
Temps	00:01:22	00:02:13	00:02:56	00:02:39	00:09:10

El temps total que destinen a la discussió dels continguts un cop fet el visionat és de 9 min. 10 seg.

⁴ La fase de Preparació per al joc, s'organitza entorn a les subfases de discussió i de presentació de les consignes. Com es recordarà, la discussió emergeix a cavall entre el visionat de les filmacions i la presentació de les consignes, abans d'iniciar el joc amb el material manipulatiu.

L'inici i l'acabament de cada segment l'indica l'observador. El criteri que utilitza per a senyalar-ne l'inici és la finalització de la pel·lícula; llavors, la situació d'observació es redefineix, les participants i l'observador comparteixen un mateix espai físic i inicien un intercanvi de preguntes i respostes sobre el que han vist. Un cop repassats els diferents nuclis temàtics tractats a les filmacions, l'observador en proposa l'acabament. Amb el tancament de la discussió es dona pas a la presentació de les consignes, dins encara de la fase de Preparació per al joc.

A través de l'activitat de record es pretén de les participants que facin significatiu un marc de referència sobre els gnoms i el seu món. Un marc que han començat ja a construir en els segments d'aportació d'informació precedents. Es tracta de portar a col·lació durant la discussió aquests coneixements, possibilitar-ne la discussió i generar, a través de l'intercanvi, un ventall més ampli de significats compartits sobre el tema. El camí del record l'orienten els requeriments i comentaris de l'observador com tindrem ocasió de comprovar en les anàlisis posteriors de les actuacions dels participants. A més de respondre als requeriments i comentaris de l'observador, les nenes poden prendre també iniciatives respecte als ítems de contingut i la relació amb l'observador.

Per a l'anàlisi en detall de les actuacions pròpies d'aquest tipus de segments, se seguirà el mateix procediment iniciat en relació als segments d'aportació d'informació. Ens ocuparem en primer lloc de les actuacions dels participants per passar seguidament a analitzar-ne la seva evolució i a reconèixer el grau de control i de responsabilitat dels participants en la seva gestió.

4.3.1. IDENTIFICACIÓ I EVOLUCIÓ DE LES FORMES D'ACTUACIONS DELS PARTICIPANTS EN ELS SEGMENTS D'ACTIVITAT DE DISCUSSIÓ

També per a l'anàlisi d'aquesta tipologia de segments s'elaboren categories d'actuacions per a les participants i l'observador.

3.1.1. Actuacions identificades en els segments d'interactivitat de Discussió

Presentem primer, les actuacions identificades per a l'observador i seguidament ens ocuparem de les categoritzades per a les dues participants.

1.1.1. L'observador: actuacions identificades

Identifiquem set formes d'actuacions diferents per aquesta tipologia de segments.

Procedirem a presentar a manera il·lustrativa, la descripció de la primera categoria d'actuació elaborada per a l'observador en aquest tipus de segment d'interactivitat. En l'annex 4.2. es presenten detalladament cadascuna de les categories identificades.

QUADRE 4.4. Categories d'actuacions identificades per a l'observador. SI D

<i>(a') Formula espontàniament un requeriment general dirigit a una o ambdues participants</i>
<i>(b') Formula espontàniament un requeriment específic dirigit a una o ambdues participants</i>
<i>(c') Després de la intervenció d'una o ambdues participants, reformula un requeriment general inicial fent-lo més específic</i>
<i>(d') Després de la intervenció d'una o ambdues participants, els demana que confirmin les seves respostes, les justifiquin, o bé les ampliiïn o clarifiquin</i>
<i>(e') Després de la intervenció d'una o ambdues participants, en formula comentaris al respecte</i>
<i>(f') Després de la intervenció d'una o ambdues participants, aporta espontàniament informacions clarificadores sobre un requeriment inicial</i>
<i>(g') Altres formes d'actuacions</i>

(a') Formula espontàniament un requeriment general dirigit a una o ambdues participants

Els requeriments generals prenen la forma de preguntes àmplies i poc concretes dirigides habitualment a ambdues participants. L'objectiu d'aquest tipus d'actuacions és promoure el record lliure de les nenes respecte als continguts que acaben de veure a la pel·lícula. Com a exemple:

O. A veure si us enrecordeu, m'heu d'explicar tot el que ha explicat el David. A veure si us enrecordeu. [mira alternativament la Rocío i l'Elena]
(Segment de Discussió, 1era. sessió)

Es tracta, com l'exemple posa de manifest, de formulacions generals a través de les quals s'evita de dirigir directament el procés de record de les participants. No se'ls donen pistes excessives sobre quina informació buscar o dir, esperant que siguin elles les que iniciïn el seu relat i seleccionin les informacions des del seu punt de vista rellevants per a donar resposta al requeriment general que els adreça l'observador.

Hem inclòs dins d'aquesta categoria d'actuacions els requeriments que, després d'una resposta inicial de les participants, tenen com a finalitat encoratjar-les per a que continuïn recordant, sense afany, novament, de restringir la direcció del record:

O. Siii?, i què més passava, i què més sortia. Us enrecordeu d'alguna cosa més que passa, eh? [mira alternativament la Rocío i l'Elena]
(Segment de Discussió, 1era. sessió)

Aquestes formes d'actuació encoratjadores poden anar habitualment precedides per comentaris valoratius (el feedback en la seqüència IRF de Sinclair & Coulthard, 1975) quin objectiu és donar per acabada una seqüència de preguntes i respostes i iniciar-ne una de nova sobre el mateix tema o contingut, o sobre un tema o contingut diferents.

La dimensió implicada com a grau de participació en aquesta actuació és la de participació potenciada en la seva modalitat de requeriment.

1.1.2. Les participants: actuacions identificades

S'espera de les participants que recordin els continguts que acaben de ser vistos a través del vídeo en funció de les preguntes que els adreça l'observador. Les actuacions que permeten descriure en detall aquest comportament esperat de les participants queden recollides al quadre 4.5. presentat a la pàgina següent. Hem elaborat per al conjunt de segments de discussió, set categories d'actuacions de naturalesa diferent.

A continuació, procedirem a presentar a manera il·lustrativa, la descripció de la primera categoria d'actuació elaborada per a l'observador en aquest tipus de segment d'interactivitat. En l'annex 4.2. es presenten detalladament cadascuna de les categories identificades.

QUADRE 4.5. Categories d'actuacions identificades per les participants. SI D

<i>(a) A requeriment de l'observador formula comentaris sobre el mateix tema</i>
<i>(b) Formula espontàniament comentaris sobre un personatge o un esdeveniment aparegut en el vídeo</i>
<i>(c) Formula espontàniament comentaris sobre un tema introduït prèviament per l'observador</i>
<i>(d) Després de la intervenció de l'altra participant, formula espontàniament comentaris sobre el mateix tema</i>
<i>(e) Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'altra participant</i>
<i>(f) A requeriment de l'altra participant, formula comentaris sobre el mateix tema</i>
<i>(g) Altres formes d'actuacions</i>

(a) A requeriment de l'observador, formula comentaris sobre el mateix tema

Són formes d'actuacions que segueixen a un requeriment -general o específic- de l'observador. Ajuden a configurar un patró d'actuacions articulades entre participants del tipus: (a')de l'Observador-(a)d'una o ambdues participants; (b')de l'Observador-(a)d'una o ambdues participants; (c')de l'Observador-(a)d'una o ambdues participants.

Les respostes a un requeriment de l'observador es construeixen fonamentalment de manera conjunta en el sentit que o bé, les nenes contesten alhora o bé intervenen de manera espontània per a completar, aclarir o confirmar una resposta iniciada i no sempre acabada, de la primera participant. Presentem un exemple en el que la Rocío intervé confirmant una resposta prèvia de l'Elena:

E. que venia la
 E. la seva nieta
 R. la seva nieta
 (Segment de Discussió, 3era. sessió)

D'igual manera, quan un requeriment formulat per l'observador es dirigeix a una d'ambdues participants, no és necessàriament aquesta qui n'elabora la resposta. És possible que la seva companya en prengui la iniciativa o l'acompanyi en el procés, com en l'exemple següent:

R. el gnom que
E. el que
R. tenia un jardí
E. el que tenia un jardí i va fer una festa, major, la festa major
R. sí, i tenia una nena i un nen
(Segment de Discussió, 3era. sessió)

En ambdós casos, es tracta d'una resposta elaborada en col·laboració encara que en grau diferent. En l'anàlisi en detall d'aquesta forma d'actuació reprendrem aquestes modalitats d'elaboració conjunta.

Les respostes poden, al seu torn,

- proporcionar la informació esperada a una pregunta directa de l'observador:

[Les participants estan explicant que li passava a la Lisa en la pel·lícula. En acabar l'observador els formula una pregunta específica]
O. i qui era?
R. era un leñador
E. un leñador
(Segment de Discussió, 4arta. sessió)

- formular-se aportant més informació de la que a priori seria esperable. Les participants teixeixen, en aquest sentit mentre responen, un relat en comú articulant la descripció d'esdeveniments i/o d'escenes particulars aparegudes durant els segments d'aportació d'informació. En mostrem un exemple:

E. que ha passat una aventura, que un gat es va amagar
R. no, que ella estava buscant flors
E. sí, va
R. va venir un gat i la va caçar
E. caçar
R. i el seu-, com se diu, el seu amb-, com se diu ara [mira l'Elena]
E. el seu amo [mira la Rocío]
R. sí!
R. que li van portar la Lisa
R. i...
R. i li va curar la seva ferida
E. no!, va, la Lisa, se va fer la morta i la seva [mira la Rocío]
R. la van curar
(Segment de Discussió, 4arta. sessió)

En l'exemple anterior, les participants construeixen de manera conjunta el record sobre el que han vist a la filmació prenent com a eix la seqüenciació de les diferents escenes d'un mateix esdeveniment.

Són, en conjunt, formes d'actuacions que denoten participació potenciada sota la forma de resposta a un requeriment inicial de l'observador.

Feta la presentació de les categories d'actuacions passem a exposar-ne les anàlisi efectuades i els principals resultats que se'n desprenen.

3.1.2. Evolució de les formes d'actuacions en els segments d'interactivitat de Discussió

En aquest apartat presentarem la manera com evolucionen les actuacions dels participants en els segments de discussió al llarg de les quatre sessions d'activitat conjunta. Farem ús de les taules 4.7. i 4.8. per a presentar les freqüències d'actuacions de l'observador i les participants. Com en el cas del segment d'aportació d'informació les taules que puguin sorgir del desenvolupament de les taules anteriorment citades poden ser consultades en un annex, concretament el 4.5.

L'objectiu de l'anàlisi és obtenir informació sobre com es construeix i defineix l'activitat conjunta entre participants per aquest segment. Identificar els recursos a través dels quals es dona continuïtat a l'activitat conjunta i esbrinar el grau de control i de responsabilitat de les participants en aquest procés.

Iniciem l'anàlisi amb un primer comentari general de les taules 4.7. i 4.8.

- La comparació en termes de resultats globals per a totes dues taules mostra com la participació de les nenes és superior a la de l'observador: 166 i 100 actuacions, respectivament.
- Aquesta diferència es manté estable al llarg dels quatre segments encara que amb percentatges diferents (22/16; 22/36; 36/50; 26/58).
- Les actuacions de les participants s'incrementen al llarg de les quatre sessions d'activitat conjunta (13,25%; 21,7%; 30,12%; 35%). Les actuacions de l'observador segueixen la mateixa tendència fins a la tercera sessió (16%; 22%; 36%; 26%). A la quarta minven (10% menys que a la tercera sessió per aquest participant).
- És a la tercera sessió on proporcionalment i en relació al conjunt d'actuacions de les participants i l'observador (266), s'estableix una diferència menor en el nombre d'aportacions (4%). La distància s'incrementa en el segment corresponent a la quarta sessió (38%). I és també aquest segment el que suposa un percentatge diferencial d'actuacions més destacat respecte als de la primera i segona sessions (16% i 24%, respectivament). S'identifica per tant, un punt d'inflexió a la tercera sessió.

Ens centrarem a continuació en el detall dels resultats corresponents a cada participant.

TAULA 4.7. Freqüències i percentatges d'actuacions de l'observador. SI D

Acs	1ª S.	2ª S.	3ª S.	4ª S.	T	%SAC
(a')	5	3	3	3	14	14
(b')	2	2	4	2	10	10
(c')	0	2	0	0	2	2
(d')	5	9	16	15	45	45
(e')	4	6	9	6	25	25
(f')	0	0	4	0	4	4
T	16	22	36	26	100	
%SAC	16	22	36	26		

TAULA 4.8. Freqüències i percentatges de les formes d'actuacions corresponents a les dues participants. SI D

Acs	1ª S.		2ª S.		3ª S.		4ª S.		T			% SAC	
	E	R	E	R	E	R	E	R	E	R	T	E	R
(a)	8	8	17	13	20	15	27	26	72	62	134	53,7	46,2
(b)	2	1	3	0	2	1	1	0	8	2	10	80	20
(c)	0	0	0	0	2	1	1	0	3	1	4	75	25
(d)	1	2	0	3	1	2	0	1	2	8	10	20	80
(e)	0	0	0	0	3	0	0	1	3	1	4	75	25
(f)	0	0	0	0	0	3	1	0	1	3	4	25	75
(g)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	11	11	20	16	28	22	30	28	89	77	166	53,6	46,3
	22		36		50		58		166				
% S	50	50	55,5	44,4	56	44	51,7	48,2					
% SAC	12,3	14,2	22,4	20,7	31,4	28,5	33,7	36,3					

1.2.1. Anàlisi de les actuacions de l'observador

La lectura concreta de la taula 4.7. en la que es recullen les actuacions corresponents a l'observador, proporciona informació útil per a començar a perfilar quina és l'estructura de participació que caracteritza la discussió.

- Considerades una a una les distintes formes d'actuacions, (d') *Després de la intervenció d'una o ambdues participants, els demana que confirmen les seves respostes, les justifiquin o be les ampliin o clarifiquin* i a una certa distància, i (e') *Després de la intervenció d'una o ambdues participants, en formula comentaris al respecte*, suposen el 45% i el 25% del total d'actuacions registrades per l'observador al llarg de la seqüència, el que els atribueix, considerades conjuntament, el 70% de la participació de l'observador. Són formes d'actuacions que denoten interconnexió amb una actuació prèvia d'una o ambdues participants [(a), (b) o (c)].
- Els requeriments generals o específics [(a') i (b')] que l'observador adreça a una o ambdues participants per a potenciar-ne la seva participació en la discussió, suposen un 24% del total d'actuacions acumulades per l'observador (14/100; 10/100). La diferència amb les formes d'actuacions que suposen retroalimentació [(d') i (e')] són, doncs, significatives (46%).

- (c') Després de la intervenció d'una o ambdues participants, reformula un requeriment general inicial fent-lo més específic i (f') Després de la intervenció d'una o ambdues participants, aporta espontàniament informacions clarificadorres sobre un requeriment inicial, són categories d'actuacions associades a segments de discussió particulars. (c') s'identifica únicament a la segona sessió i (f') únicament a la tercera. Es tracta en tots dos casos d'actuacions que emergeixen en relació a actuacions de les participants. Denoten en aquest sentit, interconnexió que pren la forma de participació potenciada en forma de requeriment en el cas de (c'). Suposen un 2% i un 4% del total d'actuacions de l'observador (2/100; 4/100).

Els resultats anteriors mostren com les categories que suposen una retroalimentació a les actuacions de les participants esdevenen claus en el comportament de l'observador per entendre la manera com assisteix i contribueix al procés de reconstrucció dels coneixements que, en col.laboració, efectuen les participants sobre el microcosmos dels gnoms, sessió a sessió.

Abordem des de l'anàlisi de la taula 4.7. l'evolució d'aquestes formes d'actuacions i la seva articulació, com a possibles dispositius d'ajut en l'elaboració d'un marc de significats compartit sobre el contingut específic.

Sessió a sessió observem com el percentatge més alt d'actuacions s'aglutina a l'entorn de (d') i (e'); hi ha però, l'excepció de la primera sessió en la que (a'), formula un requeriment general a una o ambdues participants, presenta un nombre d'actuacions equivalent al de (d'): 5/16 (31,25%). Correspon també a aquesta primera sessió el percentatge més alt d'actuacions d'aquest tipus [(a')] identificades en el decurs dels segments (5/14, 35,71%).

Les preguntes generals [(a')] apareixen, en aquest primer segment, iniciant l'activitat conjunta: són les instruccions que han de situar les participants en relació a la discussió a través de les quals se'ls proposa recordar tota la informació que els sigui possible sobre el que han vist i sentit en les filmacions. Val a dir que amb aquestes formes d'actuació, l'observador, pretén promoure el record lliure de les participants. La funció i el moment en què es detecten aquestes preguntes generals es retroba en la resta de segments del mateix tipus. Ara bé, des de la segona sessió, és possible que l'observador introdueixi aquesta tipologia de requeriments no només a l'inici del segment sinó també, en moments posteriors del mateix, i amb una finalitat qualitativament diferent: es tractarà de resituar les participants en un pla més general del record, un cop es considera esgotada la discussió sobre un aspecte concret del contingut. Els requeriments generals adopten, en aquest sentit, la funció d'un "zoom" que permet anar del més particular al més general, recuperant així, una visió de conjunt sobre les informacions aparegudes o donades a través de l'audiovisual. Cada panoràmica general permetria al seu torn, passar al detall de nous continguts particulars, amb la qual cosa pot ser possible que les participants ampliïn aquesta visió de conjunt sobre els continguts recordats, alhora que els permeti enllaçar-los i relacionar-los de manera significativa. Es tractaria d'un procés de guiatge altament pautat per l'observador.

El nombre de requeriments generals identificats en els segments corresponents a les sessions segona, tercera i quarta és manté invariable: 3/14 (21,42%), no així la seva contribució a l'interior de cada segment. Com posa de manifest la

taula 4.7, a mesura que avancen les sessions, la rellevància d'aquestes formes d'actuacions tendeix a disminuir.

Respecte als requeriments específics, recollits en la categoria (b'), la freqüència acumulada segment a segment és pràcticament equivalent (2/10, 20%); a excepció feta per a la tercera sessió en la que aquests tipus d'actuacions s'incrementen (4/10, 40%) (veure taula 4.7.).

A l'igual que en el cas dels requeriments generals, la seva presència en el decurs dels segments tendeix a decreixer amb l'excepció de la tercera sessió en la que pràcticament la seva presència és equivalent a la identificada per a la primera sessió: 11,1% i 12,5%, respectivament.

Presos en el seu conjunt els requeriments generals [(a')] apareixen en un nombre major d'ocasions que no pas els requeriments específics [(b')]. La tendència queda invertida a la tercera sessió.

Respecte a la funció dels requeriments específics en els segments de discussió, les freqüències senyalen que es tracta d'un recurs poc usat per l'observador com a primera opció per tal de promoure el record de les participants. El seu objectiu és obrir una nova seqüència d'intercanvis IRF o IR, focalitzant l'atenció de les participants sobre un nou aspecte del tema o contingut específic. L'ús d'aquestes formes d'actuacions assegura el repàs dels diferents aspectes del contingut tractats pels diferents episodis de dibuixos animats alhora que introdueix un major grau de control per part de l'observador, en la direcció e l'activitat conjunta. En la tercera sessió l'observador incrementa el nombre de preguntes específiques d'estil directa, per tal d'obtenir més respostes i més correctes respecte al contingut específic, com per exemple, si són o no capaces de repetir el que diu la sintonia amb la que s'obra cada episodi concret.

Són requeriments que emergeixen espontàniament en el comportament de l'observador en relació a les informacions que van sent reportades per les participants amb la finalitat com dèiem de resseguir el ventall de continguts emergents en cadascuna de les filmacions. S'estableix un joc entre requeriments generals i requeriments específics articulats en funció de quin sigui el grau d'elaboració de la resposta de les participants.

Respecte a l'evolució de les formes d'actuacions de tipus (d') *Després de la intervenció d'una o ambdues participants, els demana que confirmin les seves respostes, les justifiquin o bé les ampliiïn o clarifiquin*, constatem com en la primera sessió són essencialment usades per l'observador com un recurs que demana la confirmació del que s'ha dit, molt especialment a l'acabament del segment quan detecta errors en els comentaris d'una de les participants respecte al que diuen els gnoms per acomiadar-se dels humans quan se'n van a dormir. En els segments de discussió de les sessions posteriors, aquesta forma d'actuació es diversifica i prenen més joc les modalitats relacionades amb l'ampliació de les informacions que es donen, les justificacions o les demandes d'aclariment. Sent essencialment importants a la tercera i quarta sessions.

Preses en el seu conjunt i en relació a l'increment de formes (d') en les successives sessions (veure taula 4.7.), podem constatar un augment progressiu en l'exercici del control per part de l'observador sobre la direcció en què ha d'anar el record de les participants. En les actuacions d'aquesta naturalesa de

l'observador es fan cada cop més presents les demandes que tenen com a finalitat aprofundir sobre un tema concret, ajudant les participants a organitzar millor el seu record, a clarificar i posar en relleu algunes de les informacions que es donen respecte al contingut específic.

En relació a (e') *Després de la intervenció d'una o ambdues participants, en formula comentaris al respecte*, el nombre més important d'actuacions d'aquest tipus es localitza a la tercera sessió (9/25, 36%). A nivell intrasegment, els percentatges són similars, identificant un increment en la seva presència a la segona sessió i sent menor a la quarta (27,27% i 23,07%, respectivament).

Són formes d'actuacions que s'articulen en una actuació prèvia d'una de les participants de tipus (a) *A requeriment de l'observador, formula comentaris sobre el mateix tema* o (c) *Formula espontàniament comentaris sobre un tema introduït per l'observador*. El que permet configurar patrons d'actuacions de naturalesa (a) o (c) d'una participant i (e') de l'Observador.

A través de (e') l'observador pot ratificar la resposta de la o les participants, valorant-la com a positiva o correcta; alhora que pot reelaborar-la en algun grau introduït modificacions sobre les informacions inicials ordenant-les, clarificant-les, relacionant-les o bé ampliant-les; la qual cosa contribueix a expandir l'espai de significats compartits entre participants.

En la primera i segona sessions les formes d'actuacions d'aquest tipus identificades, s'encaminen pràcticament a valorar positivament les aportacions de les participants i a encoratjar la continuïtat del seu relat. En la tercera i quarta sessions aquesta funcionalitat s'amplia apareixent en el discurs de l'observador estratègies que permeten la reformulació en algun grau d'una informació aportada inicialment per una de les participants, les elaboracions i les repeticions pròximes a la literalitat.

Una lectura de la taula 4.7. fa evident com l'increment de freqüències segment a segment de les formes (d') i (e') es correspon a l'estabilització de (a') i (b'). Preses les dades en el seu conjunt podríem pensar que les formes com l'observador suporta les actuacions de les participants canvia després de la primera sessió prenent pes específic la retroalimentació que ofereix a les participants en la gestió d'una resposta correcta.

Tractarem, per tancar el comentari sobre els resultats corresponents a les freqüències d'actuacions de l'observador registrades a la taula 4.7., les categories encara pendents (c') i (f').

(c') i (f') són actuacions acotades per als segments de discussió identificats a la segona i tercera sessions, respectivament. Totes dues categories tenen com a finalitat oferir pistes a les participants per a què puguin elaborar una resposta correcta a un requeriment inicial. En el cas de (c') el que fa l'observador és reformular un requeriment general fent-lo més específic, mentre que en el cas de (f'), el que fa és aportar nova informació que orienti el record de les participants.

(c') i (f') emergeixen associades a una dificultat de la Rocío i l'Elena a l'hora de respondre als requeriments -generals o específics- que prèviament l'observador els efectua; la qual cosa l'obliga o bé, a presentar nova informació que els permeti trobar indicadors sobre la resposta esperada: (f') o bé, a reformular una

pregunta inicial d'una altra manera: (c'). Són en tots dos casos, dues maneres diferents d'ajustar l'ajut que dona l'observador per a que les participants facin efectiva una resposta correcta al recordar la informació més adient sobre el que se'ls pregunta.

Es confirmaria doncs, la tendència senyalada per les actuacions de l'observador d'un major nombre de dispositius a posteriori per a recolzar el procés de construcció conjunta de nous coneixements entre participants.

Passem immediatament a considerar els resultats obtinguts per les dues participants en els segments de discussió per tal de caracteritzar el patró d'actuacions propi dels segments d'aquest tipus i esbrinar el paper que hi adopten les participants. Prendrem com a referent la taula 4.8.

1.2.2. Anàlisi de les actuacions de cadascuna de les participants

Senyalàvem, en establir una comparació entre les actuacions registrades per a l'observador i les participants, un major nombre de freqüències per aquestes darreres (166/266). Una nova lectura de la taula 4.8. adreçada al detall de l'anàlisi de les actuacions de les participants, permet obtenir una sèrie d'informacions generals:

- En relació a cadascuna de les participants, el nombre d'actuacions acumulades per als segments de discussió a l'acabament de la seqüència d'activitat conjunta és diferent: 89/166 (54%) en el cas de l'Elena, 77/166 (46%) en el de la Rocío. Un percentatge del 8% donaria més pes en l'activitat conjunta a la primera de les participants esmentades.
- La diferència en el nombre d'actuacions entre participants es manté en tots els segments de discussió. La primera sessió n'és però, una excepció, el nombre de freqüències de totes dues és equivalent (11 actuacions).
- La diferència en el nombre d'actuacions és en els segments corresponents a la segona, tercera i quarta sessions, favorable a l'Elena (55,5%; 56%; 51,72%). La diferència es restringeix a la quarta sessió (3,4%).
- Respecte a les categories identificades, el major nombre d'actuacions el presenta la categoria (a) *A requeriment de l'observador, formula comentaris sobre el mateix tema*. De les 166 actuacions registrades 134 corresponen a (a), el 80,72%. El 19,27% restant, és a dir, 32 actuacions, corresponen a la resta d'actuacions identificades en els segments de discussió [(b), (c), (d), (e) i (f)].
- De les 134 actuacions que comporta la categoria [(a)], 72 recauen en l'Elena el 54% i 62 en la Rocío (46%). Hi ha asimetria respecte al nombre d'actuacions del mateix tipus entre les participants.
- (a), (b) i (d) són categories d'actuacions constants en els segments de discussió identificats en les quatre sessions que configuren l'activitat conjunta.
- (c), (e) i (f) apareixen a la tercera sessió i es mantenen a la quarta.

- La participant que registra major nombre d'ocurrències en pràcticament totes les categories d'actuacions [(a), (b), (c) i (e)], és l'Elena.

Com a resultat d'aquesta lectura inicial, podem entreveure una estructura de participació social entre els participants organitzada a través dels intercanvis IRF, amb coherència al que es despenia en l'apartat anterior a l'efectuar l'anàlisi del comportament de l'observador en aquests mateixos segments.

Entre participants, detectem diferent grau de participació en la discussió. És l'Elena qui de totes dues, registra el major nombre de freqüències acumulades en pràcticament totes i cadascuna de les categories identificades. Les excepcions són (d) *Després de la intervenció de l'altra participant formula espontàniament comentaris sobre el mateix tema* i (f) *A requeriment de l'altra participant, formula comentaris sobre el mateix tema*, amb 8 (80%) i 3 (75%) actuacions acumulades per la Rocío. Ambdues denoten interconnexió (f) en forma de participació potenciada en la seva modalitat de resposta.

Ens ocupem immediatament de l'evolució de les formes d'actuacions identificades per les participants per tal d'avançar en la caracterització del perfil d'actuacions que caracteritza la participació de totes dues nenes en el segment de discussió. Iniciarem aquest recorregut analitzant en detall les formes que pot adoptar la categoria (a) *A requeriment de l'observador, formula comentaris sobre el mateix tema*; una forma d'actuació complexa com mostrarem a continuació.

(a) *A requeriment de l'observador, formula comentaris sobre el mateix tema*; recull la resposta de les participants a un requeriment inicial de l'observador. És una categoria bàsica sobre la qual pivoten com tindrem ocasió de comprovar al llarg de la presentació de resultats, la resta de formes identificades [(b), (c), (d), (e) i (f)] (veure punt 1.2. Les participants: actuacions identificades).

L'anàlisi en detall de (a) permet identificar una certa complexitat participativa en la manera com les nenes elaboren i donen resposta a una demanda de l'observador. En aquest sentit, els resultats registren una tendència en les participants a no respondre com a subjecte particular als requeriments de l'observador sinó a abordar-ne una resposta simultàniament o en col.laboració. En aquest darrer cas, la resposta es teixeix entorn a la participació alternada de les participants on cada una usa les aportacions de l'altra per a intervenir -les completa o complementa-. A través d'aquest encadenament d'intervencions no tal sols contesten el requeriment sinó que mostren com reconstrueixen conjuntament, un fons de coneixement comú sobre el microcosmos gnom.

Les diferents modalitats de resposta i la freqüència amb que s'identifica aquesta forma es reflecteixen a la taula I (annex 4.5.).

Una primera lectura de l'esmentada taula I permet copsar:

- la tendència de les participants a elaborar de manera conjunta la resposta a un requeriment inicial de l'observador. Aquesta tendència s'incrementa a mesura que avancen les sessions que configuren l'activitat conjunta;
- com a partir de la segona sessió, s'observa un descens progressiu de les respostes individualment construïdes;

- com les respostes elaborades de manera simultània decreixen entre la primera i la segona sessió i tendeixen a mantenir-se dins d'una certa estabilitat a partir d'aquesta segona sessió amb 2 actuacions, tret de la tercera sessió on únicament n'identifiquem 1 ocurrència.

La lectura de les taules II i III (presentades també en l'annex 4.5.) permet visualitzar quina és la distribució d'aquestes categories entre participants. La taula II recull les respostes individuals de la Rocío i l'Elena; la taula III les freqüències en la modalitat de resposta elaborada conjuntament.

És l'Elena d'acord amb els resultats que apunta la taula II, qui globalment acumula major nombre de respostes individuals als requeriments efectuats per l'observador: 9 sobre 15, el 60%. Aquest resultat és variable sessió a sessió:

- Pel que fa a l'Elena, hi ha un increment en el nombre de respostes individuals després de la primera sessió (d'1 a 3 ocurrències), baixa en 1 ocurrència a la tercera i torna a situar-se en 3 a la quarta.
- En el cas de la Rocío, el nombre de respostes individuals es manté invariable fins a la tercera sessió (2 ocurrències). A la quarta deixen d'efectuar-se.
- El nombre de respostes individuals registrades per a totes dues és equivalent a la tercera sessió (2 ocurrències).
- La primera sessió és l'única que presenta un balanç de freqüències de resposta individual favorable a la Rocío.
- La diferència de participació entre totes dues participants és del 20%.

Globalment considerats els resultats anteriors, mostren una tendència de les participants poc preferent per les respostes individualment desenvolupades, amb índexs de freqüències força baixos que tendeixen a l'estabilitat en el decurs de les sessions, en el ben entès que després de la primera sessió és l'Elena qui en capitalitza el major nombre d'iniciatives, monopolitzant-les a la quarta sessió.

Aquests resultats individuals contrasten amb la tendència que globalment situa aquesta categoria en una línia de descens progressiu i continuat.

La taula III recull per a cada segment de discussió de cada sessió, quina participant inicia en un major nombre d'ocasions la producció d'una resposta (I); la freqüència amb que actuen fent de ressò d'una resposta anterior de l'altra participant (R); així com el nombre d'ocasions en què cadascuna d'elles intervé aportant nova informació (NI). Són tres modalitats d'intervenció diferents del mateix tipus: (a), que tenen en compte la seva funció en relació a la intervenció de l'altra i que, de manera articulada, poden ajudar a confegir una resposta com dèiem a un requeriment inicial de l'observador.

No necessàriament els tres tipus d'actuacions han de ser-hi presents en l'elaboració d'una resposta. És requisit l'existència d'un mínim de dues actuacions articulades distintes que impliquin les dues participants per a classificar una resposta de conjunta: una d'elles ens indica la participant que inicia la producció de la resposta i l'altra, qui actua de ressò o presentant nova informació sobre el mateix tema.

Una lectura acurada dels resultats que s'hi registren, ens permet efectuar les següents consideracions:

- Quan les respostes s'elaboren conjuntament és l'Elena qui majoritàriament inicia la resposta que s'adreça a l'observador (20 sobre 29, el 69%).
- El nombre d'ocasions en què totes dues actuen com a ressò de l'altra és pràcticament equivalent: 12 i 10 actuacions per a l'Elena i la Rocío, respectivament, el 55% i el 45% sobre el total.
- La participant que acumula major nombre d'ocurrències en la presentació de nova informació és la Rocío, amb 29 actuacions (56%).
- Preses les freqüències en la seva totalitat, la distància entre totes dues a l'hora d'elaborar conjuntament una resposta és escassa, d'un 6% (55 i 48 actuacions).
- Sessió a sessió, el percentatge que marca la diferent participació de totes dues nenes és variable: del 14% a les 2 primeres sessions; del 18% a la tercera i del 4% a la quarta (veure taula III).

Passem a comentar en detall aquesta evolució a nivell intrasegment.

A la primera sessió obtenim, respecte al nombre d'iniciatives en la formulació d'una resposta conjunta, una diferència destacada entre totes dues amb 2 actuacions per l'Elena i cap per la Rocío. Una dada que contrasta amb els resultats registrats per aquesta mateixa sessió en relació al nombre de respostes individuals: la Rocío efectua 2 respostes individuals per 1 de la seva companya (veure taula II).

La responsabilitat s'inverteix doncs, en l'elaboració de respostes conjuntes on la Rocío no pren cap iniciativa al respecte. Cal senyalar que la participant que inicia la resposta és també la responsable de la seva formulació inicial, dels continguts que selecciona i presenta en origen per a contestar-la.

En el conjunt d'actuacions registrades per aquesta sessió, el nombre d'iniciatives efectuades per les participants suposa el 29% del total (7).

És habitualment la Rocío la participant que fa de ressò de les respostes de l'altra, amb 2 ocurrències sobre 1 de l'Elena (veure taula III).

Percentualment, les actuacions de ressò són les més abundants en aquest primer segment de discussió: el 43% sobre el total.

D'igual manera, totes dues participants intervenen un nombre d'ocasions equivalent en la presentació de nova informació sobre un mateix tema. Conjuntament, suposen el 29% d'actuacions del segment en aquesta primera sessió.

A la segona sessió es manté el major nombre d'iniciatives a una resposta conjunta per part de l'Elena amb 5 ocurrències, el 100% del total. La Rocío

segueix sense assumir aquesta funció. Les iniciatives globalment considerades, suposen el 24% de les actuacions registrades per aquest segment.

Seguint la taula II, s'incrementa per aquesta sessió el nombre de respostes individuals de l'Elena (d'1 a 3) i, en el cas de la Rocío, es mantenen constants (2 actuacions).

Les actuacions de ressò s'incrementen en 2 ocurrències per l'Elena i en 1 per la Rocío respecte a la primera sessió, esdevenint equivalents (3). Conjuntament considerades suposen el 29% d'actuacions del segment.

El nombre d'actuacions de presentació de nova informació són favorables a la Rocío (2 actuacions, el 60%).

En termes globals són les actuacions que més s'incrementen ocupant el 48% del total.

A la tercera sessió continuem observant el major nombre d'iniciatives en la producció d'una resposta conjunta en l'Elena no obstant, s'inicien les primeres intervencions de la Rocío en aquest sentit amb 7 (58%) i 5 (42%) actuacions per a cadascuna d'elles, respectivament.

Són formes que incrementen pes específic en el conjunt d'actuacions identificades per aquest segment en aquesta sessió, el 41% del total.

El nombre de respostes efectuades individualment és equivalent per a totes dues, identificant per l'Elena 1 ocurrència menys que a la segona sessió (veure taula II). Per la Rocío el nombre continua invariable (2).

Seguint la tendència de la segona sessió, per l'Elena s'incrementen les formes d'actuació de ressò d'1 a 2; per la Rocío es mantenen constants (3).

En aquest segment aquesta modalitat de participació en l'elaboració de la resposta és favorable a l'Elena (el 62,5%).

Suposen per al conjunt del segment, un 29% del total de les actuacions de totes dues (8 sobre 29).

Una tendència similar l'observem en les freqüències registrades a la tercera sessió respecte a la presentació de nova informació: s'incrementa la participació de l'Elena en 2 actuacions (56%) i disminueix la de la Rocío en 2 actuacions (44%). Suposen globalment, el 31% del total d'actuacions identificades per al segment.

A la quarta sessió, s'observen tendències similars a les identificades en el segment corresponent a la tercera sessió.

Les actuacions que suposen l'inici d'una resposta conjunta continuen sent favorables a l'Elena (60%). Es manté pràcticament invariable l'aportació de la Rocío a aquesta modalitat de resposta (40%).

Respecte al conjunt de la sessió la seva presència disminueix, sent del 22%.

En relació al nombre de respostes individuals, el domini és en exclusiu de l'Elena amb 3 ocurrències. No hem identificat cap actuació de la Rocío al respecte.

Les actuacions de ressò disminueixen respecte a la sessió anterior: ocupen l'11% del total d'actuacions identificades (5 sobre 46), un 17% menys que les identificades al segment de la sessió precedent (28%). Continua sent l'Elena la participant que n'acumula major nombre: 3 sobre 5 (60%).

Respecte a les actuacions que suposen presentació de nova informació, el seu increment en termes globals s'amplia respecte als segments anteriors, ocupant un 67% del total (31/46). A diferència de la sessió anterior i a l'igual que a la segona sessió, és la Rocío la participant que en registra major nombre d'actuacions: 18/31 (el 58%).

Respecte a la participació de la Rocío i l'Elena en el desplegament de la resposta conjunta, podem identificar-ne modalitats diferents en funció de si inicien la resposta o intervenen per donar-li continuïtat.

Observem com a la primera i segona sessió, les respostes són iniciades en exclusiva per l'Elena, un procediment que passa a ser compartit per totes dues a la tercera i quarta sessions.

Compartir les iniciatives no suposa en cap cas, equiparar-ne el nombre d'actuacions així, el límit de participació diferenciada entre participants s'estableix a la tercera sessió (16%) i es manté estable a la quarta (20%). El 58% i el 60% de les iniciatives identificades a la tercera i quarta sessions, respectivament, són efectuades per l'Elena; el 42% i el 40% restant per la Rocío.

Malgrat les diferències i el pes específic que els resultats atribueixen a cada participant en la gestió d'aquest procés, podem identificar l'existència d'esclatxes en la iniciació d'una resposta que en permeten una gestió compartida. Hi ha permeabilitat i flexibilitat en el control d'aquesta modalitat d'intervenció per part de la participant que tendeix a exercir-lo, segons els resultats anteriors, l'Elena.

D'igual manera, les actuacions de continuació d'una resposta (de ressò i de presentació de nova informació), passen a reequilibrar-se durant el procés d'activitat conjunta, convertint-se en una responsabilitat novament compartida per les participants. No obstant, com en el cas de les iniciatives de resposta, les dades registren major nombre d'actuacions d'aquesta naturalesa per a una de les participants, en aquesta ocasió, les actuacions de ressò són progressivament favorables a l'Elena (12/10 actuacions, el 54,5%), mentre que les actuacions d'introducció de nova informació, són majoritàriament assumides per la Rocío (29/23 actuacions, el 56%) (veure taula III).

L'actuació de totes dues participants en la composició d'un relat sobre els esdeveniments i les informacions que prèviament han obtingut del material audiovisual, demanat per l'observador, posen de manifest un elevat grau d'interconnexió entre les seves actuacions. Les participants per a cada nou torn de parla assumit, prenen com a referència la intervenció anterior de la seva companya ja sigui per repetir, reformular o confirmar les seves aportacions, per a oposar-s'hi o amb l'objectiu de presentar nova informació associada a la demanda feta inicialment per l'observador, i que, a priori, no ha estat seleccionada per l'altra. La finalitat de les intervencions és completar, expandir o

precisar un relat que, iniciat per l'altra participant, pretén donar una resposta ajustada un requeriment inicial de l'observador. En aquest procés, a banda dels recursos semiòtics usats pels participants per tal de construir i donar continuïtat al relat, funcionalment, totes dues nenes poden assumir els mateixos papers, si bé els assumeixen en una proporcionalitat diferent en cada segment. Els resultats destaquen el fet que, un cop iniciada la resposta, es deixen esclertes per a la participació de l'altra.

Els papers són doncs, intercanviables sense que es faci evident cap esforç de les participants per obtenir o mantenir el control d'una part de l'activitat conjunta o de la seva totalitat. No obstant, les tendències posen de manifest un major percentatge d'inicis de resposta per l'Elena i un major percentatge de presentació de nova informació per la Rocío que es distribueix espontàniament, és a dir, de manera no negociada ni consensuada, entre totes dues.

En síntesi, les participants construeixen des de la complementarietat i recolzant-se mútuament en les aportacions de l'altra, un fons de coneixement compartit sobre el microcosmos gnom. Un coneixement compartit el suficientment ampli per a permetre una futura representació d'esdeveniments. Simultàniament, a través de la seva construcció, donen a conèixer a l'observador quin és el grau de coneixement que mostren sobre una part del contingut gnom.

Per tal de progressar en la caracterització del segment de discussió i en el coneixement de les contribucions de cadascuna de les participants, reprendrem les categories (b), (c), (d), (e) i (f) i els resultats associats, registrats a la taula 4.8.. Es tracta d'actuacions que com hem senyalat i tindrem ocasió de comprovar, pivoten sobre l'elaboració en col.laboració d'una resposta.

La taula 4.8. (annex 4.5.) recull de manera específica les freqüències associades a aquestes categories d'actuacions.

- Els resultats permeten posar de manifest com les freqüències atribuïdes a la Rocío i l'Elena són pràcticament equivalents: 17 i 15, el 53 i el 47% sobre el total.
- Sessió a sessió trobem resultats equivalents a la primera i segona sessió mentre que a les dues darreres, l'Elena n'acumula el major nombre d'actuacions: 8 i 3 respecte a 7 i 2 de la Rocío.
- (b) i (d) són les úniques categories que prenen valor en el conjunt de l'activitat conjunta. (c), (e) i (f) emergeixen i tenen continuïtat a la tercera i quarta sessions.
- No totes les categories tenen una presència equivalent en el conjunt d'actuacions de les participants. Així, (b), (c) i (e) acumulen màximes freqüències per l'Elena mentre que (d) i (f) ho fan per la Rocío, el que els atribueix un paper diferent en la gestió de l'activitat conjunta.

Detallem tot seguit aquests resultats més generals.

En primer lloc, si considerem de manera agrupada les formes d'actuació (b) *Formula espontàniament comentaris sobre un personatge o esdeveniment aparegut en el vídeo* i (d) *Després de la intervenció de l'altra participant, formula espontàniament comentaris sobre el mateix tema*, configuren un patró

d'actuacions articulades de tipus: (b)d'una participant-(d)d'una altra; observem com en el transcurs dels quatre segments totes les intervencions espontànies formulades per una o altra participant són al seu torn, objecte de comentari per part de l'altra, el que constata per aquesta tipologia específica de segments, una elevada interconnexió en les seves actuacions espontànies.

L'Elena és habitualment la participant que formula, espontàniament, comentaris sobre un personatge o esdeveniment aparegut prèviament al vídeo. Se n'ocupa en exclusiva a la segona i quarta sessions, mentre que a la primera i tercera la tasca es efectua de manera conjunta amb la Rocío, la seva companya.

Els comentaris que se'n desprenen [(d)] permeten reprendre, confirmar i/o expandir, informacions que prèviament ha introduït una de les dues participants.

Els resultats senyalen la Rocío com a participant que ocupa majoritàriament aquesta funció, en exclusiva a la segona i quarta sessions, i de manera compartida a la primera i tercera (veure taula 4.8.a.).

De la mateixa manera, i aquest és el segon dels resultats que pretenem destacar respecte d'aquest segment d'activitat conjunta, l'articulació de les formes d'actuacions, (e)*Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'altra participant* i (f)*A requeriment de altra participant formula comentaris sobre el mateix tema*, ens mostra com sigui quina sigui la participant que pren la iniciativa a l'hora de formular un requeriment a l'altra, aquest és sempre contestat per la participant a qui va adreçat. És de nou un resultat que caracteritza el grau d'interrelació de les actuacions de les participants en els segments de discussió. Per aquests segments, els requeriments que efectuen les participants suposen una petició real d'ajut a l'altra. De la demanda se'n deriva una ajuda ajustada, el que significa que es reprenen i resolen en el marc de l'activitat conjunta els dubtes suscitats per una de les participants. L'observador no és exhortat al respecte.

Dels 4 requeriments identificats, 3 els efectua l'Elena a la tercera sessió; 1 la Rocío a la quarta. Val a dir que els 3 requeriments identificats a la tercera sessió són reiteracions sobre el mateix tema: conèixer exactament l'edat d'en David el gnom. La Rocío en demora la resposta perquè al seu torn està intentant donar una informació correcta a una pregunta específica que ha formulat l'observador sobre la força dels gnoms.

En el conjunt de les actuacions identificades per a totes dues participants, els requeriments i les respostes que se'n deriven suposen únicament el 5% del total d'actuacions (8 sobre 166). Una presència escassa respecte a (a), (b) o (f), categories més amunt comentades.

Un tercer resultat implica la categoria d'actuacions (c)*Formula espontàniament comentaris sobre un tema introduït prèviament per l'observador* (veure taula 4.8.a.), es tracta novament d'una categoria de baixa freqüència d'aparició (4 actuacions), situada a la tercera i quarta sessions. La seva producció recau pràcticament en exclusiva a l'Elena. Únicament és compartida amb la Rocío a la tercera sessió amb 2 i 1 ocurrència, respectivament.

El pes específic de l'Elena en l'establiment d'una relació amb l'observador, es posa novament de manifest, a l'igual que en els segments d'aportació

d'informació, és la participant que inicia el major nombre de comentaris espontanis a un tema introduït prèviament per l'observador.

El comportament de totes dues permet identificar patrons d'actuacions de tipus: (e')de l'Observador-(c)d'una participant. En presentem un exemple:

O. és el seu amic i com que li ha caigut el barret, el
E. el águila pues, se l'ha emportat.
(Segment de Discussió, 4a. sessió)

Del conjunt de resultats presentats es desprèn una actuació diferenciada entre les dues participants: és l'Elena qui preferentment inicia els intercanvis espontanis amb la seva companya o amb l'observador, mentre la Rocío intervé bàsicament comentant-los.

La distribució de responsabilitats és similar en totes les formes d'actuació que caracteritzen els segments de discussió: el major nombre d'iniciatives espontànies són preses per l'Elena mentre que en el seu desplegament la Rocío tendeix a jugar-hi un paper més destacat. Cap de les participants però, s'esforça en assumir unes responsabilitats per sobre de les altres hi ha flexibilitat suficient en la definició que fan sobre l'estructura de participació (social i acadèmica), per a que els papers puguin ser assumits indistintament i de manera compartida, per totes dues participants.

3.1.3. A manera de síntesi de resultats

L'anàlisi de les actuacions, de la seva articulació i evolució en els segments de discussió han permès extreure els següents resultats rellevants des de l'òptica dels objectius i les hipòtesis directrius del treball:

- Si bé és cert que el segment de discussió es dissenya en línies generals des de la recerca, es possible constatar com els participants -nenes i observador- construeixen progressivament una estructura que organitza la participació en l'activitat de discussió (sobre qui pot dir o fer què, quan, com...), en defineixen la seva funció: construir un sistema de significats compartits sobre el microcosmos dels gnoms i posen en marxa recursos per assolir-la. L'anàlisi en detall de les actuacions de les participants i l'observador, la seva articulació i evolució a l'interior del segment així ho demostren.
- L'estructura de participació social s'organitza al voltant d'una estructura conversacional que adopta un format de preguntes i respostes. El tipus d'actuacions identificades en els participants pivoten al voltant d'aquesta modalitat conversacional.
- La participació de les nenes i l'observador en el progrés de la construcció de l'activitat conjunta és diferent. Es registren freqüències de participació lleugerament més elevades en les nenes. Més restringida és la participació de l'observador en l'activitat conjunta amb la finalitat bàsica de potenciar la participació de les participants en la reconstrucció d'un relat sobre els coneixements presentats en la fase d'aportació d'informació amb la que s'obra cada sessió. Les nenes contribueixen amb les seves aportacions a l'assoliment dels objectius que els proposa l'observador. L'Elena és, en

relació a les dues participants, la que registra una quota més elevada de participació al llarg dels segments de discussió. Aquesta tendència es manté en relació a l'observador.

- El seguiment de les actuacions de l'observador (presència/absència, freqüències, actuacions de les participants amb les que s'articula...) permet identificar dispositius de suport a la construcció d'un sistema de significats compartits entre participants sobre els gnoms i el seu món, en el segment de discussió. Els requeriments generals i específics previs a la intervenció de les participants així com els comentaris i requeriments efectuats a posteriori, es vertebren amb aquesta finalitat.
- El tipus de requeriments identificats -generals i específics- així com l'evolució en la seva presència i funcions al llarg dels segments, posa de manifest un increment en el grau de control que, sobre la direcció que ha de prendre el record de les participants, exerceix l'observador a mesura que avancen els segments de discussió.
- Els resultats sobre les formes d'actuació que emergeixen amb posterioritat a les actuacions de les participants (peticions de confirmació, de reelaboració, les repeticions i paràfrasis, per exemple) apunten en una direcció similar. Es tracta d'actuacions encaminades a assegurar la correcció o adequació dels significats que les participants construeixen conjuntament i que han de ser usats com a referents per a l'activitat de joc posterior.
- Considerant els resultats anteriors, l'assumpció d'un grau major de control sobre la direcció del record de les participants, compliria amb un triple objectiu: a) assegurar que les participants recorden un ventall prou ampli de coneixements sobre els gnoms; b) assegurar que el significat construït sobre aquests nous continguts és ajustat o correcte i c) que sigui realment compartit.
- La consideració anterior és coherent amb l'atribució que des de la concepció constructiva es fa sobre el mecanisme del traspàs del control com a procés complex (actua a través de diferents dispositius articulats), no lineal (hi és possible detectar-hi fluctuacions), gradual (no en termes de tot o res), diferencial (sobre diferents components de l'activitat conjunta) i problemàtic (no sempre és senzill constatar el grau en què és assumit) (veure punt 1.3.1. al respecte. Capítol 1), altament vinculat al context d'activitat conjunta.
- Les respostes de les nenes als requeriments que els efectua l'observador poden prendre formes diferents: individuals, conjuntes o simultànies. La modalitat preferentment emprada per les participants és l'elaboració conjunta o en col.laboració. Aquesta tendència s'incrementa a mesura que avancen les sessions.
- Es detecten graus diferents de participació en la discussió, encara que el pas de les sessions en promou un equilibri progressiu. L'Elena és la participant amb major nombre global, d'actuacions.
- En el format d'elaboració conjunta d'una mateixa resposta, les nenes poden adoptar papers diferents: iniciar-la, actuar com a ressò o bé aportar informació nova sobre el mateix contingut. En funció del paper que adoptin

les participants, és possible afirmar que el grau de control que exerciran sobre el contingut específic serà diferent. En aquest sentit, el major nombre d'inicis els exhibeix l'Elena, mentre que la Rocío obté el major nombre d'ocurrències en la presentació de nova informació sobre el mateix tema. A través de l'aportació de nova informació, les participants contribueixen a la continuïtat a la discussió.

- Els resultats posen de manifest la tendència de les participants tant a distribuir com a compartir els mateixos rols en la gestió de l'activitat conjunta, encara que en proporcions diferenciades. No s'observen en aquest sentit, formes d'actuacions competitives encaminades a l'obtenció o el manteniment del control i la responsabilitat sobre la gestió total o parcial de l'activitat conjunta en el segment de discussió.
- Hi ha un increment en el nombre i la durada dels torns que ocupen les participants en el procés d'elaboració d'una resposta, traduïble en un increment de la seva participació. El record sobre fets i dades concretes sobre els personatges (què fan, què diuen, què són) característic de la primera sessió, s'enriqueix amb la recuperació de seqüències complertes d'esdeveniments en sessions posteriors, on s'emfasitza la descripció de les escenes (personatges, objectes o elements i accions) que les configuren. Aquest enriquiment del record és promou des de les actuacions de suport efectuades per l'observador.
- En la construcció d'una resposta conjunta, les intervencions de les participants prenen la forma d'una conversa acumulativa (Mercer, 2001): cada nova aportació d'informació es sustenta sobre la proporcionada per l'altra, completant-la o ampliant-la.
- La complementació o ampliació d'informació, permet avançar en la construcció d'un sistema de significats compartit que es fonamenta preferentment, en el consens. Les diferències individuals en quant a perspectives, són mínimes; les repeticions, les confirmacions i les elaboracions són recursos semiòtics que caracteritzen la seva participació.
- Són, a diferència dels segments d'aportació d'informació, pràcticament inexistents els intercanvis amb l'observador iniciats per una de les participants o intercanvis entre participants a banda de l'observador. És l'Elena la participant que preferentment inicia els intercanvis espontanis amb l'observador o la seva companya. La Rocío intervé bàsicament per comentar-los.
- Destaquem en relació als intercanvis entre participants a banda de l'observador, la presència de comportaments per demanar, donar i rebre ajut, sobre aspectes molt concrets del contingut i en moments també particulars de la discussió. Els dubtes sobre el contingut s'adrecen en aquest segment a l'altra participant i no a l'observador, potenciant la seva participació en el procés d'elaboració d'una resposta adequada. S'incorpora en tot moment a l'altra en la construcció de l'activitat conjunta, un nou indicador del grau de col.laboració entre participants al servei de la discussió.

Tancada la revisió de resultats obtinguts en el segment de discussió a la llum dels objectius i hipòtesis directrius, passem a considerar els resultats obtinguts en el segment de presentació de les consignes dins encara de la fase de Preparació per al joc.

4.4. LES FORMES D'ACTUACIONS DELS PARTICIPANTS EN EL SEGMENT D'INTERACTIVITAT DE PRESENTACIÓ DE LES CONSIGNES (FASE DE PREPARACIÓ PER AL JOC)

El segment d'interactivitat que hem denominat com a segment de *presentació de les consignes* és el segon dels segments identificats en la fase de Preparació per al joc. El seu nom es desprèn de la funció que desempenya aquest segment en el conjunt de la seqüència d'activitat conjunta analitzada. Es tracta de proporcionar a les participants informació rellevant per dur a terme conjuntament el joc amb el material manipulatiu.

La presentació de les consignes s'efectua un cop l'observador dóna per acabat el segment de discussió. S'ha identificat un segment de presentació de les consignes per a cada sessió de la seqüència d'activitat conjunta. La durada de cada segment és molt curta com pot comprovar-se a la taula 4.9.

TAULA 4.9. Relació temporal dels segments de Presentació de les consignes (en hores, minuts i segons)

	1ª Sessió	2ª Sessió	3ª Sessió	4ª Sessió	Temps
Temps	00:00:20	00:00:59	00:00:53	00:00:56	00:03:08

El temps total que es destina a la presentació de les consignes és de 3 min. 8 seg.

Les diferències temporals entre el primer dels segments identificats i la resta, s'explica per les característiques associades a la consigna⁵. La consigna amb que es dóna pas al joc amb el material manipulatiu a la primera sessió, és simple: es demana a les participants que juguin juntes als gnoms. En la segona sessió i posteriors, la consigna es transforma en el plantejament d'una situació problema que les participants han de resoldre a través d'un joc conjunt amb material que pot ser manipulat. Cada situació problema es descriu curiosament emprant personatges, objectes, accions i situacions extrems de l'episodi corresponent a cada aportació d'informació.

L'inici i també l'acabament dels segments de presentació de les consignes, els senyala l'observador. S'inicien un cop l'observador valora com a suficient la revisió que fan les participants de la informació presentada en el segment d'aportació d'informació amb que s'inicia cada sessió. Finalitzen un cop l'observador ha presentat les consignes sobre el que han de fer a continuació i obté retroalimentació suficient per a valorar que les nenes han entès la proposta de joc a representar. Acabat el segment, es dóna pas a la fase de Joc amb el material manipulatiu.

⁵ Veure annex 3.4. per a conèixer la descripció de cada consigna.

Respecte al tipus d'actuacions esperades dels participants en aquests segments, identifiquem un conjunt d'actuacions destinades, en el cas de l'observador, a explicar en detall i claredat la tasca: objectius i orientacions per a la seva resolució; i en el cas de les participants, a seguir amb atenció les intervencions de l'observador, amb la possibilitat d'efectuar comentaris espontanis sobre un tema o adreçar espontàniament preguntes o comentaris a l'observador i/o a l'altra participant vinculades als components de la tasca proposada.

Ens ocuparem primer, de presentar les formes d'actuacions corresponents a l'observador per fer després el mateix, amb les de les participants. Seguirem, a l'igual que hem procedit en els segments d'interactivitat precedents, amb l'anàlisi de la seva articulació i evolució intra i intersegments.

4.4.1. IDENTIFICACIÓ I EVOLUCIÓ DE LES FORMES D'ACTUACIÓ DELS PARTICIPANTS EN ELS SEGMENTS D'INTERACTIVITAT DE PRESENTACIÓ DE LES CONSIGNES

4.1.1 Actuacions identificades en el segment d'interactivitat de Presentació de les consignes

Presentem primer, les actuacions relacionades amb l'observador. Passarem després, a les actuacions identificades per a les participants.

1.1.1. L'observador: actuacions identificades

En el quadre 4.6. (a la pàgina següent) queden recollides les formes d'actuacions de l'observador, 7 en total. Són formes d'actuacions que poden articular-se amb formes d'actuacions de les participants, com més endavant tindrem ocasió de comprovar.

A continuació, procedirem a presentar a manera il·lustrativa, la descripció de la primera categoria d'actuació elaborada per l'observador en aquest tipus de segment d'interactivitat. En l'annex 4.3. es presenten detalladament cadascuna de les categories identificades.

(a') Presenta les consignes a les participants

Són formes d'actuacions quin objectiu és descriure la situació problema que a posteriori les participants hauran de representar.

Cada consigna descriu una petita situació i dóna indicacions a les nenes per a què busquin una sol·lució als problemes que representen. Sol·lucions que han de ser explicades a través d'una història representada.

QUADRE 4.6. Categories d'actuacions identificades per l'observador en els segments de Presentació de les Consignes

<i>(a') Presenta les consignes a les participants</i>
<i>(b') Proporciona espontàniament informació associada a les consignes</i>

<i>(c') Formula espontàniament un requeriment dirigit a una o ambdues participants</i>
<i>(d') A requeriment de les participants, formula comentaris sobre el mateix tema</i>
<i>(e') Després de la intervenció d'una o ambdues participants, formula espontàniament comentaris sobre el mateix tema</i>
<i>(f') Formula espontàniament directives d'acció sobre la tasca</i>
<i>(g') Després de la intervenció d'una participant, formula espontàniament comentaris sobre les directives d'acció</i>
<i>(h') Altres formes d'actuacions</i>

Les consignes poden ser més o menys amples o constrictives, en funció de la situació problema que delimitin però, en tot cas, demanden un grau elevat d'iniciativa en la manera de fer-se efectives. Per exemple:

- O. La Rocío i la Elena, els hi explicaran
- O. fent de David i de Lisa
- O. els hi explicaran als gnoms de Franca, com es fa una festa dels gnoms
(Segment de Presentació de les consignes, 3era. sessió)

Hem comptabilitzat una ocurrència d'aquesta forma d'actuació cada cop que l'observador enunciava o reprenia la presentació de les consignes originals. Les discontinuïtats en la seva presentació són les responsables de les categories d'actuacions que complementen les actuacions de l'observador i les mateixes participants.

Com a dimensió de participació subjacent denota iniciativa de l'observador.

1.1.2. Les participants: actuacions identificades

S'espera de les nenes que segueixin amb atenció les intervencions de l'observador. L'activitat de seguiment es manifesta fonamentalment, a través de l'atenció que presten al que diu l'observador, i en alguns dels seus comportaments comunicatius de naturalesa verbal o no verbal, com veiem en el següent exemple:

[L'observador explica una part de la consigna en la que un nen es va perdre a causa d'un conill amb el que es va entretenir jugant fins que es va fer fosc.]
R. [mou el cap de dalt a baix lleugerament]
(Segment de Presentació de les consignes, 4arta. sessió)

En aquesta ocasió, la Rocío demostra amb un comportament no verbal, que segueix i compren les informacions que, progressivament, va aportant l'observador presentant les consignes.

Per la naturalesa dels continguts expressats a través de les consignes, és possible que les participants puguin anar establint relacions amb esdeveniments i coneixements específics dels gnoms i el seu món, vistos a les filmacions o

discutits en els segments que precedeixen el segment de presentació de les consignes.

Els comportaments verbals i no verbals que hem pogut identificar en relació a les actuacions de seguiment han estat categoritzats en diferents formes d'actuacions.

Procedirem a presentar a manera il·lustrativa, la descripció de la primera categoria d'actuació elaborada per a l'observador en aquest tipus de segment d'interactivitat. En l'annex 4.3. es presenten detalladament cadascuna de les categories identificades.

QUADRE 4.7. Categories d'actuacions identificades per a les participants en els Segments de Presentació de les Consignes

<i>(a) A requeriment de l'observador, formulen comentaris sobre el mateix tema</i>
<i>(b) Formula espontàniament comentaris sobre un tema introduït prèviament per l'observador</i>
<i>(c) Formula espontàniament comentaris sobre un tema tractat en el segment de Discussió</i>
<i>(d) Formula espontàniament un requeriment dirigit a l'observador</i>
<i>(e) Formula espontàniament comentaris sobre les directives d'acció formulades prèviament per l'observador</i>
<i>(f) Formula espontàniament directives d'acció dirigides a l'altra participant</i>
<i>(g) Altres formes d'actuacions</i>

(a) A requeriment de l'observador formula comentaris sobre el mateix tema

Recull les respostes explícites de les participants a un requeriment inicial de l'observador. Permeten identificar un patró articulat d'actuacions entre participants de tipus: (c')de l'Observador-(a)d'una o ambdues participants.

O. Ara el David i la Lisa estan ajudant el seu nebot a fer-se una casa, eh?

E. a fer-se una casa [molt fluixet]

R. [mira l'observador]

(Segment de Presentació de les consignes, 2ona. sessió)

Les respostes a aquests requeriments poden prendre formes diferents en funció de la pregunta d'origen així, és possible una resposta simple -confirmació/no confirmació- o la producció d'una resposta més elaborada amb la presentació de nova informació.

Com a dimensió informa sobre la participació potenciada en la seva modalitat de resposta, en aquesta ocasió, a un requeriment previ efectuat per l'observador.

4.1.2. Evolució de les formes d'actuacions en el segments d'interactivitat de Presentació de les consignes

Per a fer efectiva l'anàlisi de l'evolució de les formes d'actuacions dels participants, utilitzarem les taules 4.10. i 4.11. que recullen les freqüències d'aparició de les formes d'actuacions presentades en l'apartat anterior. Iniciarem aquesta anàlisi amb les actuacions de l'observador i ens ocuparem en segon lloc, dels resultats obtinguts per cadascuna de les dues participants, l'Elena i la Rocío. Novament les subtaules que puguin generar-se de les dues generals podran ser consultades en un annex, el 4.6. per aquest segment d'interactivitat en particular.

TAULA 4.10. Freqüències i percentatges d'actuacions de l'observador. SI PC

Acs	1ª S.	2ª S.	3ª S.	4ª S	T	%SAC
(a')	1	4	5	4	14	27
(b')	0	0	4	3	7	13,46
(c')	1	6	5	5	17	35,7
(d')	0	1	0	0	1	2
(e')	0	3	4	1	8	15,4
(f')	1	1	0	1	3	5,76
(g')	0	1	0	0	1	2
(h')	0	0	0	1	1	2
T	3	16	18	15	52	
%SAC	5,76	30,76	34,61	28,84		

TAULA 4.11. Freqüències i percentatges d'actuacions de les dues participants. SI PC

Acs	1ª S.		2ª S.		3ª S.		4ª S.		T			%SAC	
	E	R	E	R	E	R	E	R	E	R	T	E	R
(a)	0	0	4	2	1	0	0	1	5	3	8	62,5	37,5
(b)	0	0	3	0	5	0	1	1	9	1	10	90	10
(c)	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	100	0
(d)	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	100	0
(e)	1	1	1	0	0	0	0	0	2	1	3	66,7	33,3
(f)	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	100	0
(g)	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	100	0
T	1	1	10	2	7	0	2	2	20	5	25	80	20
%S	50	50	83,3	16,7	100	0	50	50	80	20			
%SAC	5	20	50	40	35	0	10	40					

El contrast entre totes dues taules permet evidenciar:

- El diferent grau de participació de les nenes i l'observador. Les tres quartes parts aproximadament de les actuacions registrades en el segment corresponen a l'observador (52/77).
- Aquesta tendència es manté en tots els segments de presentació de les consignes encara que amb una diferència menor per a la primera i segona sessions.

1.2.1. Anàlisi de les actuacions de l'observador

En relació a la taula 4.10. i les freqüències que s'hi registren, els resultats a destacar són:

- El major nombre de freqüències associades a les categories (a') *Presenta les consignes a les participants* i (c') *Formula espontàniament un requeriment dirigit a una o ambdues participants*.

Un increment en la quantitat i diversitat de formes d'actuacions de l'observador a partir de la primera sessió per disminuir a la quarta.

La major presència de (c') i (a'), el 32,7% i el 27% del total d'actuacions registrades per l'observador en la presentació de les consignes, permet recolzar les informacions donades en la descripció dels objectius d'aquest segment: les actuacions de l'observador s'adrecen a fer efectiva la transmissió de les consignes i a assegurar-ne la comprensió que en puguin efectuar les participants.

(c') és la categoria amb el recompte més alt d'actuacions (17/52, 32,7%). Agrupa, com s'ha posat de manifest en la seva descripció⁶, una diversitat de requeriments: de control, d'anticipació, de record i de confirmació. Són precisament els requeriments de control, és a dir, aquells que controlen la comprensió de les participants sobre les informacions que s'aporten en la presentació de les consignes o se'n deriven, els de major freqüència: 8/17, 47%.

La taula I (veure annex 4.6.) presenta com es distribueixen les modalitats a les que ens hem referit en cada segment i al llarg de les sessions que configuren la seqüència.

S'observa, en la lectura intrasegment (taula I), un increment en el nombre de requeriments dirigits a les participants a partir de la segona sessió, així com la tendència a l'estabilitat d'aquests resultats malgrat el descens en el nombre de requeriments un cop traspassada l'esmentada sessió.

El nombre de requeriments de control sobresurt per la seva freqüència d'aparició en les distintes sessions: entre 1 i 3 ocurrències per sessió, 8 en total (taula I).

Són formes d'actuacions identificades al llarg de la presentació de les consignes. A l'acabament del segment, esdevenen un recurs al servei de l'observador per tal de comprovar si les participants han entès la totalitat de la tasca que se'ls acaba de proposar. Actuen en aquest sentit, com una mena de *zoom* que permet resituar l'atenció de les participants, sobre el gruix de la proposta i no sobre la particularitat dels diferents aspectes que presenten les consignes. Si la definició compartida sobre la tasca en general, està ben establerta, llavors és possible donar pas al joc amb el material manipulatiu. Identifiquem aquesta funció en tots els segments sessió a sessió. A la tercera en particular, les preguntes de control "general", condueixen directament a l'acabament del segment.

⁶ Veure annex 4.3. en el que s'hi descriuen la totalitat de categories identificades per a les participants en els segments de presentació de les consignes.

En correspondència a les freqüències registrades a la taula I, segueixen als requeriments de control en quant a nombre i diversitat de presència, els requeriments d'anticipació, és a dir, aquells que demanen de les participants que anticipin el possible desencadenament d'algun dels esdeveniments objecte de narració per part de l'observador en la presentació de les consignes. Les peticions d'anticipació són dispositius que, a l'igual que els requeriments de control, tenen com a funció principal, contribuir al manteniment de la continuïtat en la referència compartida, establint enllaços entre els esdeveniments que són narrats per l'observador i incorporant les participants a la definició de la situació capitanejada per l'observador.

Un tercer resultat a destacar en relació a la taula I seria la presència únicament identificada a la segona sessió, de formes de requeriments que demanen de les participants, que evoquin el record d'elements del material. Aquest tipus de requeriment apareix a l'inici de la presentació de les consignes i té com a finalitat que les participants puguin establir relacions entre la proposta que immediatament els efectuarà l'observador, i els elements del material que ja coneixen i que hauran d'utilitzar per a resoldre la tasca.

Les nenes han pogut manipular i jugar amb aquests elements en la fase de Joc corresponent a la primera sessió, sota una consigna general diferent a la de la resta de consignes que se'ls oferiran en segments posteriors del mateix tipus. L'observador pressuposa aquest coneixement previ de les participants i en fa referència en la seva intervenció per tal d'ancorar la nova informació respecte al que s'esperarà d'elles en el desplegament de la fase de joc posterior.

No trobem cap altra forma d'actuació de la mateixa naturalesa en cap altre segment de presentació de les consignes, cal indicar però, que a la tercera sessió també a l'inici del segment, l'observador inclou, en la presentació de les consignes, referències als elements del material manipulable amb la mateixa finalitat: que l'utilitzin com a element mitjançer per a resoldre la tasca. A través d'aquestes explicacions, l'observador pretén, com en el cas dels requeriments sobre el mateix tema identificats a la segona sessió, que les participants facin efectiva la tasca de jugar juntes als gnoms mitjançant la representació socio-dramàtica.

A la quarta sessió no es fa necessària cap menció específica. Pot suposar-se que les participants poden, de manera autònoma, establir aquestes relacions.

Els darrers resultats que voldríem comentar en relació a la taula I, fan referència als requeriments que demanen de les participants la confirmació d'una informació concreta.

Amb una freqüència de 3 requeriments és una forma d'actuació que tan sols l'hem identificada en el segment de presentació de les consignes corresponent a la tercera sessió. La raó cal buscar-la en l'emergència, en aquest segment, d'un intercanvi conversacional entre participants i observador sobre un tema introduït de manera espontània per una de les dues nenes, l'Elena concretament, sobre el "saber fer dels gnoms", que els permeten sortir il·lesos de situacions adverses. A cada comentari que suposa nova informació per part de l'observador sobre els gnoms i les seves característiques, se'n segueix un requeriment que demana l'acord de totes dues participants sobre el mateix tema. El requeriment pretén

establir una referència explícita conjunta sobre aquests significats, pressuposant que es tracta d'una informació que tots ells comparteixen.

Retornant a la taula 4.10. i les freqüències que s'hi recullen en relació a l'observador, ens ocupem tot seguit de (b') *Proporciona espontàniament informació associada a les consignes* i (f') *Formula espontàniament directives d'acció sobre la tasca*, ambdues proporcionen informació sobre la dimensió iniciativa. La seva funció és complementària a la presentació de les consignes.

(b') recull les explicacions que efectua l'observador sobre algun ítem temàtic vehiculat a través de les consignes. És, de nou, un recurs emprat per assegurar la referència compartida i una definició intersubjectiva de la situació. L'observador introdueix elements explicatius que amplien o clarifiquen en algun grau, una informació inicial inclosa en les consignes. És el cas de l'exemple que transcrivim a continuació:

O. doncs ara, resulta, els gnoms de França,
O. perquè, sabeu que hi ha gnoms que viuen a diferents països
E. [assenteix amb el cap]
R. [mira l'observador]
O. doncs, els gnoms de França, (...) [dóna continuïtat al seu relat]
(Segment de Presentació de les consignes, 3a. sessió)

(b') s'identifica a la tercera i quarta sessions, a rel de referències en les consignes a fets i esdeveniments explicats en episodis precedents que les participants, presuposadament, poden compartir i poden ser usades com a font per a interpretar les noves informacions. Suposen tanmateix, un element regulador en les actuacions de l'observador.

3 de les 4 actuacions identificades a la tercera sessió són objecte de rèplica per part d'una de les dues participants, aportant noves informacions al respecte.

És possible, en conseqüència, identificar per aquesta sessió enparticular, un patró d'actuacions: (b') de l'Observador-(b) d'una de les participants, que no s'obté a la quarta sessió.

(f') *Formula espontàniament directives d'acció sobre la tasca*, recull les instruccions concretes que dóna l'observador a les participants per tal de que es faci efectiu el canvi d'activitat. Apareixen a l'acabament dels segments i en comporta el seu tancament i l'inici del següent. N'identifiquem 1 ocurrència a tres dels quatre segments identificats. En el cas de la primera i quarta sessions (f') va precedida d'una pregunta de control (c'). Ho il.lustrem amb un exemple:

O. eh que m'ho sabreu explicar amb una història? eh? [mira la Rocío i l'Elena alternativament]
R. sí! [somriu]
E. [mira la Rocío]
O. vengà, va!, agafem les coses!
E. [s'aixeca]
R. [s'aixeca i camina vers el material]
O. [s'aixeca]
(Segment de Presentació de les consignes, 4arta. sessió)

Les directives d'acció poden ser contestades per les participants, tal i com es constata a la primera i segona sessions. El patró resultant respon a una articulació d'actuacions de tipus: (f')de l'Observador-(e')d'una o ambdues participants.

*(d')*A requeriment de les participants formula comentaris sobre el mateix tema; *(e')*Després de la intervenció d'una o ambdues participants formula comentaris sobre el mateix tema i *(g')*Després de la intervenció d'una o ambdues participants, formula comentaris sobre les directives d'acció, recullen les formes d'actuació de l'observador que s'articulen amb una actuació prèvia d'una o ambdues participants. Denoten interconnexió o participació potenciada en forma de resposta a una pregunta.

(d') presenta una ocurrència localitzada a la segona sessió. A rel d'un dels enunciats de la consigna, l'Elena intervé espontàniament demanant més informació sobre el que hauran de representar a la ficció. De les consignes se'n desprèn que hauran de fer veure com els gnoms protagonistes ajuden el seu nebot a construir-se una casa. L'Elena demana a l'observador si s'està referint a les escenes que han aparegut en el vídeo a través de les quals, entre d'altres aspectes, es mostrava com estava distribuïda interiorment la casa dels gnoms. L'objectiu de l'Elena i del requeriment adreçat a l'observador, és establir una referència compartida, saber exactament el que se li demana a través de les consignes i clarificar per tant, el referent amb el que haurà de guiar el seu joc posterior.

(e') recull els comentaris de l'observador després espontàniament d'una intervenció anterior d'una o ambdues participants. N'hem identificat un total de 8 ocurrències distribuïdes en els segments de presentació de les consignes identificats a les tres darreres sessions. La tercera sessió recull el 50% del total d'actuacions identificades: 4; 3 d'elles relacionades amb un mateix tema: "el saber fer dels gnoms", que dona lloc a un intercanvi conversacional ampli entre l'observador i les participants a través del qual l'observador aporta nova informació sobre algunes de les característiques dels gnoms i formula requeriments de confirmació a les participants. Cal dir que aquest tema es portat a col·locació per una de les participants, al marge de les informacions que proporcionen les consignes.

Els patrons d'actuacions que hem identificat en aquest segment i en els segments corresponents a la segona i quarta sessions al voltant d'aquesta categoria prenen la forma: (a)d'una participant-(e')de l'Observador; (b)d'una participant-(e')de l'Observador i (c)d'una participant-(e')de l'Observador.

El segon dels patrons descrit és el més habitual. L'identifiquem amb una freqüència variable en tots els segments del mateix tipus.

Els darrers resultats que seran objecte de comentari en relació a les actuacions de l'observador es refereixen a *(g')*Després de la intervenció d'una o ambdues participants, formula espontàniament comentaris sobre les directives d'acció. N'identifiquem 1 única ocurrència en la segona sessió. Formen part del procés de tancament del segment. S'articula amb una actuació (e) de les participants. En aquest segment les nenes manifesten el seu acord amb la proposta efectuada per l'observador d'iniciar la fase de Joc amb el material manipulatiu.

O, Doncs vinga, podem agafar els trastos!
E. vale!
E. sí! [s'aixeca]
O. vale!
E. anem! [mira la Rocío]
R. [s'aixeca]
(Segment de Presentació de les consignes, Zona. sessió)

1.2.2. Anàlisi de les actuacions de cadascuna de les participants

Hem comentat al comparar els resultats que presenten les taules 4.10. i 4.11., una diferència d'actuacions entre les nenes i l'observador: el 32,46% del total d'actuacions identificades per a tots els participants (77). 20 d'aquestes freqüències es corresponen a intervencions de l'Elena. La Rocío intervé únicament amb 5 ocasions. Aquesta distribució en el nombre d'actuacions de les participants fa evident la tendència de participació desigual de les nenes en el segment de presentació de les consignes. Amb tot, el seguiment sessió a sessió posa en relleu el nombre d'actuacions equivalents entre les dues a la segona i quarta sessions, amb 1 i 2 actuacions, respectivament. La quantitat d'ocurrències més elevada especialment en el cas de l'Elena, es situa a la segona i tercera sessions, amb 10 i 7 ocurrències.

Les actuacions esperades de les participants en el segment de presentació de les consignes permeten interpretar aquesta baixa freqüència, no obstant, totes dues mostren de forma diferent, el procés de seguiment i comprensió de les consignes. En el cas de la Rocío es tracta fonamentalment, d'un procés d'escolta activa acompanyada de comportaments no verbals: somriures a determinades intervencions de l'observador, alternança de mirades entre l'observador i la seva companya, assentiments... L'Elena tendeix a donar també mostres verbals del procés d'elaboració intrapersonal de les consignes.

Tanmateix, els resultats permeten posar de manifest que hi ha coincidència en el moment en què intervenen les dues participants respecte a les informacions que presenta l'observador. En mostrem un exemple:

O. Pues ara, sabeu que passa?
O. M'heu d'explicar,
O. us enrecordeu amb els gnoms que teníeu ahir? I tot el que teníem ahir? Tots els altres?
R. sí! [assenteix amb el cap]
E. sí! [assenteix amb el cap]
(Segment de Presentació de les consignes, Zona. sessió)

En aquest darrer sentit i retornant ara a les informacions que apareixen a la taula 4.12., observem com les freqüències enregistrades per la Rocío corresponen únicament a 3 de les 7 categories descrites per a les participants, es tracta de:
(a) *A requeriment de l'observador formula comentaris sobre el mateix tema;*
(b) *Formula espontàniament comentaris sobre un tema introduït prèviament per l'observador* i (e) *Formula espontàniament comentaris sobre les directives d'acció específiques formulades per l'observador.* Les freqüències associades són baixes: 3, 1 i 1. I suposen en tots els casos una articulació amb una actuació prèvia de l'observador [(c'), (a') o (f')].

No en tots els segments identifiquem mostres d'aquests tipus d'actuacions. La seva intervenció varia sessió a sessió. És habitual que les intervencions de la Rocío coincideixin amb intervencions de l'Elena. Únicament a la quarta sessió la Rocío contesta en solitari a un requeriment directe de l'observador [(c)]. L'Elena és doncs la participant amb major nombre i diversitat d'actuacions amb una presència constant en tots els segments de presentació de les consignes.

Revisant la naturalesa i freqüència de les actuacions de les participants, senyalar que les respostes que donen tant l'Elena com la Rocío als requeriments produïts prèviament per l'observador [(c)], prenen la forma d'una confirmació o d'una acceptació simple -verbal o no verbal-, sense aportar nova informació que permeti modificar en algun grau, l'orientació del relat de l'observador.

No tots els requeriments que aquest els adreça reben una resposta -verbal o no verbal- per part de les dues nenes. Contesten afirmativament als requeriments de control i de record.

El major nombre de freqüències acumulades els identifiquem a la segona sessió, amb 6 ocurrencies: 4 per l'Elena i 2 per a la Rocío. En aquest segment, les participants, estableixen les relacions amb els elements del material tal i com els demana l'observador i responen a cadascun dels 3 requeriments de control que s'han fet efectius si més no, l'Elena. La Rocío en deixa 2 sense contestar. A la tercera sessió és només l'Elena qui respon a l'únic requeriment de confirmació que se'ls efectua; a la quarta és la Rocío qui dona resposta a una de les 3 preguntes control exhibides per l'observador.

Respecte als comentaris espontanis de les participants sobre un tema introduït prèviament per l'observador [(b)] són, globalment considerades, les actuacions amb major presència a les dues darreres sessions.

Cal senyalar que sorgeixen a partir de la segona sessió amb un màxim d'actuacions identificades a la tercera: 5/10, el 50%. No és fins a la quarta sessió que se n'identifica cap ocurrencia per a la Rocío (1).

El contingut dels comentaris efectuats per l'Elena no suposen tan sols una confirmació o acceptació del que proposa progressivament l'observador sinó que pot implicar un procés d'elaboració de les consignes aportant nova informació que en clarifiqui en major grau el que s'espera que han de fer amb els elements del material que podran posteriorment, manipular. És l'exemple que presentem a continuació:

[L'observador acaba de presentar la totalitat de la consigna. Mira les participants. Immediatament es produeix la intervenció de l'Elena.]

E. tenim que fer una casa,

R. [mira l'Elena i després a l'observador]

O. clar!

E. ntx! Que es casen i tot això,

R. [somriu]

O. i després...

(Segment de Presentació de les consignes, 2ona sessió)

En el cas de L'Elena no tan sols hem pogut identificar un patró d'actuacions (a')de l'Observador-(b)de l'Elena sinó l'articulació de (b) amb una forma (b') de l'observador. Identifiquem 2 ocurrences d'aquest patró a la tercera sessió.

Tanmateix, (b) pot també articular-se amb una forma (e') de l'observador, que pot, al seu torn, encadenar-se amb una nova forma (b) exhibida per la mateixa Elena. Aquest patró només l'identifiquem a la tercera sessió, en 1 ocasió i en relació a un tema introduït per aquesta participant [(c)] respecte a un tema dit en el segment de discussió.

(e)Formula espontàniament comentaris sobre les directives d'acció, apareix únicament als segments identificats a les dues primeres sessions, amb una freqüència de 2 actuacions per l'Elena i 1 per la Rocío. El nombre d'actuacions coincideix en 1 ocurrencia a la primera sessió. A la segona la única exhibició correspon a l'Elena.

Cal destacar el patró d'actuacions que se'n desprèn a la segona sessió en què l'Elena s'apropia i fa extensiu a la seva companya el requeriment que els adreça l'observador, el que permet generar una articulació seqüenciada d'actuacions de tipus: (f')de l'Observador-(e)de l'Elena-(g)de l'Observador-(f)de l'Elena.

La Rocío no formula cap intervenció al respecte malgrat ser part implicada en la proposta.

Els 2 comentaris que hem identificat a la primera sessió, 1 per a cadascuna de les dues participants, són d'acceptació i no aporten nova informació respecte al contingut expressat en el requeriment inicial.

(f) és una categoria d'ocurrencia única identificada en exclusiva per l'Elena a la segona sessió (veure taula 4.11.).

(d)Formula un espontàniament un requeriment dirigit a l'observador, recull novament 1 ocurrencia per l'Elena localitzada a la segona sessió. És l'únic requeriment que formulen les participants a l'observador al llarg dels quatre segments de presentació de les consignes. Sorgeix com a conseqüència de les indicacions sobre el que han de fer les participants amb el material manipulatiu i, més concretament, en relació a l'habitatge dels gnoms que malgrat ser similar a l'humà en quant a estructura i distribució, inclou elements diferenciadors adaptats al seu sistema de vida i, molt especialment, a les incursions dels trolls. L'Elena en la seva intervenció, esmenta alguna d'aquestes particularitats per tal d'assegurar que compren quina és la demanda que se'ls està fent efectiva. Les seves intervencions prenen com a referent una escena particular de les filmacions, aquella en la que es mostra com els trolls i d'altres animals es troben amb dificultats per accedir a la llar dels gnoms. Tots els participants comparteixen aquest referent. Una indicació a l'aparell televisiu el fa més evident.

(c) s'articula amb una forma (e') de l'observador que al seu torn s'origina en un comentari a una intervenció de classe (a) de la mateixa participant, l'Elena, que al seu torn s'articula amb un requeriment de control fet efectiu per l'observador [(c)].

4.1.3. A manera de síntesi de resultats

Per a concloure amb l'anàlisi que hem efectuat sobre les actuacions dels participants i la seva evolució en el segment de presentació de les consignes, senyalar algunes idees clau respecte als objectius i hipòtesis directrius:

- L'estructura de participació social que caracteritza al segment de presentació de les consignes es caracteritza per una contribució asimètrica dels participants: la presentació de nova informació recau en l'observador mentre que les participants en fan un seguiment.
- En relació al patró d'actuacions que caracteritza el segment de presentació de les consignes tal i com s'acaba de descriure, l'observador exerceix un control continuat sobre el grau de comprensió que, en relació a la tasca i/o els continguts que vehiculen les consignes, n'efectuen les participants. Hi ha un esforç de tots els participants per mantenir la referència compartida mentre s'avança en la presentació de la situació imaginada que ha de servir de base per al joc posterior amb el material manipulatiu.
- L'elevat grau de control és responsable de l'emergència en el comportament de l'observador, de recursos com les preguntes de control, d'anticipació, de record i de confirmació, així com d'explicacions addicionals a les informacions introduïdes en les consignes. L'articulació dels recursos que acabem d'esmentar, permet identificar per a cada segment particularment una estratègia al servei de l'establiment i la continuïtat de la referència compartida.
- Cada estratègia apareix associada a la quantitat i qualitat de coneixements sobre el món gnom que contribueixen a definir la situació imaginada proporcionada per les consignes. A la tercera i quarta sessions s'incorporen explicacions addicionals associades a les consignes.
- L'exercici d'un control sostingut sobre la comprensió de les consignes comporta que l'observador no deixi sense comentar o contestar les demandes que li adrecen les participants en relació a algun dels aspectes lligats al significat específic dels continguts o de la tasca que se'ls proposa representar, en particular.
- El nombre i tipus d'actuacions exhibides per les participants, reflecteixen un seguiment atent de les intervencions de l'observador durant el procés de presentació de les consignes. Tanmateix, poden ser preses com a indicadors per tal d'intuir quin és el camí que segueixen les participants en el procés d'elaboració personal o d'interpretació significativa de les consignes.
- No hi ha patrons d'actuacions exclusius entre participants, tots els que han estat identificats impliquen sempre l'observador, resultat que torna a posar en relleu la responsabilitat que en aquesta fase de l'activitat conjunta té l'observador sobre la gestió de l'activitat conjunta.
- Les intervencions de les participants consisteixen fonamentalment en respondre als requeriments que els efectua l'observador o en comentar algun aspecte del contingut que els vehicula a través de les consignes. Són actuacions adreçades al manteniment de la referència compartida. Les

participants usen en aquest sentit el coneixement específic per a donar continuïtat a l'activitat conjunta.

- La participació de totes dues nenes s'expressa de manera diferent amb una menor presència de la Rocío en l'espai social que genera la interacció amb l'observador sobre els continguts que s'al.ludeixen a través de els consignes.
- Són escasses les actuacions que denoten iniciativa de les participants respecte a l'observador. L'Elena destaca com la participant amb major iniciativa en l'establiment i el manteniment de la relació amb l'observador, en potencia la seva participació per tal de clarificar alguna de les directives d'acció o dels continguts que proposen les consignes. El coneixement sobre el microcosmos gnom i les pròpies consignes, actuen com a marc específic de referència.

Fins aquí les anàlisi de primer nivell acords amb el model d'anàlisi de la interactivitat en relació a les fases de Visionat i de Preparació per al Joc, encetem a continuació el capítol 5 per tal de presentar el mateix nivell d'anàlisi aplicat a la fase de Joc amb el material manipulatiu, una fase que hem tractat com si fos opaca en la presentació del mapa d'interactivitat general de la seqüència d'activitat conjunta.

